БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ № 75-76 (11062) | 1966 оной мартын 31, четверг | Сэн 4 мүнгэн

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXIII СЪЕЗД

МОСКВА, мартын 30. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съезд мүнөөдэр Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо боложо үргэлжэлөө. КПСС-эй съездэдэ ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежневэй хэһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл тушаа, мүн комиссиин түрүүлэгшэ Н. А. Муравьевагай хэһэн КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үглөөгүүрһээ эхилээ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съезд

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXIII СЪЕЗДДЭ КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ТООСООТО ЭЛИДХЭЛ

1966 оной мартын 29-дэ ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэһэн элидхэл*)

ФРГ-гэй правительство саашадаашье үһөө нэхэхэ раа шугам, булимтархы политика баримталха хүсэнтэй гэжэ Христианско-демократическэ союзай зд дээрэ ФРГ-гэй канцлерай һаяхан хэлэһэн үгэ харагдана. Мүн энэ хүсэлынь уласхоорондын поткын гол шухала асуудалнуудаар СССР-эй правтельствада болон хэдэн бусад ороной правительстнуудта ФРГ-гэй эльгээһэн дурадхалнуудһаа элирэн рагдана.

Мүнөө үедэ Европодо хүсэнүүдэй тэнсүүри дэлхэйн рдохи дайнай урда тээхитэй адли бэшэ. Европын рэнүүдэй хоорондо тогтоод байһан хилэнүүдые хэнхубилгажа шадахагүй. Америкэдэхи союзнигайнмүр дээрэнь гараашье һаа, Баруун Германиин периалистнууд нюргаар үндэр боложо шадахагүй, рин гансал ехэ үбшэнтэйгөөр лэ унаха байна. Мүбулимтархы хүсэнүүдтэ эсэргүү айхабтар түгэс, ингдашагүй хүсэн бии болонхой. Тиимэһээ Баруун рманиинхид дай үүдхээ һаа, хосорхоһоо бэшэ ямарондоо юумэ олохогүй.

Энээн тухай Варшавска договорто хабаадагша гүүд 1965 оной январьда нэгэн дуугаар эрид хатуу уулга хэһэн байна. Энэнь Баруун Германиин минаристнуудта ядерна буу зэбсэг үгүүлхэгүйн түлөө ветскэ Союзай, манай союзнигуудай ябуулжа байтэмсэлдэ хэгдэһэн шухала алхам болоно.

Баруун Германиин милитаристнуудта ядерна буу бсэг үгэхэ гэһэн бодолые бидэ хэзээшье зүбшөөхэйбди, эбсэхэгүйбди. Хэрбээ нимэ юумын болоо гээһаа, зохихо хэмжээнүүд абтаха. Энэ хэрэгэй түлөө юусалгые ФРГ-гэй зонхилогшод, тэдэнние тухиран нхигшэд бэе дээрээ бүрин дааха ёһотой болоно. рынгөө хүршэнэртэ, мүн бүхы дэлхэйн эб найрамата байдалда Германиин зүгһөө хэзээшье аюул аруулагдахагүйнь тулада хамаг шухала хэрэг уулга бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэһэн ёһололто уялантигитлеровскэ коалицида хабаадаһан Советскэ юз, США, Англи болон Франци гитлеровскэ булимагшадай бута сохигдоһон хойно Потсдамдахи хэлэй үедэ бэе дээрээ даажа абаһан юм гэжэ хэншье таха ёһогүй. Советскэ Союз энэ уялгаяа хододоо н сэхээр дүүргэхэ.

Немец ажалшадай түрүүшын социалис гүрэн, махани нүхэр, союзник—Германиин Демократичес Республикын Европын түб дунда эб найрамдалай рэгые хёрхоор сахин хаража байһандань бидэнэр ехээр тэрэнние хүндэлдэгбди. ГДР Потсдамдахи ээнэй эб найрамдалта, демократическа гол ёһодые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлээд, эб найрамдаполитика эрид шууд ябуулжа, Европодо аюулгүй дал батадхахын түлөө тэмсэнэ.

Социалис нүхэсэлдэ ородог гүрэнүүдэй Европодобайдалынь мүнөө тогтууритай, найдамтай байна шэ, нүхэд. Энэ хадаа бүхы дэлхэй дээрэ социазмые бэхижүүлхэ, бүхы арадуудай аюулгүй байдал агаха шухала баримта нүхэсэл мүн.

Америкын болон Баруун Германиин империализн дайн сэрэгэй, үһөө нэхэлгын политика Европодо уулжа байхадань, Советскэ Союз Европодохи аюулбайдалые бэхижүүлхын түлөө, Европын бүхы гүүдэй бэе бэедээ ашаг туһатайгаар, эбтэй эетэйхарилсан ажаллахын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэ. Булимтарагшын амые хазаарлан татажа, дэлхэйн дайе зайсуулжа болохо тухай уласхоорондын мунис хүдэлөөнэй хэһэн тобшололые үнэн зүб һаар гэжэ бидэ гүнзэгы ехээр этигэдэгбди. Гэбээнэ байгаа арга боломжые бодото хэрэг дээрэ үүлхын тулада энэ тэмсэлдэ үргэн арад зон хаалсаха ёһотой. Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг нүүд саг үргэлжэ эдэбхи ябуулгаяа эршэдхэхэ, найрамдалан тала баримталагшад, профсоюзууд, эрэй, залуушуулай нэгэдэлнүүд, ниитын бусад мократическа организацинууд ажал ябуулгаяа шэнэ этэйгөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Эб найрамдалые хамгаалха хэрэгтэ социалис оро онсо тусхай үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Бидэ энээ һайнаар ойлгон мэдэрнэбди. Тиимэһээ КПСС ойнгоо бэеэ хамгаалха шадалые батадхаха, бусад алис гүрэнүүдтэй дайшалхы нэгэдэлээ саашадань үүлхын түлөө эсэшэ сусашагүй оролдолго гарЭб найрамдалай дайсадай зүгһөө үйлдэгдэжэ гаа хорото аашануудые һэргэг хёрхогоор хододоо ажа байхыень совет арадые уряалжа, энхэ амгабайдалые эбдэхэ гэжэ булимтарагшадай һэдэлгэ һаань, хэзээшье дээрээ ортохогүйн, буримтарагта саг дары үхэлтэ шанга харюу үгэхөөр бэлэн ын тулада хамаг шухала хэрэгтэй хэмжээ абаха э манай уялга гэжэ партимнай тоолодог.

Нүхэд!

Империализмын булимтархы политикые элишэлхэ раа бидэнэр ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэтэй эбтэй эетэйгээр зэргэ оршохо гэһэн хараа амые хододоо шууд сэхээр баримталнабди. Нииэлдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй зэргэ оршон ан ушар хадаа социализм капитализм хоёрой рондо боложо байгаа ангиин тэмсэлэй түхэл янзань э хараха зуураа Советскэ Союз капиталис оротай зохистой һайн, эб найрамдалта харилсаатай хын түлөө эрид шууд тэмсэдэг, гүрэн хоорондын даата асуудалнуудые дайнай хүсөөр бэшэ, харин хэлсээ хэжэ шиидхэхын түлөө оролдоно. Советскэ Союз бүхы гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, тэдэнэй бүрин эрхые, газар уһанайнь ойроо хүртэшэгүй байха ёһые хэзээшье хүндэлхэ, сахиха гэһэн һанамжа батаар баримталдаг.

Капиталис оронуудта гү, али колонинуудта ангиин болон национально-сүлөөрэлгын тэмсэл соо дотоодын элдэб үйлэ хэрэгүүдэй боложо байһан газарта эбтэй эетэйгээр зэргэ оршохо гэһэн ёһоной таарахагүй байһаниинь ойлгосотой. Дарлагшад болон дарлуулагшадай, колонизаторнууд болон колониальна дарлалтаһаа хохидогшодой хоорондын харилсаанда эбтэй эетэйгээр зэргэ оршохо гэһэн ёһые хэрэглэхын аргагүй.

Капиталис оронуудтай манай зүгһөө бэелүүлэгдэдэг гүрэн хоорондын харилсаан тухай хэлэбэл, бидэнэр эдэ харилсаануудай гансал амгалан түб байхын түлөө тэмсэнэ бэшэ, харин экономикын, эрдэм наукын, соёл культурын талаар али алиндаа ашатай туһатай шадаал һаа ехэ холбоо харилсаа тогтоохые эрмэлзэнэбди.

Тоосоото үе соо манай эб найрамдалта политикада нилээд горитой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ съезд дээрэ ханангяар тэмдэглэмээр. Советскэ Союз дэлхэйн олонхи гүрэнүүдтэй һайн харилсаатай.

Хүршэ оронуудтаяа һайн харилсаатай байха гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ СССР хододоо тоолодог байгаа. Тиин һайн хүршын ёһоор һууха гэһэн политикамнай аятай зохид үрэтэй байһандань баяртайбди. Финлянди, Афганистантай харилсахадаа, бэе бэедээ этигэн найдангяар, хани ёһоор хамтаран ажалланабди. Мүн Скандинавиин оронуудтай яһала зохид харилсаатай боложо байнхайбди. Гэбэшье тэрэ харилсаае саашадань һайжаруулха хэрэгтэ ямаршье һаад түбэг ушархагүй гэжэ хэлэхын аргагүй ааб даа. Мүн һүүлэй жэлнүүдтэ Турци болон Ирантай СССР бараг һайн харилсаатай болобо гэжэ совет хүнүүд баярлана.

Үнэн дээрээ мүн лэ манай хүршэнэр болохо Азиин томо гүрэнүүд—Инди Пакистан хоёртой харилсаагаа һайжаруулха тушаа партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство анхарал ехээр хандуулдаг байһан, хандуулһаарбди. Тоосоото үе соо Индитэй, тэрэнэй агууехэ арадтай манай үни сагһаа хойшо бэелүүлжэ байгаа хани барисаан саг жэлээр шалгагдан, улам батажаа. Мүн Пакистантай харилсаамнай яһала һайжараа.

Совет талаһаа оруулагдаһан дурадхалай ёһоор, Инди Пакистан хоёрой хүтэлбэрилэгшэд Ташкентдэ уулзажа, тэрээндэ Советскэ правительствын толгойлогшо хабаадалсаа. Энэ хадаа шухала удха шанартай хэрэг болоо. Тус конференциие зарлаһан ушар, тэрэнэй туйлаһан үрэ дүнгүүд, мүн дэлхэйн олониитын зүгһөө тэрэнние һайшаан сэгнэһэн ушар Совет гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политикада арадуудай ямар ехээр этигэдэг байһые эрхим тодоор харуулна.

СССР Индонезитэй хани барисаагаа улам шангадхахые оролдодог. Индонезидэ болоһон революци империализмда эсэргүү арадуудай хэжэ байгаа тэмсэлдэ нилээд ехэ нэмэри болоһон байна. Бэеэ даанхай байдалай, хүгжэлтын түлөө үни удаан саг соо хэсүү бэрхэ тэмсэл хэжэ олоһон туйлалтануудынь эбдэрэнгүй үлэжэ, улам саашадаа батадхагдаха ёһотой гэжэ Индонезиин эрэлхэг зоригто арад зоной һанахань тон зүб.

Бэеэ даанхай байдалайнгаа, бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй, газар уһаяа бүрин бүтэн байлгахын түлөө бидэнтэй хани барисаатай Камбоджын хэжэ байгаа үнэн зүб тэмсэлые Советскэ Союз дэмжэнэ.

Франциитай манай харилсаа холбоон нилээд һайжараа. Энэ һайн гээшэ. Уласхоорондын хэдэн томо асуудалаар манай хоёр гүрэнэй һанамжанууд тааралдадаг, мүн манай арадуудай хоорондо үни холбоо хани барисаан тогтоһон байна. Тиимэһээл харилсаамнай һайжарна. Советскэ Союз Франци хоёрой харилсаае саашадаа һайжаруулха гээшэ Европын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ шухала зүйл болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Европын томо гүрэн болохо Италитай түбхын түрүүндэ экономикын талаар харилсаамнай һайжаржа байна. Бидэнэр саашадаашье энэ харилсаае хүгжөөхөөр бэлэмди.

Мүн Советскэ Союз Англи хоёрой холбоо харилсаае улам эдэбхитэй болгоо һаа туһатай һайн байхань дамжаггүй. Англи гадаадын ямар политика ябуулхаб, тэрэнь харилсааемнай һайжаруулхада хэр туһатай байхаб гэжэ ерээдүй харуулха.

Һүүлэй үедэ Японитой харилсаамнай зарим тэды һайжарантаа, энэ гүрэнтэй али алинда аша туһатай экономическа холбоон тогтоогдоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэхэтэй хамта Японии газар дээрэ, совет хилын ойрохоно, США-гай сэрэгшэдэй болон сэрэгэй баазануудай оршожо байһан ушарые хараада абангүй байха аргагүй. Вашингтоной туһамарша болохо Урда Корейн правительстватай һаяхан Япони милитаристска договор багалаа. Энээниинь бидэ эрид буруушаанабди. Эдэ бүгэдэ Япони болон манай гүрэнэй хоорондохи харилсаае хүгжөөхэдэ бэрхэшээл ушаруулангүй байха аргагүй.

Бусад оронуудай газар дээрэ байгаа сэрэгэй гадаадын баазануудые усадхаха, эдэ оронуудһаа гадаадын сэрэгүүдые гаргаха тухай асуудал уласхоорондын томо асуудал байһан, мүнөөшье байһаар. Империалис гүрэнүүд, түбхын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадууд бүхы дэлхэй дээгүүр олон тоото сэрэгэй баазануудые бии болгоод, бусад оронуудай газар дээрэ өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдые байлгана. Эдэ баазанууд болон зэбсэгтэ хүсэнүүдээ ашаглан, тэдэнэр эб найрамдалда харша ябуулга үйлэдэжэ, эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдтэ хашалта үзүүлнэ, харин заримдаа тэдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ зэбсэгтэ хүсөөрөө сэхэ хамааран оролсодог байна. Эб найрамдалда, гүрэнүүдэй амгалан байдалда аюул ушаруулжа байгаа иимэ байдалые үни хада усадхахаар болоо, бусадай газар дээрэ байгаа сэрэгэй баазануудые үгы болгожо, гадаадын зэбсэгтэ хүсэнүүдые тэдэ оронуудһаа гаргахаар болоо гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Бүгэдэ ниитын амгалан байдалые, арадуудай аюулгүйе бэхижүүлэн батадхаха зорилгоор бидэнэр урдынхидаал адли политика үргэлжэлүүлхэбди.

Гансал совет арадай бэшэ, харин бүхы оронуудай үргэн олон арад зоной амин шухала аша туһые харалсан, Советскэ Союз империалистнуудай зүгһөө эхилэгдэһэн буу зэбсэг түргэнөөр бүтээхэ ябадалые аалидхажа, бүрин болюулхын түлөө, энэ талаар бодото алхамуудые хэхэ тухай үгэеэ ойлголсожо, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэгээ сүм хуряаха сагые дүтэлүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэнэ. Эдэ асуудалнуудаар баримталдаг Советскэ политикые олон гүрэнүүд ойлгон дэмжэнэ.

Тоосоото үе соо СССР Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Сүлөөрһэн олон шэнэ оронуудай ООН-до ороһон ушар тэндэхи байдалые нилээд ехээр хубилгаа. Тиин энэ хубилалтань империалистнуудай ёһэ туһада бэшэ байгаа. Советскэ Союз булимтаралгада эсэргүүсэн тэмсэдэг гүрэнүүдэй ООН дотор жагсан нягтарүүлхэ хэрэгтэ туһалхые саг үргэлжэ оролдожо, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай, арадуудай бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ тус организациин үүргые дээшэлүүлхые эрмэлзэнэ.

Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, ядерна буу зэбсэгые тараан дэлгэрүүлхэгүй гэһэн шухала шиидхэбэринүүдые Советскэ Союзай үүсхэлээр ООН-ой Генеральна Ассамблейн һүүлшын сесси абаһан байна. ООН гээшэ булимтаралгада эсэргүүсэн, эб найрамдалай, бүхы арадуудай аюулгүй байдалай түлөө политическэ эдэбхитэй тэмсэл хэхэ газар мүн гэжэ бидэнэр саашадаашье тоолодог байхабди.

Уласхоорондын байдалые һайжаруулхын, амгалан байдал батадхахын, арадуудай хоорондо эбтэй эетэй харилсаа холбоо тогтоон хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ мүнөө үедэ иимэ хэмжээнүүдые бэелүүлбэл эгээл шухала гэжэ Советскэ Союзай Коммунис парти тоолоно гэбэл:

Вьетнамда США-гай зүгһөө хэгдэжэ байгаа дайе болюулха, Урда Вьетнамһаа Америкын болон гадаадын бусад бүхы сэрэгүүдые гаргаха, доторойнгоо хэрэгые өөрөө шиидхэхэ арга боломжо Вьетнам арадта олгохо. ДРВ-гэй правительствын болон Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын найруулан хэлэһэн һанамжые Вьетнам тухай асуудал гуримшуулха үндэһэ һуури болгон абаха.

Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй гэһэн гол ёһые нарин шангаар бэелүүлхэ.

Ядерна буу зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай уласхоорондын договор баталха; ФРГ-дэ ядерна зэбсэг үгэхэ тухай гү, али ямар нэгэн аргаар ядерна буу зэбсэгтэ тэрэнние хүргэхэ тухай асуудалые табихаяа огтолон болихо; дэлхэйн элдэб хубида ядерна зэбсэггүй нютагуудые бии болгохо гэһэн арадуудай эрмэлзэлые бэелүүлхэ; ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй зүгһөө тэрэнние түрүүлжэ хэрэглэхэгүй гэһэн баяр ёһололой уялга бэе дээрээ даажа абаха; газар доро ядерна буу зэбсэг тэһэлхэ ябадалые хорихо тухай хэлсээ баталха. Ядерна дайнай аюулда эсэргүү шэглүүлэгдэһэн эдэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдээ һаа, саашадаа ядерна буу зэбсэгые бүрин хорижо, үгы болгохо хэрэгтэ ойртохо зам нээгдэхэ.

Европодохи аюулгүй байдал тухай асуудалаар хэлсээ хэжэ эхилхэ. Европодо сэрэгэй түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулжа, буу зэбсэгые хороохо тухай социалис болон Европын бусад гүрэнүүдэй оруулһан дурадхалые, мүн Европын бүхы гүрэнүүдэй хоорондо али алиндаа ашатай туһатай эб найрамдалта холбоо харилсаа хүгжөөхэ тусхай зүблөө зарлаха: Германи тухай асуудалые эбэй ёһоор гуримшуулхын тулада Европодо мүнөө тогтоод байһан гүрэнэй хилэнүүдые, тэрэ тоодо Германиин хоёр гүрэнэй хилыешье мэдэрһэнэй үндэһөөр Европодо дэлхэйн хоёрдохи дайнай хог үлэгдэлые гүйсэд усадхахын тулада, Европын аюулгүйн байдалай айхабтар шухала зорилгонуудай нэгэн бологшо энэ асуудалые шиидхэхэ арга замуудые нэтэрүү шангаар бэдэрхэ.

Манай дурадхалнууд нимэ. Эдэнэй олониинь урдань оруулагдаһан байха. Эдэ дурадхалнууднай хамаг бүхы асуудалнуудые хараада абана гэжэ бидэ тоолоогүйбди. Тиимэһээ уласхоорондын байдалые һайжаруулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилготой бусад бүхы дурадхалнуудые анхаралтайгаар хаража үзэхөөр бэлэмди.

Нүхэд делегадууд!

Манай Эхэ ороной уласхоорондын байдал тогтууритай һайн гэжэ мэдүүлхэ бүхы үндэһэ баримта манда бии. Коммунис партиин болон Советскэ Союзай правительствын эб найрамдалта гадаадын политика коммунис байгуулалтын аша туһада, бүхы дэлхэйн энхэ амгалан байдалые батадхан бэхижүүлхэ хэрэгтэ, арадуудай аюулгүй байдалые хамгаалха хэрэгтэ бата найдамтайгаар зорюулагдана. КПСС саашадаашье энэ шалгагдамал хараа шугамаа баримталха юм.

Манай орон дотор шэнэ общество байгуулха хэрэгэй улам урагшатайгаар ябуулагдаха тума манай уласхоорондын зорилгонууд улам амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ. Түүхын эрхэ байдалаар Соведүүдэй орон хадаа байгуулагдажа байгаа коммунизмын тугые эгээл түрүүлэн дэлхэй дээрэ мандуулаа. Совет арад ленинскэ коммунис партиингаа хүтэлбэри доро энэ илагдашагүй, агуу тугаа нэрэтэй түрэтэйгөөр үргэжэ ябаха.

II.

КОММУНИЗМЫН МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ БАЙГУУЛХЫН ТҮЛӨӨ ПАРТИИН ТЭМСЭЛ

Нүхэд!

Мүнөө ингээд ороной дотоодын байдал тухай хэлэхыемни, экономическа байгуулалтын талаар партиин ябуулһан политика болон хэгдэһэн ажалай дүн тухай съездэдэ элидхэхыемни зүбшөөгыт.

Центральна Комитет арадай ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг эрхилхэдээ, гол шухала программна экономическа зорилго бологшо—коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха гэһэн зорилгые шиидхэхэ хэрэгтэ ажал ябуулгаяа зорюулаа.

Энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала шата боложо үгэһэн долоон жэлэй түсэбые дүүргэһэн үедэ манай съезд болобо. Тиимэһээ энэ үе соо туйлагдаһан гол шухала үрэ дүн тухай тобшоор хэлэхыемни зүбшөөгыт. Энэ үедэ эрдэм техникын дэбжэлтын үндэһөөр социалис экономико саашадаа урган хүгжэжэ, ехээр батажаа.

Үнгэрһэн долоон жэлэй туршада нөөсэлэлгэ болон хэрэглэмжэдэ ашаглагдаһан национальна доход 53 процентээр, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 84 процентээр ехэ болоо. Арадай ажахын үйлэдбэриин гол фонднууд 92 процентээр дээшэлээ. Промышленностьмнай түсэбһөө гадуур 46 миллиард түхэригэй продукци бүтээн гаргаа. Нефтиин, гаазай, түмэрэй рудагай, үнгэтэ металлнуудай, химиин түүхэй эдэй болон бусад ашагта малтамалнуудай шэнэ хэбтэшэнүүд олдожо, промышленна ашаглалгада оруулагдаа. Арадай ажахын түлишын, энергиин болон металлургическа баазанууд үргэдхэгдөө. Эдэ жэлнүүдтэ хүндэ промышленностиин гол һалбаринууд таһалгаряагүйгөөр ургаа, тэрэшэлэн эдеэ хоол болон культурна ажаһуудалай эд хэрэгсэлнүүд нилээд ехээр бүтээгдэдэг болоо.

Үнгэрһэн үе соо Советскэ Союзай хүгжэлтэдэ ехэ үрэ дүн туйлагдаа гэжэ Коммунис парти, бүхы совет арад баярлаха үндэһэтэй. Эдэ жэлнүүдтэ манай Эхэ орон экономическа хамгаалха хүсэ шадалаа улам түгэс болгоо, зураглан хэлэбэл, хүсэ орожо хатуужаа, ээм сээжээрээ үргэн болоо.

Долоон жэлэй урда тээ манай гүрэндэ байһан экономикын болон бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые бии болгохын тулада 40 гаран жэл хэрэгтэй болоһон, харин дайнай жэлнүүдые хороогоо һаа, совет арад 32 жэлэй туршада ажаллаһан байна гээшэ. Долоон жэлэй туршада манай ороной ажалшад партиин хүтэлбэри доро үйлэдбэриин гол фонднуудые хоёр дахин шахуу ехэ болгоо. 32 жэл ба 7 жэл—эгээл имээр манай экономикын хүгжэлтэ түргэдөө.

Нүхэд! Долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ манай Эхэ орон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Советскэ Союзай илаһаар 20 жэлэй ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглээ. Энээнтэй дашарамдуулан хэлэбэл, дайнай урда тээ, 1940 ондо, бидэнэр 18,3 миллион тонно булад хайлуулһан; 13,1 миллион тонно хабтайлгамал түмэр гаргаһан; 31,1 миллион тонно нефть, 5,7 миллион тонно цемент абаһан; 145,4 мянган хэһэг автомобиль, 31,6 мянган хэһэг трактор бүтээһэн; 48,3 миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргаһан байгаабди. Эгээл нимэ байдалтай болоһон манай арад зэрлиг муухай дайсанай урдаһаа эсэргүүсэн бодоо һэн. Гитлерэй сэрэгэй машина үнэһэн тоборог болотороо бута сохигдоһон байна.

Дайнай үедэ бидэнэр айхабтар ехэ хоролто гээлтэдэ орообди. 20 миллион гаран совет хүнүүд ами на-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын мартын 30-ай нумерто.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

һаяа алдаа. Волгоһоо баруун тээшээ оршодог үргэн ехэ газар дээрэ олон мянган город, тосхонууд, хэдэн мянган завод, фабрика, шахтанууд, колхоз, совхозууд, һургуулиин, байрын гэрнүүд үй бута сохоулһан байна. Энэ һандаргагдаһан байдалаа һэргээхын тулада хэдэн арбаад жэл хэрэгтэй гэжэ һанахаар байгаа бэлэй.

Гэбэшье совет хүнүүд партиингаа хүтэлбэри доро гайхамшаг баатарлигаар ажаллаа. 1965 ондо, ондоогоор хэлэбэл, долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ ба илалтын 20 жэлэй ойдо, манай промышленность 1940 оноойхидо орходоо 5 дахин ехэ болод хайлуулаа; 5,5 дахин шахуу ехэ хабтайлгамал түмэр бүтээгээ; 8 дахин шахуу ехэ нефть; 13 дахин шахуу ехэ цемент абаа, 4,2 дахин олон автомобиль, 11 гаран дахин олон трактор бүтээһэн; мүн 1940 оноойхидо орходоо 10,5 дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргаһан байна.

Энээниие тайлбарилһанай хэрэг бии гү? Манай арадай ажамалта үнэхөөрөө һүр жабхалантай!

Оронойманай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэхэтэй нэгэн хамта ниитын социалис харилсаан һайжаран нарижаа. Манай ниитын байгуулалта улам бата бэхи, бүрин түгэс хүсэтэй болоо. Социалис үмсын ниитэ арадай ба колхозно-кооперативна түхэл маягуудын бүри ехээр бэхижээ. Ороной ниитын баялиг, ажалшадай олзо доходынь ехэ болоо, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хэдэг ажалай түлөөһые гуримшуулха, тэрэниие дээшэлүүлхэ тушаа ехэ ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ демократическа үндэһэ һуури үргэдхэгдөө.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада советскэ обществын социальна байгуулламжань нилээд ехээр хубилаа. Долоон жэлэй туршада хүдэлмэришэдэй тоо 14 миллион хүнөөр, харин мэргэжэлтэд болон алба хаагшадай тоо 7 миллион хүнөөр олошороо. Хүдэлмэришэдэй тоогой олошорһон ушар манай ороной индустриальна талаар бушуу түргэнөөр хүгжэжэ байгые харуулна, манай обществын эгээл түрүү, эмхитэй анги болохо хүдэлмэришэн ангиин үүргын саашадаа дээшэлхэ тухай гэршэлнэ. Тиихэлэрээ мүн социалис байгуулалтын бата бэхи болоһон тухай гэршэлнэ. Мүнөө хүдэлмэришэд, алба хаагшад, мүн тэдэнэй бүлэнэрынь Советскэ Союзай хүн зоной 75,4 процентинь болоно. Тиихэдэ колхозно тарящад 24,6 процент болоно. Хүдэлмэришэн ангиин болон колхозно тарящадай хоорондын аха дүүгэй холбоон бүхы совет арадай эвсэлдээ улам батадхана.

Долоон жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ манай партиин эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы үүргэнь, ажалай алдарта хэрэгүүдтэ айхабтар үргэн арад зониие элсүүлэн зоригжуулха шадабаринь шэнэ хүсэтэйгөөр харагдаба.

КПСС-эй XXI съездын һүүлээр москвагайхид болон ленинградайхид, Украинын болон Белоруссиин, Урал болон Сибириин ажалшад, бүхы союзна республиканууддай хүдэлмэришэд, колхозингууд, интеллигенци партиин уряагаар советскэ экономикые шэнэ хүсэтэйгөөр дэбжүүлхын түлөө үргэн ехэ мүрысөө дэлгэрүүлһынь таанад, нүхэд, һананат.

Хүдэлмэришэн анги, инженер, техникүүд, промышленна предприятинуудай алба хаагшад, транспортын хүдэлмэрилэгшэд манай Эхэ ороной экономическа түгэс хүсые өөрынгөө ажал хүдэлмэрээр улам батадхаа, тэрэнэй индустриальна хэмжээе дээшэлүүлээ.

Колхозингууд, совхозой хүдэлмэришэд, агроном, зоотехнигүүд поли, фермэнүүдтэ эршэмтэй шангаар ажаллаа. Элдэб бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, тэдэнэр оронойнгоо экономикын хүгжэлтэдэ туһа нэмэри оруулхын тулада, хүн зоной шухала хэрэгтэй эдеэ хоолоор, промышленностиие түүхэй эдээр хангахын тулада ехэ юумэ хээ.

Барилгашад олон мянган завод, фабрика, хэдэн зуун мянган байрын гэр, шэнэ һургуули болон больницанууды бодхоогоо.

Мүн эрдэм техникын, соёл культурын ажал ябуулагшад, бүхы совет интеллигенци совет арадай зохёохы эршэтэй ажалда эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадана.

Ажалай гайхамшаг амжалтануудые туйлаһанайнь дашарамдуулан, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон шэнэ үүсхэгшэдые, бүхы хүдэлмэришэн ангиие, колхозно тарящадые, манай интеллигенциие, бүхы совет арадые съездын зүгһөө халуунаар амаршалхыемнай зүбшөөгыт!

Советскэ Союзай экономико һүүлэй жэлнүүдтэ холо урагшаа дабшаа, тэрэнэй хүгжэлтэдэ арсалтагүй олон туйлалтанууд бии.

Энэ һайн гээшэ. Гэбэшье манай парти дутагдалнуудые обёоронгүй, тэдэнтэй эбсэжэ хэзээшье байгаагүй юм.

Доро хэлэгдэхэ хэдэн шалтагаануудһаа болоно, бидэнэр хэдэн шухала зүйлнүүдээр долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэжэ шадаагүйбди. Түбхын түрүүндэ энэ хүдөө ажахыда хабаадана. Хүдөө ажахын продукци ороймоо 14 процентээр дээшэлээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин гээгдэжэ ябаһан ушар манай урагшаа эрмэлзэлһэн дабшалтада эли бодо һаад тойбо татажа, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин ургалтада муугаар нүлөөлээ, арад зоной ажабайдалые һайжаруулха талаар хараалагдаһан хэмжээнүүдые гүйсэд дүүргэжэ бэелүүлхэ арга олгоогүй.

Зарим таарууоүй зүйлнүүд хүндэ промышленностиин хэдэн һалбаринуудай хүгжэлтэдэ үзэгдөө.

Химическэ продуктнуудай зарим янзые, нүүрһэ, машина, түхеэрэлгэ, арадай хэрэглэмжын зарим эд бараануудые бүтээн гаргаха долоон жэлэй түсэбэй даалгабари дутуу дүүргэгдээ. Промышленностиин хэдэн һалбаринуудта зарим шэнэ предприятинууд тогтоогдоһон болзор соо ашаглалгада оруулагдадаггүй байгаа, бариглаһан предприятинуудай олониинь проектнэ хүсэндөө хүргэгдөөдүй. Эдэ бүгэдэһөө шалтагаалжа, национальна доходой ургалта долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо бага байшоо.

Тоосоото үе долоон жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ, КПСС-эй Программада табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала шата болоо. Партиин XXII болон XXIII съезднүүдэй хоорондохи үе соо экономическа байгуулалтын талаар партиин хэһэн хүдэлмэри тухай, тэрэшэлэн манай экономикын саашанхи хүгжэлтын хараа зам тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхыемни зүбшөөгыт. Үнгэрэгшэ съезд дээрэ тоосоото тоо баримтанууд 1960 оние оруулалсан хэлэгдэһэн дээрэһээнь 1961—1965 онуудай туршадахи гол гол зүйлнүүдые хаража үзөе. Тиигэбэл үнгэрһэн табан жэлэй дүнгые удаадахи табан жэлэй Директивэнүүдэй проекттэй элеэр сасуулжа үзэхэ арга олдохо.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ БА БАРИЛГА

Тоосоото үе соо социалис промышленность ехэ амжалта туйлаа. Энэнь үнгэрһэн табан жэлэй турша соо промышленна үйлэдбэриин ургалта тухай шухалын шухала мэдээнүүдһээ харагдана.

Промышленна продукци гаргалтын ургалта

	1960 он	1965 он	1965 оной хине 1960 оной хиитэй сасуулхада процентээр
Промышленностиин бүхы продукци—миллиард түхэригөөр	155	234	151
Электроэнерги—миллиард киловатт-часаар	292	507	173
Нефть—миллион тонноор	148	243	164
Газ—миллиард кубическэ метрээр	47	129	274
Нүүрһэн—миллион тонноор	510	578	113
Булад—миллион тонноор	65	91	139
Прокат—миллион тонноор	51	71	139
Машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын продукци—миллиард түхэригөөр	34	61	179
Бүхы янзын бүд—миллиард погонно метрээр	8,2	9,1	111
Арһан гутал—миллион параар	419	486	116
Элһэн-саахар—миллион тонноор	6,4	11,0	173
Мяхан промышленна аргаар абтаһан—миллион тонноор	4,4	5,2	118
Малай тоһон—мянган тонноор	737	1073	146
Ургамалай тоһон—мянган тонноор	1586	2770	175
Загаһа агналга, кит, далайн ан барилга, далайн продуктнуудые абалга—миллион тонноор	3,5	5,8	163

Тоосоото үе соо промышленностиин, илангаяа гэрэнэй гол һалбаринуудай продукциин хэмжээн горитойгоор нэмээ гэжэ эдэ мэдээнүүдһээ харагдана. Үнгэрһэн табан жэлэй турша соо ниитын продукт 35 процентээр, тиихэдэ промышленностиин бүхы продукци—нэгэ хахад дахин нэмээ. Табан жэлэй турша соо промышленна продукциин гансахан лэ ургалтань 79 миллиард түхэригэй болоһон байна. Энэ хадаа дайнай урда тээхи бүхы табан жэлнүүдэй турша соо туйлагдаһан ургалтаһаа гурба үлүүтэй дахин ехэ болоно.

Дэлхэйн промышленна үйлэдбэридэ Советскэ Союзай эзэлдэг хэмжээн улам бүри дээшэлнэ. 1965 ондо СССР дэлхэйн бүхы промышленна продукциин табанай нэгэ шахуу хубиие үйлэдбэрилэн гаргаа, харин дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээхэнэ Советскэ Союзай промышленна продукциин хубита арбанай нэгэ хубиһаань бага байгаа бшуу. Тиихэдэ СССР-эй хүн зоной тоо бүмбэрсэг дэлхэйн хүн зоной ойролоол 7 процентнь болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Промышленна продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эгээн лэ хүгжэнги капиталис оронуудые ахин гараха талаар партиин табиһан зорилго шууд сэхээр шиидхэгдэжэ байнхай. Советскэ Союзай болон Америкын Холбоото Штадуудай промышленна үйлэдбэриин хэмжээнэй алгасалдаан улам бүри бага боложо байна.

Манай социалис экономикодо тоогой талаар ехэ хубилалта болохоһоо гадна, шанарай талаар гүн гүнзэгы хубилалта болоһон байна. Научно-техническэ дэбжэлтэһээ уламжалан, олон шэнэ үйлэдбэринүүд бии болоо. Арадай ажахын хэдэ хэдэн һалбаринууд техникээр һэльбэн шэнэдхэгдээ. Элдэб олон янзын машина, түхеэрэлгэнүүд, приборнууд ухаалан зохёогдожо, ашаглагдадаг болоо. Тэдэнэй нилээд олониинь шухаг, дэлхэй дээрэ анха түрүүн байгуулагдаһан зүйлнүүд болоно. Техническэ дэбжэлтэһээ, үйлэдбэриие оньһожоруулгаһаа, автомадаар зэбсэгжэлгэһээ уламжалан, табан жэлэй турша соо ажалай бүтээсэ промышленностьда 25 процентээр дээшэлээ.

Транспортда техническэ шэнэдхэлгэ үргэнөөр хэгдэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ түмэр замаар зөөгдэһэн бүхы ашаанай 85 процентнь электровозууд болон тепловозуудаар шэрэгдэһэн байха юм. Томо, түргөөр ниидэдэг самолёдуудые, ехэ ашаа даадаг автомобильнууд болон судгануудые транспорт улам олоор абана. Магистральна нефтепроводууд, газопроводууд ехэ далайсатайгаар баригдана, тэдэнэй утань бүхы дээрээ мүнөө 70 мянга гаран километр болонхой.

Барилгын угаа ехэ программа бэелүүлэгдээ. 1961—1965 онуудта арадай ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ 211миллиард түхэриг—урда тээхи арбан жэлэйхиин шэнээн шахуу мүнгэ зөөри һомологдоо.

Манай орондо капитальна барилга урда тээнь иимэ ехэ хэмжээтэйгээр хэзээдэшье хэдэггүй байгаа. Советскэ Союзай бүхы нютагуудһаа Москвада ерэһэн нүхэдүүд эндэ байна. «Агуу Москваһаа эхилээд, аяар холыншье нютагтамнай» гэжэ дуун соо дуулалдадагай ёһоор — хаа хаанагүй эршэтэй ажал хүдэлмэриин хэгдэжэ, шэнэ предприятинуудай, электростанцинуудай бодхоогдожо, түмэр замуудай, трубопроводуудай табигдажа, шэнэ байрын кварталнуудай, бүхэли городуудай баригдажа байһые тэдэнэр гэршэлжэ үгэхэл. Тобшоор хэлэхэдэ, оронойнгоо уужам дэлгэр тала дайда соогуур хайшаашье ябаа һаатнай—хаа хаанагүй барилгын талмайнууд бии байхал. Манай Эхэ ороной жинрэй түхэл шэнжэ иимэ байдаг.

СССР-эй арадай ажахын ниитэ хэмжээн дотор бүхы союзна республикануудай экономико амжалтатайгаар хүгжэнэ. Табан жэлэй турша соо промышленна продукциингаа хэмжээе 45 процентээр ургуулһан Россин Федераци, 53 процентээр нэмээһэн Украинын ССР, 64 процентээр дээшэлүүлһэн Белоруссиин ССР үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэһэн байна. Грузиин, Азербайджанай, Армянай болон Молдавиин республикануудта үйлэдбэри саашадаа ургаһан байха юм. Табан жэлэй турша соо промышленна продукци гаргалга Туркменидэ 34 процентээр, Узбекистанда—50 процентээр, Таджикистанда—54, Казахстанда—63 процентээр, Киргизидэ—67 процентээр нэмээ. Промышленна үйлэдбэри Литва, Латви болон Эстонидо орон доторхи дунда зэргын хэмжээнһээ үлүү ехэ түргэнөөр ургаһан байна. Тэндэ Совет засагай дахинаа тогтоогдоһоор хорин табан жэлэй ойе бүхы оромнай һаяхан тэмдэглэһэн байна бшуу.

Нүхэдүүд, манай промышленность бүхы орон дотороо, мүн союзна республика бүхэндэ үнгэрһэн табан жэлэй турша соо ургаа, нарижуулан һайжаруулагдаа гэжэ харанат. Союзна республикануудай хоорондохи экономическа холбоон улам ехээр бэхижээ, тэдэнэр улам ехээр харилсан туһалалсадаг болоо.

Социализм байгуулгын үедэ туйлан тогтоогдоһон союзна республикануудай хоорондохи политическэ тэгшэ эрхые болон СССР-эй арадуудай хани барисаае эдэ республикануудай экономическа хүгжэлтын хэмжээе тэгшэлэлгээр батадхахын тулада һүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа олон юумэ хэгдээ гэжэ угаа ехээр һаналаа ханан тэмдэглэжэ болохо байна. Нүхэдүүд, энэ хадаа угаа шухала ушар болоно. Ленинскэ национальна политикын агууехэ бата хүсэнэй энэ элитэ бэелэл хадаа экономическа, мүн ондоошье гээгдэлые түргэнөөр дабаха, түрүү хүгжэнги индустритай социалис наци болохо найдамтай замые арадуудта имагтал социализм нээжэ үгэнэ гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ харуулна. Энэ хадаа манай агууехэ олонациональна Эхэ ороной бүхы арадуудые саашадань нягтаар жагсааха бата бэхи үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

Экономикын хүгжэлтые шэнжэлжэ үзэхэдөө, бидэнэр манай хүдэлмэриин дүнгүүдэй һайн талыень, мүн дутуунуудыень обёорон хараха ёһотойбди. Үйлэдбэриин ургалтые, ажалай бүтээсын дээшэлэлгые удааруулга, үйлэдбэриин фонднууд болон капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ зөөриие ашаг ехэтэйгээр хэрэглэлгые доошолуулга гэхэ зэргын таарууoүй ушарнууд һүүлэй жэлнүүдтэ үзэгдэдэг болоо. Шүүмжэлхы ёһоор хандаагүй һаа, зүб сэгнэлтэ үгэхын аргагүй, тэрээнгүйгөөр манай урагшаа дабшалтын амжалта бага байха болоно.

Октябриин (1964 он) Пленумһээ хойшо КПСС-эй ЦК экономикодохи хэрэгэй ямар байһыень шэнжэлжэ үзөө, эдэ таарууoүй үзэгдэлнүүдэй шалтагаануудые элирүүлээ, тэдэниие зайсуулха зам хараалаа.

Хүтэлбэрилгын, түсэблэлгын дутуунууд, ажал эрхилхэдээ ажахын тоосооной онол аргануудые хэрэгсээнгүй гаралга, материальна болон моральна урмашуулгануудые дутамагаар хэрэглэлгэ экономическа ургалтада муугаар нүлөөлһэн. Һая болотор хэрэглэгдэжэ байһан хүтэлбэрилгын, түсэблэлгын, үйлэдбэриие экономическа талаар урмашуулгын онол аргануд ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй шэнэ, бүри дээдэ хэмжээндэ тааралдахаяа болижо, тэдэнэй хүгжэлтые һаатуулдаг болоһон байна.

1963 болон 1965 онуудта таряанай ургасын муу байлга арадай ажахыда, илангаяа ажалшадай материальна байдал һайжаруулгада муугаар нүлөөлһэн байха юм. Уласхоорондын оршон байдалай орёо шанга болоһые хараадаа абангүй гаража болохогүй. США-гай империалистнуудай ээрхэг түримхэй ябуулганууд, оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри нэмэжэ гаргашалхыемнай маанадые баадхаһан байха юм.

Долоон жэлэй түсэбые зохёоходоо субъективис ёһоор хандалгаһаа уламжалан, зарим буруу тоололгонууд, уртин урагшаа гүйхэ ябадал гараһан байгаа гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Тус тус һалбаринуудта үйлэдбэриие үргэдхэхөөр хараалагдаһан даабаринууд заримдаа бодото арга боломжонуудтай тааралдадаггүй байгаа.

Промышленностиие нютаг нютагуудтань хүтэлбэрилхэ гурим промышленностиин һалбаринуудые ударидалгые олон тоото экономическа районуудаар таһалжархиһан байгаа бшуу; мүн нэгэн адли техническэ политика бэелүүлэгдэхээ болёо, эрдэм-шэнжэлэлгын организацинууд үйлэдбэриһөө таһаршоо, энэнь шэнэ техникые ухаалан зохёохо, нэбтэрүүлхэ хэрэгые һаатуулдаг байгаа.

Коммунис байгуулалтын аша туһые харан, тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые зайсуулха шухала байһан дээрэһээ тус тус заһабаринуудые хэхэ бэшэ, харин манай орон дотор байгуулагдаһан асари ехэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые бүри бодолтойгоор хэрэглэхын, арадай байдал улам түргэнөөр һайжаруулхын, манай байгуулалтын булюу һайн байлгые бүри хүсэдөөр элирхэйлхын тулада хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хараалан зохёохо хэрэгтэй болоо һэн.

Манай обществын экономическа харилсаануудые нарижуулан һайжаруулха, арадай ажахые хүтэлбэрилхэ гурим, түсэблэлгые болон үйлэдбэриие урмашуулгые һайжаруулха шухалын шухала асуудалнуудта октябриин Пленумһээ хойшо Центральна Комитет гол анхаралаа хандуулһан байна. Экономикые хүтэлбэрилгэдэ шэнээр хандаха ябадал КПСС-эй ЦК-гай мартын болон сентябриин Пленумүүд дээрэ хараалагдаа, манай хүгжэлтын мүнөөнэй шата дээрэ партиин бэелүүлхэ экономическа политикын гол ёһонууд тодорхойлогдоо. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, арадай ажахые хүтэлбэрилгэдэ экономическа онол аргануудай болон урмашуулгануудай дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ, гүрэнэй түсэблэлгые үндэһөөрнь һайжаруулха, предприятинууд, колхоз, совхозуудай ажахын талаар бэеэ даанхай байлгые, үүсхэлые үргэдхэн дээшэлүүлхэ, өөрынгөө ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдэй түлөө үйлэдбэриин коллективүүдэй харюусалгые болон материальна урмашалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Экономическа иимэ политика бэелүүлгэ техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ шухала эрхэ байдал бии болголгодо туһалха байна.

Промышленностиин һалбаринуудые хүтэлбэрилгэ һайжаруулха, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ зорилгоор ниитэсоюзна, союзно-республиканска министерствэнүүд байгуулагданхай гэжэ таанад мэдэнэт. Зохихо һалбаринуудтахи ажал хэрэгэй байдалай түлөө, үйлэдбэриин техническэ хэмжээнэй дээгүүр байхын, ороной хэрэглэмжые промышленна продукциар хангахын түлөө, экономическа хубилалта бэелүүлхын түлөө харюусалга тэдэндэ даалгагданхай.

Һалбаринуудые түбэй газарһаа хүтэлбэрилхын тулада шэнээр байгуулагдаһан зургаанууд союзна республиканудай, предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй бүри ехэ эрхэтэй бололготой, хүтэлбэриин экономическа онол аргануудые шангадхалгатай тааралдана—энэ хадаа промышленностиие хүтэлбэрилгын шэнэ гуримай үлэмжэ һайн талань болоно гээшэ. Урдын министерствэнүүд заримдаа һалбариингаа талые хараха һэдэлгэ гаргадаг байгаа. Мүнөө иимэ һэдэлгэнүүдые гаргажа болохогүй гэжэ министерствын хүдэлмэрилэгшэдтэ уридшалан һануулхые хүсэхэ байнаб.

Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримые хүсэдөөр бэелүүлхын тулада үшөө олон юумэ хэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа ойрын жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэхэ шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Нүхэдүүд, мүнөө ажал хэрэгэй амжалта хүтэлбэрилхы, инженерно-техническэ кадрнуудай үүсхэл эдэбхиһээ,бүтээсэтэй, шууд шуумай байлгаһаа, экономическа хүгжэлтын орёо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зоримгойгоор хандалгаһаа, түсэбүүдые дүүргэлгэдэ предприятинуудай коллективүүдые элсүүлэн эмхидхэхэ шадабариһаа, үйлэдбэриин үрэ ехэтэй байлгые эгээн лэ ехээр дээшэлүүлгэһээ нилээд дулдыдаха байна.

Партийна организацинууд, социалис байгуулалтын ехэ дүй дүршэлтэй, политическэ хатуужалтай болоһон ажахын хүтэлбэрилхы кадрнууд, завод, фабрикануудай директорнүүд, цех, участогуудай начальнигууд эрдэмтэдтэй, инженер, технигүүдтэй нягта холбоотойгоор ажаллажа, партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ бидэнэр үнэмшэн эн...нэбди.

ЦК-гай мартын, сентябриин Пленумүүдэй ши... хэбэринүүд тухай хилын саана үргэнөөр һанам... нуудаа хэлэһэн байха юм. Эдэ шиидхэбэринү... манай ханинар зүб сэгнэлтэ үгөө, харин манай ... сад урда мэтэ хазагайруулхые оролдоно. Совет... номикодо ямаршьеб «кризис» һүүлэй үедэ болоо... һэн хэбэртэйгээр буржуазна хархис хэблэл ни... бэшэһэн байха юм. Манай һүүлшын экономи... хэмжээ ябуулгануудые социализмһаа зайсан хо... һон ябадал шэнгеэр зарим нэгэшүүл һорьмоһоо ха... һан байха юм.

Энээн тушаа юу хэлэжэ болохоб?

Эдэ баталамжануудынь эхинһээ абаад, ада... хүрэтэрөө наада барихаар байнал даа. Үйлэдбэ... хэрэгсэлнүүд манайда ниитын зөөри болгогдо... энэ ушар бидэндэ ойроо хүртэшэгүй үндэһэ һуури... лодог байгаа, байһааршье гэжэ бүгэдэндэ элитэ. Б... нэр экономикоёо түсэбэй ёһоор хүгжөөдэг байха... гадна, харин түсэблэлгые улам нарижуулан һай... руулнабди.

Арадай ажахые түбэй газарһаа түсэбэй ёһоор... тэлбэрилгые шангадхалга мүнөө манайда предпр... тинуудай үүсхэл эдэбхиие, бэеэ даанхай байлгые... шадань хүгжөөлгэтэй тааралдана. Энэ... тухай хэлэжэ үгэнэб гэхэдэ, ажал эрхилэлгын со... лис гол ёһоной бүри зүбөөр, бүри үрэ ехэтэйгээр... рэглэгдэжэ байһые харуулна. Социализм хадаа... жээнэй болон шанарай талаар ажалай түлөөһэ... гол ёһо баримталдаг ниитын-экономическа бай... лалта болоно. Тиимэ болохолоороо, эндэ экономи... ка урмашуулга, материальна урмашал хэрэглэгдэ... олон миллион ажалшад ороной экономическа... байдалые хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулагдадаг.

Бүхы коллективэй хамтын хүсэлэл оролдо... ашаар социалис предприятиин продукци байгуу... дана. Тиимэһээ өөрынгөө ажалаар бүтээһэнэйнь... гээр хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие материальна... лаарнь урмашуулхатаяа хамта, предприятиин... ябуулгын эсэсэй үрэ дүнгөөр бүхы коллективэй... териальна урмашалые хангаха гээшэ яһала зүб... байна гээшэ. Энэ хадаа хубиин болон ниитын... туһые хүсэдөөр тааралдуулха арга олгохо байна.

ЦК-гай мартын болон сентябриин Пленумүү... шиидхэбэринүүдые бүхы совет арад нэгэн һанал... гаар дэмжээ. Ороной экономическа ажабайдалые... ри һайнаар хүтэлбэрилхэ талаар Пленумүүдэй ба... лан абаһан хэмжээнүүд XXIII съездын делегад... даар һайшаагдаха гэжэ бидэнэр найданабди.

Нүхэдүүд!

Шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнү... манай **съезд** зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха ба... Энэ асуудалаар съезд дээрэ нүхэр А. Н. Косыги... элидхэлэй шагнагдаха байһан хадань тус тус... имагтал гол шухала онсо өөрэ таланuудтань тогто... емни зүбшөөгыт. **Эдэ** онсо таланuудыень шэнэ та... жэлэй үндэһэ һууринь болгохо хэрэгтэй гэжэ КПС... эй ЦК-гай тоолоһон гол шухала үзэл бодолые, по... тическэ заабаринуудые харуулжа үгэнэ.

1966—1970 онуудай табан жэлэй түсэб хадаа к... мунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури б... гуулхын түлөө совет арадай хэжэ байһан тэмсэ... шэнэ шухала шатань болоно гэжэ хамагай түрүү... хэлэхэ хэрэгтэй. Шэнэ табан жэлэй түсэбэй гол... рилгые КПСС-эй ЦК тодорхойлоо. **Энэ зорилго я... бэ гэхэдэ, эрдэм, техникын туйлалтануудые бүхы х... жээгээр хэрэглэлгэдэ, бүхы ниитын үйлэдбэриин... дустриальна хүгжэлтэдэ, тэрэнэй ашагтай байл... болон ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ үндэһэ... промышленностиие саашадань горитойгоор ургуу... дэбжээхэ, хүдөө ажахые бүри жэгдэ түргэнөөр х... жөөхэ, тэрэнэй ашаар арадай байдал горитой... һайжаруулха, бүхы совет хүнүүдэй материальна... лон культурна хэрэглэмжые бүри хүсэдөөр ханга... ябадал болоно.**

Город болон тосхоной хоорондохи, ухаан бодо... болон бар хүсэнэй ажалай хоорондохи горитой ил... нуудые зайсуулха гэхэ зэргын иимэ асуудалнуу... шиидхэлгэдэ ерэхэ табан жэлдэ шэнэ алхамууд х... дэхэ. Экономическа болон социальна томо асуу... нуудые шиидхэһэнэй ашаар хүдэлмэришэн анги бол... таряашадай холбооной политическэ үндэһэ һуури,... териальна бааза улам ехээр бэхижэхэ. Манай ор... ажаһуудаг арадуудай аха дүүгэй холбоон саашад... хүгжэхэ.

Тиимэ болохолоороо, табан жэлэй даалгаба... нууд хадаа материально-техническэ үндэһэ һуур... хүгжэлтые, ажалшадай байдалай һайжаралгые,... дай ажахын нөөсэнүүдэй тоогой талаар ургал... экономикодохи шанарай талаар саашадаа бол... гүн гүнзэгы хубилалтые, үйлэдбэрилгын хүсэнүү... ургалтые болон социально-экономическа харилсаа... дай нарижан һайжаралгые нэгэн ниитэ холбоо... гоор харуулна.

Аха дүү социалис оронуудтай, хүгжэхэ байһан... рэнүүдтэй манай экономическа холбоо барисаа... шадань бэхижүүлхэ шухала байһан ушар шэнэ та... жэлэй гол даалгабаринууд соо мүн лэ хараада аб... хай.

Ороной экономикын бүри эршэтэйгээр ургаха,... хы арадай материальна болон культурна хэрэгл... жые бүри хүсэдөөр хангаха ябадалай аша туһые... ран, манай бүхы арга боломжые бүри эрхимээр... рэглэхэ эрмэлзэлгые Директивэнүүдэй проект б... дээрээ харуулна.

Ниитын үйлэдбэри болон национальна доход... хэ табан жэлдэ **тон түргэнөөр ургаха** гэжэ хараа... данхай. Материальна үйлэдбэриин бүхы һалбари... дай ниитэ продукци, тайлбарилан хэлэбэл, нии... хамаг продукт жэлдээ дунда зэргээр 7 үлүүтэй... центээр нэмэхэ, харин үнгэрһэн табан жэлдэ жэл... хэндэ 6 зааха үлүүтэй процентээр нэмэдэг бай... Тиихэдэ энэ табан жэлдэ промышленна продукци... жэлэй дунда зэргын бодото ургалтань 22—23 ми... ард түхэриг болохо, энэ ургалтань үнгэрэгшэ та... жэлдэ 15,8 миллиард түхэриг байгаа бшуу. Табан... лэй турша соо промышленна продукциин хэмж... 1,5 тухай дахин, хүдөө ажахын продукциие—1,25... хин нэмээхэ гэжэ хараалагданхай.

Арадай ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ... миллиард тухай түхэриг, тайлбарилан хэлэбэл,... гэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо нэгэ хахад дахи... ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо. Энэ хадаа арадай аж... хын бүхы һалбаринуудые, бүхы союзна республи... нуудые хүгжөөхэ, тон шухала һалбаринуудай ур... тые түргэдхэхэ, һалбаринууд хоорондын, мүн һал... ри доторой тэнсүүригүй хүгжэлтэнүүдые зайсуу... арга олгохо байна. Тэнсүүригүйгөөр хүгжэлгэ ар...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

НYХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ YРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Yргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2-дохи нюурнуудта)

ажахые тааруу жэгдээр дэбжээлгэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ һаад ушаруулдаг байгаа.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэ түрүүшын ээлжээнэй ша шанартай гэжэ тоологдоно. Ороной хэрэглэмжые хүдөө ажахын продуктнуудаар бүрин хүсэдөөр хангахын тулада материальна үйлэдбэриин энэ шухалын шухала һалбарие дэбжээхэ зорилго табигдана. Оньһожоруулгада, химиие хэрэглэлгэдэ болон электрификацида үндэһэлэн хүдөө ажахыда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, дам дам саашадаа, алхам алхамаар хүдөө ажахые техникээр зэбсэгжэлгын болон үйлэдбэрие эмхидхэлгын талаар промышленностиин хэмжээндэ хүргэхөөр һанамжалагдана гээшэ.

Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые («А» группа) бүтээлгын хэмжээе хэрэглэлэй зүйлнүүдые («Б» группа) үйлэдбэрилгын хэмжээтэй горитойгоор адлирхуу болохо гээшэ ерэхэ табан жэлэй шухала онсо шэнжэнь болоно.

Энэ хадаа шухалын шухала ажахын-политическэ зорилгонуудай нэгэн болоно. Энээниие шиидхэлгэ олон миллион хүнүүдэй аша туһада тааралдана байна. Арадай аша туһые юунһээшье үлүүдэ тоолодог парти шэнэ табан жэлдэ тус зорилгодо ехэ анхарал хандуулха байна.

Хүндэ индустриин хүгжэлтые түргэдхэхын тулада өөһэдынгөө хэрэглэмжые зорюута хизаарладаг үе бии байгаа. Мүнөө манайда үйлэдбэрилгын түгэлдэр хүсэн бии болонхой. Эдэ хүсэнүүд ажалшадай материальна, культурна болон бусад хэрэглэмжэнүүдые сэхэ хангадаг ниитын үйлэдбэриин тиимэ һалбаринуудые урагшань түргэнөөр дабшуулха арга олгоно. Партиин энэ хараа шугам үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые хүгжөөлгын ябасые хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэтэй, мүн хүдөө ажахын хүгжэлтын ябасые промышленностиин хүгжэлтэтэй адлирхуу болгохо талаар табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнүүдээр батадхагдана.

Эгээл иимэһээ үнгэрэгшэ табан жэлдэ «А» группа 58 процентээр, «Б» группа 36 процентээр нэмэһэн байгаа һаа, шэнэ табан жэлдэ үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ 49—52 процентээр, тиихэдэ хэрэглэлэй зүйлнүүдые—43—46 процентээр нэмэхэ гэжэ хараалагдаһан байна.

Парти хадаа хүндэ индустриие саашадань булюу ехээр хүгжөөхэ, мүн үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ бүри түргэнөөр ургуулха хараа шэглэл саашадаашье бэелүүлхэ гэжэ эдэ тоонуудһаа харагдана. Тэрэнэй хамта, хүндэ промышленностиие хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудта түшэглэн, бидэнэр хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри шэнэ табан жэлдэ һомолхоор арга боломжотой байнабди. Энэ хадаа манай ороной индустриальна хүсэ шадалые өөрөө ехэ болгохо, тиихэтэй хамта арадай материальна байдал саашадань һайжаруулха талаар социальна-экономическа томо хэмжээнүүдые бэелүүлхэ арга олгохо байна бшуу.

Научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ шэнэ табан жэлдэ тусгаар анхарал хандуулагдаха байна. Энэ хадаа ажахын болон политическэ шухалын шухала зорилго болоно.

Эрдэм-шэнжэлэлгын болон проектно-конструкторска организацинуудай хүсэнүүд, материальна хүсэнүүд болон мүнгэ зөөри эрдэм болон техникын хүгжэлтын гол, түрүүшын ээлжээнэй шэглэлнүүдтэ гол түлэб зорюулагдаха ёһотой. Үйлэдбэрие саашадань хүгжөөхэ аша туһатай научна шэнжэлэлгэнүүдые таһаршагүй холбоотой байхань шухала; научна болон конструкторска организацинуудые тусхай мэргэжэлдэ наринаар оруулха, ээзн бусаар хандаха, зэрэлдэхэ ябадалые тэдэнэй хүдэлмэриһөө зайсуулха хэрэгтэй.

Ажалай бүтээсые болон үйлэдбэриин ашаг олзо байлгые түргэнөөр дээшэлүүлхэ зорилго табигдана. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ партийна, ажахын органуудай, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө эршэ хүсые зорюулха зэргэтэй.

Шэнэ техникые, түрүү технологическа онол аргануудые хүгжөөһэнэй, нэбтэрүүлһэнэй, үйлэдбэрие үргэлжэдэнь оньһожоруулгые, автомадаар зэбсэглэлгые үргэнөөр хэрэглэһэнэй үндэһөөр үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлгэ, тэрэшэлэн предприятинуудые улам саашадань тусхай мэргэжэлдэ оруулалга, хамжажа үйлэдбэрилгые һайжаруулга ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гол эшэ үндэһэн болохо ёһотой.

Үйлэдбэрие үргэлжэдэнь оньһожоруулга, автомадаар зэбсэглэлгэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, тэрэнээ хүнгэдхэхэ шухалын шухала шэглэл болоно гэжэ мэдээжэ. Энэ талаар манайда олон юумэн хэгдэнэ. Харин тиигэбэшье гол болон хамһабариин хүдэлмэриие оньһожоруулгын хэмжээнэй хоорондохи алгасалган үшөөл ехэ. Предприятинуудай шэнэ шэнэ техникээр һайнаар хангагдаһан болобошье бар хүсэнэй хүдэлмэриин хэмжээн удаанаар хороно. Иимэ байдал ажалай бүтээсые, үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлгэдэ горитой һаад ушаруулдаг. Үйлэдбэриин хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха, бар хүсэнэй ажалай хэмжээе шууд хороохо, кадрнуудые хүдэлмэриин хүсые бүри бодолтой зүбөөр хэрэглэхэ гэһэн шэглэл бүхы ажахын органууд, предприятинуудай партийна организацинууд оролдосотойгоор бэелүүлхэ зэргэтэй.

Үйлэдбэрие болон ажалые эрдэмэй ёһоор эмхидхэлгэ гээшэ мүнөөнэй эрхэ байдалда тусгаар удха шанартай. Харин арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, үйлэдбэриин бүхы участогуудые шэнэ техникээр хангаха гээшэ угаа шухала болоно. Энэ техникые хүсэд дүүрэнээр ашаглажа шададахаар мэргэжэлтэй кадрнуудтай байха гээшэ мүн лэ шухала удха шанартай. Энэ асуудалнуудые социалис байгуулалтын үедэ партийна амжалтатайгаар шиидхээ. Үйлэдбэриин техническэ хэмжээнэй талаар, хүдэлмэришэдэй кадрнуудай болон мэргэжэлтэдэй шадабариин талаар советскэ промышленность дэлхэй дээрэ түрүү зэргэнүүдтэ гарана.

Ажал дээрэ техникэ болон хүнүүдые нэгэдүүлэн хабсархэ үүргэтэй үйлэдбэрие эмхидхэлгын талаар манай олон предприятинуудай үшөөл горитой гээгдэмээр байһые шаналхаар. Эгээл иимэһээ мүнөөнэй научно-техническэ дэбжэлтын эрилтэнүүдтэ тааруугаар манай бүхы предприятинуудта үйлэдбэри болон ажалые эрдэмэй ёһоор эмхидхэдэг болохо тухай асуудал арадай ажахын түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудай нэгэн болгон табигдана.

Бүтээн гаргагдадаг продукциин шанарые үндэһэнһөө һайжаруулгые эгээн лэ шухала зорилгонуудай нэгэн болгон парти табина. Техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгын түлөө тэмсэлдэ продукциин шанар һайжаруулха, машинануудай ашаглагдаха болзорые һунааха, тэдэнэй бүри найдамтай хүдэлмэри хангаха асуудалнууд тусгаар удха шанартай болоо. Продукциин шанарай һайн байха тудам бүхы ниитын ажал ашагтай, бүтээсэ ехэтэй байдаг. Ондоошье бодомжоһоо энэ зорилго шухала удха шанартай болоно. Мүнөө дэлхэйн дэлгүүр дээрэ бидэнэрэй олоор юумэ гаргадаг, эгээн лэ хүгжэнги капиталис оронуудтай үрдилдөөтэ тэмсэл хэжэ байхадамнай совет машинануудай, станогуудай, түхеэрэлгэнүүдэй, — тобшоор хэлэхэдэ, бүхы продукциин хариин оронуудайхиһаа дутуугүй байхаһаа гадна, харин бүри үлүү һайн байхань угаа шухала болоно.

Манай индустри техникээр яһала хангагданхай. Технико-экономическа үрэ дүнгөөрөө арадай ажахын болон дэлхэйн дэлгүүрэй улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэд хангажа шадахаар машина, прибор, аппарат болон бусад зүйлнүүдые гаргалгые манай индустри хангажа шадахаар болоо.

Промышленна үйлэдбэриин байгууламжые наринжуулан һайжаруулгада, бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог газарнуудые зайсуулгада табан жэлэй үедэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Электроэнергетикэ, машина бүтээлгэ, химическэ промышленность, электронико булюу ехээр хүгжөөгдэдэг зандаа байха.

Түлишын дуталдалгые, илангаяа ороной Европодохи хубида түлишын дуталдалгые зайсуулха гээшэ шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Нефтиин болон газай промышленностиие саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалагдана. Тиихэдээ, һүүлэй жэлнүүдэйхи шэнгеэр нүүрһэнэй промышленностьда анхарал хандуулгые һуларуулжа болохогүй. Нүүрһэнэй промышленность ороние түлишөөр хангалгада үшөө шухала үүргэ дүүргэһэн зангаараа.

Металлургиин хүгжэлтын хэрэг горитойгоор заһан һайжаруулха гэжэ хараалагдана. Манай үе сагта полимернэ материалнуудай бии болоод байхада, металл хэрэглэлгэ эрид ехээр хорохо гэһэн һанал бодолой буруу байһыень ажабайдал харуулаа. Иимэ һанал бодол металлургиин хүгжэлтэдэ муугаар нүлөөлһэн байна.

Автомашина, трактор болон хүдөө ажахын техникые үйлэдбэрилгэ тухай тусгаар тогтожо хэлэхые хүсэхэ байнаб. Автомобильна транспортын болон тракторнуудай дуталдалга арадай ажахыда нилээд горитой һаад бэрхэшээл тохёолдуулна; хүнгэн автомашинанууд үсөөнөөр гаргагдана. Арадай ажахын хэрэглэмжые бүри хүсэдөөр хангахын тулада бии байһан заводуудые шэнэдхэн һэльбэжэ, мүн шэнэнүүдые барижа, энэ табан жэлдэ автомобильнуудые нилээд олоор бүтээн гаргадаг болохо, ехэ ашаа даадаг, мүн тусхай автомобильнуудые, тэрэшэлэн тракторнуудые, илангаяа газар хахалалгада хэрэглэгдэдэгүүдые олоор гаргаха, бүхы хүдөө ажахын техникын шанар һайжаруулха гэжэ хараалагданхай.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ тухай асуудал байгаалиин эгээн лэ ондо ондоо эрхэ байдалтай, хүн зоной олон үсөөнөөрөө ажаһуулгын талаар жэгдэ бэшэ манай уужам ехэ гүрэндэ экономическа болон политическэ угаа ехэ удха шанартай болонхой. Ороной зүүн районуудай байгаалиин баялигые саашадань ашаглаха гэжэ хараалагдана. Сибириин болон Алас Дурна зүгэй экономикые түргэнөөр хүгжөөхын тулада шэнэ табан жэлдэ социально-экономическа хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые, тусхайлбал, тэндэ хүдэлжэ байһан кадрнуудые бэхижүүлгэдэ, шэнэ хүсэнүүдые хабаадуулгада туһалхаар хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала. Энэ хадаа партийна болон гүрэнэй шухала хэрэг болоно.

Промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтын талаар табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэлгэ, тэрэшэлэн социальна шухала асуудалнуудые шиидхэлгэ **капитальна барилгын түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэһээ** нилээд ехээр дулдыдаха байна. Продукциин ургалтын нилээд ехэ хубиие ерэхэ табан жэлдэ ашаглалгада үгтэхэ ёһотой үйлэдбэриин предприятинууд бүтээхэ зэргэтэй.

Хэдэн зуун завод, фабрикануудые, шахтануудые, электростанцинуудые, шэнэ городууд болон тосхонуудые, совхозуудые, колхозуудай фермэнүүдые, уһалууриин һубаг ханаабуудые, электродамжуулгын утаһа шэжэмүүдые, хэдэн миллион шэнэ квартира болон байрын гэрнүүдые, олон мянган һургуули, хүүгэдэй саад, ясли болон больницануудые бидэнэр бариха ёһотойбди.

Үйлэдбэриин, гэр байрын, культурно-ажаһуудалай угаа ехэ хэмжээнэй барилгые дүүргэхын тулада барилгын индустриин хүсэ шадалые саашадань нэмээхэ, барилгын организацинуудай үйлэдбэриин баазые бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Индустриальна аргануудые хэрэглэлгэ барилгын үйлэдбэрие хүгжөөхэ гол шэглэлынь байгаа, саашадаашье байха. Имагтал индустриальна аргануудые саашадань бүри үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар барилгын болзорнуудые эрид ехээр хороожо, үнэень хямдаруулан доошолуулжа болохо байна. Энээндэ хабсаргагдадаг түмэр бетон, бусад таарамжатай материалнууд болон конструкцинууд урда мэтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ. Гэбэшье «индустриальна бэшэ» материалнууд гэдэгые—хирпиисэ, черепицэ, хээрын шулуу, модон гэхэ зэргые түрилгэ экономическа талаараа гарзатайшье байһан газарта тэдэниие түмэр бетоноор һэлгэлгэ эндүүтэй ябадал байгаа бшуу. Эдэ материалнуудые, илангаяа хүдөөгэй барилгануудые хэхэдээ тоонгүй гаража болохогүй.

Барилгые түргэдхэхэ, шанарынь һайжаруулха капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудал тусгаар удха шанартай болоо. Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ зөөриие, материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые олон тоото барилгануудта тараан сасадаг тааруугүй ябадалые шууд зайсуулха хэрэгтэй. Энэ тааруугүй ябадалһаа уламжалан барилгын болзор унжагайрдаг, мүнгэ зөөри ашаяа харюулангүй миин хэбтэдэг байна бшуу. Предприятинуудые ашаглалгада үгэлгын унжагайрһанһаа боложо, гүрэн ехэ гарзада ородог.

Барилгын болзорые хороолгодо, шанарыень һайжаруулгада, үнэень хямдаруулгада туһалхаар барилгын үйлэдбэрие түсэблэлгые, мүн экономическа урмашуулгые наринжуулан һайжаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, правительство тоолоно. Предприятинуудые эрхим һайн шанартайгаар барижа, түргэнөөр ашаглалгада үгэхэ гээшэ түсэблэлгын болон барилгын организацинуудай ажал ябуулгые сэгнэлгын гол хэмжүүр болохо ёһотой. Барилгануудые хаһа саг соонь ашаглалгада үгэһэнэй түлөө барилгын организацинуудай тус тус хүдэлмэрилэгшэдые, мүн коллективүүдые материальнаар урмашуулгые шангадхаха хэрэгтэй.

Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд, райкомууд барилгын асуудалнуудта саг үргэлжэ анхарал хандуулха, капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон мүнгэ зөөриие тон бодолтойгоор хэрэглэхэ, предприятинуудые хаһа саг соонь ашаглалгада үгэхэ, барилгын шанар һайжаруулха ябадал хангаха, барилгашадай—манай ороной хүдэлмэришэн ангиин ехэ отрядай ажалай болон ажабайдалай эрхэ байдал тухай оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Бүхы түхэлэй **транспортые** хүгжөөхэ зорилгонуудта шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүд соо ехэхэн һуури үгтэһэн байна. Экономикын энэ һалбари хадаа арадай ажахын материальна баялигуудай һаадгүйгөөр эрьесые хангаха, байгаалиин шэнэ баялигууд тээшэ, ороной ашаглагдаагүй районууд тээшэ хүрэжэ ошохо зам нээжэ үгэхэ үүргэтэй. Транспортые техническэ талаар хангалгын ургалта, элдэб түхэл янзын транспортын хоорондохи тэнсүүриие һайжаруулга табан жэлэй түсэбөөр хараалагданхай. Энэ хадаа ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно.

Нүхэд!

Промышленность, транспорт болон барилгые хүгжөөхэ гол шухала асуудалнууд шэнэ табан жэлэй түсэб соо табигданхай, совет арадай шухала аша туһа, тэрэнэй материальна болон культурна тон ехэ эрилтэнүүд харуулагдаһан байна. Совет хүнүүд табан жэлые һайшаана, тэрэниие арадай түсэб гэжэ нэрлэнэ. Шэнэ табан жэлэй түсэбэй бүгэдэ арадай дэмжэлгэдэ хүртэһэниинь өөрымнай политикын зүб байһые гэршэлжэ үгэнэ гэжэ парти баясана.

Манай социалис гүрэнэй индустриальна хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ талаар съездын баталан абаха шэнэ Программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ гэжэ бидэнэр үнэмшэн этигэнэбди.

ХYДӨӨ АЖАХЫ

Нүхэдүүд!

Тоосоото үе соо партиин Центральна Комитет, нютагуудтахи бүхы нартийна, советскэ органууд хүдөө **ажахыда — манай экономикын энэ шухала һалбарида** горитой анхарал хандуулһан байна. Бэрхэшээлнүүдэй бии байбашье, манай колхоз, совхозууд хэлбэришэгүйгөөр урган хүгжэжэ байһаар, тэдэнэй экономико, материально-техническэ үндэһэ һууринь бэхижэнэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һуудал байдал, культурно-техническэ хэмжээниинь дээшэлнэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудай шухалын шухала зүйлнүүдые абалга (али бүхы түхэлэй ажахынуудай талаар) иимэ тоонуудаар тодорхойлогдоно гэбэл:

	1956—1960 онуудта		1961—1965 онуудта	
	Жэлдээ дунда зэргээр абтаһаниинь	Энээнэй урда тээхи табан жэлэйхитэй сасуулхада хэды процентээр ехэ болоһониинь (нэгэ жэлдэ оруулан тоолоходо)	Жэлдээ дунда зэргээр абтаһаниинь	Энээнэй урда тээхи табан жэлэйхитэй сасуулхада хэды процентээр ехэ болоһониинь (нэгэ жэлдэ оруулан тоолоходо)
Орооһо тарян — миллион тонноор	121,5	6,5	130,2	1,4
Фабрична саахарай свекло — миллион тонноор	45,6	13,7	59,0	5,2
Сэбэрлэгдээгүй хлопок — миллион тонноор	4,4	2,3	5,0	2,7
Наран сэсэг — миллион тонноор	3,7	8,4	5,1	6,7
Овощ — миллион тонноор	15,1	6,1	16,7	2,2
Хартаабха — миллион тонноор	88,3	4,9	81,5	—1,6проц. бага болоо
Үсэлэгдэһэн малай мяхан—миллион тонноор	7,9	6,8	9,3	3,4
Һүн—миллион тонноор	57,2	8,6	64,7	2,5
Үндэгэн — миллиардаар	23,6	8,3	28,7	4,1
Ноолон— мянган тонноор	317	7,0	361	2,7

Энэ таблица дээрэһээ харахада, манайда хүдөө ажахын шухалын шухала продуктнууд улам ехээр абтана. Гэбэшье, үнгэрһэн табан жэлэй турша соо эдэ продуктнуудые абаха ургалтын темп энээнэй урда тээхи табан жэлэйхиһээ нилээд бага байгаа. Энэ юунлэ хүргөөб гэхэдэ, энээн тухай хэлэгдээшье һэн, хүдөө ажахын талаар долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринууд дүүргэгдээгүй. Хүдөө ажахыда тохёолдоһон иимэ байдалда ЦК анхаралаа хандуулангүй байха аргагүй байгаа.

Энэ асуудал мартын (1965 он) Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн гэжэ съездын делегадуудта мэдээжэ. Үйлэдбэриин хүгжэхэ экономическа хуули ёһонуудай эрилтэнүүдые, хүдэлмэрилэгшэдэй материальна урмашуулгын, мүн ниитын ба хубиин аша туһые зүбөөр зохилдуулан тааралдуулха гуримуудые хазагайруулһан ушар хүдөө ажахын аали удаанаар хүгжэһэнэй гол шалтагаан болоно гэжэ Центральна Комитет мэдэрээ. Ондоошье шалтагаануудай бии байһаниинь ойлгосотой.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ гуримда бии байгаа горитой дутагдалнууд ажахыгаа түсэблэмэл ёһоор эрхилхэ гэхэдэ һаад тойбо хэһэн юм. Хүдөө ажахын олохон продуктнуудай бэлэдхэлэй сэн бодото гаргашануудынь харюулдаггүй, үйлэдбэреэ үргэдхэхэдэнь колхоз, совхозуудай урмашалые бага болгодог байгаа. Капитальна хүдэлмэридэ һомологдодог мүнгэн болоод, материально-техническэ эд хэрэгсэлнүүд хүдөө ажахыда үшөөл багаар үгтэдэг байһан.

Хүдөө ажахын органуудые үндэһэ баримтагүйгөөр шэнэдхэн хубилгалга, дээрэһээ нэгэ янзаар заабаришалан баадхалга, эрдэмэй болон хэдэн олон жэлэй бодото ажалай дүй дүршэлые тоохогүй ябадал үйлэдбэрие хүгжөөлгэдэ мүн лэ муугаар нүлөөлөө.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие хүгжөөлгэдэ зорюулжа, түсэблэлгэ болон экономическа талаарнь урмашуулгые һайжаруулха хэдэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулгануудые мартын Пленумэй һүүлээр Центральна Комитет, Правительство бэелүүлһэн байна. Хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абалгын үндэһөөрөө шэнэ гурим тогтоогдоо. Табан жэлэй туршада худалдан абалгын лаб дүүргэгдэхээр хубилшагүй түсэбүүд колхоз, совхозуудта үгтэнхэй. Газар тарьялангай, мал ажалай олохон продуктнуудые худалдан абаха сэнгүүд ехэ болгогдоһон, гүрэндэ орооһото гол ургамалнуудые түсэбһөө гадуур худалдаһанай түлөө бүри ехэ сэн тогтоогдоһон байгаа. Энээнтэй хамта үйлэдбэриин хэрэгсэлэй олохон эд бараанай, тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта үгтэдэг электроэнергиин сэн бага болгогдоо. Арад зоной хэрэглэдэг промышленна, эдеэ хоолой эд товарнуудай сэн хүдөө нютагуудта доошолуулагдаа, городуудайхитай адли болгогдоо.

Эдэ хэмжээнүүд һайн үрэ дүнгүүдые харуулаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ ороной олохон районуудта, илангаяа худалдагдаха орооһо таряа абадаг нютагуудта хэсүүгэн гасуурай болобошье, хүдөө ажахын бүхы продукци сасуулагдамал сэнгээр 55,3 миллиард түхэриг болоһон байна. Энэ хадаа энээнэй урда тээхи ямаршье жэлэй продукциин сэнгһээ ехэ болоно. 1965 ондо ороной колхоз, совхозууд орооһо таряанһаа бэшээрээ газар тарьялангай олонхи продуктнуудай муу бэшэ ургаса хуряаһан байна.

Нүхэдүүд, үнгэрэгшэ жэлдэ ороной хлопок ургуулагшад, свёклошод, малшад гайхамшагта һайнаар ажаллаа гэжэ онсо хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй бүтээһэн ажалай үрэ дүнгүүдээр омогорхохо ёһоороо омогорхожо боломоор!

Мал ажал хүгжөөхэ талаар мүн лэ эли бодо һайн дүнгүүд туйлагдаа. Статистическэ тоонуудые харуулхада иимэ байна:

Колхоз, совхозуудтахи болон гүрэнэй бусад ажахынуудтахи малай тоо толгой ба тэрэнэй ашаг шэмэ

	1961 он	1962 он	1963 он	1964 он	1965 он
Эбэртэ бодо мал — жэлэй эсэстэ байһан миллион толгойгоор	58,2	62,5	61,3	62,1	65,5
Тэрэ тоодо: Үнеэд	20,1	21,8	22,3	22,6	23,5
Гахай — миллион толгойгоор	49,4	53,9	27,7	38,3	41,3
Хони, ямаад — миллион толгойгоор	109,1	110,9	108,4	100,2	103,1
Шубууд — миллион толгойгоор	152,0	154,5	97,7	127,8	140,2
Дунда зэргээр нэгэ үнеэнһээ һаагдаһан һүн—килограммаар	1851	1765	1599	1700	2006

Энэ таблица дээрэһээ харахада, 1963 ондо тохёолдоһон горитойхон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха зуураа, колхоз, совхозууд эбэртэ бодо малай, тэрэ тоодо үнеэдэй, тэрэшэлэн гахай болон шубуудай тоо толгойе олошоруулһан байна. Гэхэ зуура гахай болон шубуудай тоо толгой 1962 оной хэмжээндэ хүрөөгүй. Үнгэрэгшэ жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һаагдаһан һүн 306 килограммаар ехэ болоо. 1965 ондо колхоз, совхозууд мал ажалай продуктнуудай бүхы зүйлнүүдые нилээд ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээ.

Хүдөө ажахын энэ шухала, зүгөөр үшөөл гээгдэнги һалбарида бидэнэр анхаралаа бүри ехээр хандуулха ёһотойбди. Малай тоо толгой олошоруулха, мүн гол түлэб тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талааршье ниитын мал ажалые хүгжөөхэ гэһэн зорилго шэнэ табан жэлдэ табигдана. Иимэ гурим хадаа ойрын сагта мал ажалай продукт нилээд ехээр абаха, тэрэнэй ашаг олзыень дээшэлүүлхэ арга боломжо олгохо бшуу. Орооһо таряа бүхы дээрэнь саашадаа ехээр абалга, сабшалан бэлшээринүүдые һайнаар ашаглалга, фермэнүүдтэхи хүдэлмэриие улам саашадань оньһожоруулга, малай үүлтэрые һайжаруулга хадаа энэ зорилгые шиидхэхэ арга манда олгохо байна.

Саашадаа үбһэ тэжээлээр элбэг байхын зорилгоор холимол тэжээлэй промышленностиие үргэдхэхэ, тэрэшэлэн тэжээлэй белок, микроэлемент болон антибиотигуудые үйлэдбэрилдэг промышленностиие үргэдхэхэ хэмжээнүүдые партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет абаһан байна. Шэнэ һалбари — микробиологиин промышленность байгуулха, тэрэниие боломжотойгоор хүгжөөхэ шухала гэжэ мэдэрэглээ.

Нүхэдүүд!

Мартын Пленумэй шиидхэбэринүүд хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлнэ гэжэ хэлэхэ бидэ дүүрэн үндэһэ баримтатайбди. Партиин зохёоһон хүдөөдэ ябуулагдаха экономическа политикын зүб байһанда хүнүүд батаар этигээ, тэрэниие ажал хэрэгээрээ дэмжээ, энэнь—тон шухала байна!

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэрие хүгжөөхэ гээшэ манай бүхы партиин болон арадай шухалын шухала зорилго мүн. Хүдөөдэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые улам саашадань хүгжөөхын тулада, промышленность ба хүдөө ажахын хүгжэлтэдэхи тааруу тэнсүүгүй байдалые усадхахын тулада эрхэ нүхэсэл байгуулха хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые хүдөө ажахыда бэелүүлхэ шухала гэжэ Центральна Комитет тоолоно. Энэ зорилгые шиидхэхэ үндэһэ һуури табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект соо доторхойлогдоо. Хүдөө ажахыда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэридэ һомологдохо мүнгэн хоёр дахин шахуу ехэдхэгдэхээр хараалагдана. Табан жэлэй турша соо энээнэй урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо 700 мянган тракторнуудые, 680 мянган ашаанай автомобильнуудые; 4 миллиард түхэригэй хүдөө ажахын машинануудые үлүү олоор хүдөөдэ үгэхэ гэжэ хараалагдана. Хүдөө ажахыда бүхы дээрээ электроэнерги хэрэглэсэ гурба дахин тухай ехэ болохо. Колхоз, совхозууд минеральна үтэгжүүлгэнүүдые бүри ехээр абадаг болохо; 1970 ондо үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада эдэ үтэгжүүлгэнүүд хоёр дахин ехээр эльгээгдэхэ байна.

Орооһо таряа улам ехээр абадаг болохо гээшэ урдынхидаал мэтэ хүдөө ажахыдахи шухалын шухала зорилго мүн. Энэ асуудал энээнһээ урагша гол түлэб тарилгын талмай үргэдхэһэнэй ашаар шиидхэгдэдэг байһан. Хүдөө ажахын эдлүүриин газар, нэн түрүүн хахалагдадаг газар үлэмжэ һайнаар ашагладаг болоһоной ашаар орооһото ургамалнуудай тарилгые колхоз, совхозууд саашадаашье зарим тэды үргэдхэхэ байна. **Зүгөөр газарай гектар бүхэнэй ургасые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ гээшэ гол шухалань болоно.** Энэ хадаа мүнөө хүдөө ажахые юрэнхы дээрэнь хүгжөөхэ, илангаяа орооһо таряа абаха темпые хурдадхаха шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоно. Ороной хэрэглэмжые түргөөр, бүрин хангахын тулада барайгар болон крупагай ургамалнуудай тарилгые нилээд ехэдхэгдэхээр хараалагдана. Хартаабха болон овощ, хлопок, лён, саахарай свёкло, наран сэсэг, сай, үрэ жэмэс, виноград гэхэ мэтэ шухала ургамалнуудые саашадаа мүн лэ ехээр абадаг болохо ябадал хараалагдана.

Ерээдүйн жэлнүүдтэ **ороной али бүхы нютагуудтахи газарай хүрьһэнэй үрэжэлые дээшэлүүлхэ, газар тарьялангаа һайнаар эрхилдэг болохо хүдэлмэри бүхы гүрэн дотор бэелүүлэгдэхээр** хараалагданхай.

Хүрьһэнэй, сагай уларилай талаар ондо ондоо байдалтай нютагуудта хүдөө ажахы эрхилхэ баатай боло-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2, 3-дахи нюурнуудта)

нобди. Нэгэ зарим нютагуудта ургасань үе-үе болоод гайтай шанга ган гасуурта дайрагдадаг, харин нүгөөдэ нютагуудтань үлүүсэ ехэ шииг нойтонһоо боложо хохидодог байха юм. Байгаалиин тааруугүй эрхэ байдалтай нютагуудта тогтууритай үндэр ургаса абадаг болохын тула Центральна Комитет, правительство хадаа нэн түрүүн СССР-эй Европын хубидахи түбэй нютагуудта, Белоруссида, Прибалтикада, РСФСР-эй ба Украинын урда зүгтэ, Казахстанда, Дунда Азиин республикануудта болон ороной бусад олон районуудта мелиоративна хүдэлмэриин үргэн ехэ хараа түсэб бэелүүлхэ шухала гэжэ тоолоно. Энэ асуудалые партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумүүдэй нэгэн дээрэ зүбшэн хэлсэлтэй гээшэ ха.

Газар — манай обществын баялигай туйлай ехэ эшэ үндэһэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һуури мүн. Энэ баялигые сахин хамгаалга, тэрэниие ашагтайгаар хэрэглэлгэ, газарай хүрьһэнэй үрэжэлые дээшэлүүлгэ, һалхинда үлеэгдэжэ, уһанда нурагдажа, газарай хүрьһэнэй муудалгатай тэмсэлгэ, мүн хэрэгтэй болоо һаань, тэндэ модо тариха хүдэлмэри бэелүүлгые гүрэнэй шухала хэрэг гэжэ сэгнэхэ хэрэгтэй.

Центральна Комитет үшөө нэгэ асуудалда анхарал хандуулхые шухала дээрэ тоолоно. Колхоз, совхозуудта машинна техникэ ашаглаха тухай эндэ хэлэгдэнэ. Жэл ерэхэ бүри хүдөө нютаг трактор, автомобиль, комбайнууд болон бусад машинануудые улам олоор абана. Хүдөөдэхи ажал улам ехээр индустриальна шэнжэтэй ажал боложо байнхай. Гэхэ зуура, һүүлшын жэлнүүдтэ машина, тракторнуудые ашаглалгын шухала олохон дүнгүүд доошоо ороо. Механизаторнуудай нэгэ газартаа удаан тогтодоггүй ушар үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ бэрхэшээл тохёолдуулна. Хүдөө ажахын техникэ заһабарилха баазые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, «Сельхозтехникын» предприятинуудые, колхоз, совхозуудые мүнөө үеын түхеэрэлгээр зэбсэгжүүлхэ, механизаторнуудые бэлдэхэ хэрэг һайжаруулха, тэдэнэй материальна урмашалые дээшэлүүлхэ шухала. Хүдөө ажахые техникээр саг үргэлжэ зэбсэгжүүлжэ байгаагүй һаа, тэрэниие заһабарилха ба хангаха асуудалнуудые шууд тааруу һайнаар шиидхээгүй һаа, эгээл элдэб янзын мэргэжэлтэй механизаторнуудые бэлдэхэ хэрэг һайжаруулаагүй һаа, мүнөөнэй эрхэ байдалда хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэхын аргагүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэ хадаа **хүдөөдэхи ниитын харилсаануудые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха** эрилтэ табина. Колхоз, совхозуудай түхэлтэйгөөр ниитын ажахые эмхидхэлгын бата һайн байһые олон жэлэй дүй дүршэл үнэншэмөөр батадхан харуулаа. Гэхэ зуура һүүлшын жэлнүүдтэ олохон колхозуудые ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр совхозууд болгохо гэһэн һэдэлгэ гаргагдаа һэн. Иимэ байдалые мартын Пленум заһаһан байгаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, хүдөө ажахын артелиин шэнэ Устав зүбшэн хэлсэхэ колхознигуудай Бүхэсоюзна гурбадахи съездые зарлаха тухай шиидхэбэри абтанхай. Энэ съездые үнгэргэлгэ хадаа колхозно байгуулалтадахи политическэ томо хэмжээ ябуулга болохо, колхозно байгуулалтые улам саашадань бэхижүүлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ юм.

Мүнөө үедэ колхозууд экономическа талаараа түгэлдэр хүсэтэй, ехээр оньһожоруулагдамал томо ажахынууд болонхой, гүрэнэй организацинуудтай тэдэнэй байгуулдаг хоёр талын холбоо барисаан болон хоёр талын харилсаанууд нилээд үргэдхэгдөө, кадрнуудай, колхозно үйлэдбэриин бүхы ажалшадай политическэ, соёл болбосоролой хэмжээнииинь хэмжээлэшэгүй ехээр ургаа. Районуудта, областьнуудта, хизаарнуудта, республиканууд болон центртэ һунгагдамал колхозно-кооперативна органуудые байгуулаа һаа, ямар гээшэб гэжэ зүбшэхые хүсэһэн байнаб. Хүтэлбэрилгын иимэ демократическа онол арга хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам саашадань хүгжөөхэдэнь кооперативна ажахынуудай булюу һайн байлгые дүүрэнээр хэрэглэхэ, колхозууд хоорондын үйлэдбэриин ба экономическа холбоо барисаа нилээд үргэдхэхэ, байгаалиин, материально-техническэ болон ажалай арга боломжонуудые үлэмжэ һайнаар ашаглаха, продукци буйлуулха, худалдаха хэрэг һайжаруулха арга олгохо юм.

Иимэ дурадхал оруулха зуураа, бидэнэр мүн лэ урданай дүй дүршэл хараадаа абанабди. Хамтын ажахынуудые хүтэлбэрилдэг байһан нютагуудтахи колхозсоюзууд ба колхозцентр мэтэ эмхидхэлнүүд орон доторнай колхозно байгуулалтын мүндэлһэн түрүүшын жэлнүүдтэ бии байгаа, таряашадай дунда тэдэнэй хүндэтэй байһаниинь элитэ.

Энэ хадаа Ленинэй зохёоһон кооперативна түсэбэй үзэл сурталые саашадань бэелүүлһэн, хүгжөөһэн ушар болохо һэн, колхозно байгуулалтые улам ехээр демократизацилха, ажахын, соёл культурын ба ниитын ажабайдалда эгээл үргэн ниитэ колхозно таряашадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха арга олгохо һэн.

Тэрээнтэй хамта хүдөөдэхи гүрэнэй предприяти болгошо совхозуудай үүргые ехэ болгохо шухала. Совхоз бүхэн социалис томо хүдөө ажахые эрхилхэ алишье талаараа ульгэр жэшээ болохо ёһотой.

Тиимэ болохолоороо, мүнөө үеын шатада зорилго юуб гэхэдэ, совхозуудайшье, мүн колхозуудайшье һалбаран хүгжэлгэдэ али бүхы хэмжээгээр нүлөөлхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд!

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ гээшэ юрын хэрэг бэшэ гэжэ парти бүримүһэн мэдэрнэ. Мүнөө хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ туйлай ехэ материальна болон техническэ эд хэрэгсэлэй үгтөөд байхада бүхы юумэн өөрөө бүтэшэхэ гэжэ бодомжолхо болоо һаа, буруу болохо һэн.

Газарай гектар бүхэниие, капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй түхэриг бүхэниие, машина бүхэниие, үгэгжүүлгэнүүдэй тонно бүхэниие шадамараар, гамтайгаар, эгээл ехэ аша туһатайгаар хэрэглэхэ гээшэ партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй уялга болоно.

Хүдөөгэй хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы үүсхэл болон хүсэ шадалһаа, ажалаа зүбөөр эмхидхэлгэһээ, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, агрономууд, зоотехнигүүд, инженер-механизаторнууд, экономистнуудай хүдэлмэриин хэмжээнһээ хүдөө ажахын талаар хараалагдаһан түсэбүүдэй дүүргэлтэ дулдыдаха байна.

Хүдөө ажахын саашанхи дэбжэлтэдэ эрдэм наука, гэрэнэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ хэрэглэлгэ туйлай ехэ үүргэтэй. Эрдэмтэд, мэргэжэлтэд-практигууд хүдөө ажахын, биологиин ба экономическа эрдэмэй мүнөө үеын асуудалнуудые шиидхэхын тула зохёохы үүсхэлтэйгээр, бүрин аша туһатайгаар ажаллаха, хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө эрхим хубитые оруулха байха гэжэ бидэ найданабди.

Партиин обкомууд, крайкомууд, райкомууд үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые эрдэм мэргэжэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ тухай саг үргэлжэ анхарха, тэдээндэ бодото туһаламжа ехээр үзүүлхэ ёһотой. Хүн зоной дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ, тэдэнэй дайшалхы шадабарииень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Республикануудай, хизаарнуудай, областьнууд болон районуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын, профсоюзай, комсомолой органууд, хүдөөгэй бүхы ажалшад — колхознигууд ба совхозуудай хүдэлмэришэд, колхоз, совхозуудай захил дүүргэжэ байһан промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд совет хүнүүдтэл хабаатай эршэтэйгээр, зоримгой оролдосотойгоор хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар партиин табижа байгаа ехэ зорилгонуудые шиидхэхын түлөө дайшалхы ёһоор хам оролсохо, тэдэниие нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байха гэжэ съездын үмэнэһөө гүнзэгыгөөр найдажа байһанаа мэдүүлхыем зүбшөөгыт!

Нүхэд делегадууд!

Шэнэ табан жэлэй түсэбые аха дүү социалис оронуудай арадууд болон партинууд мүн лэ һайшаана, дэмжэнэ гэжэ бидэ хангалтатайгаар тэмдэглэхэ байнабди. Энэ ушар бидэндэ хүсэ шадал, һайн урма сэдьхэл, бата найдабари нэмээжэ үгэнэ. Шэнэ табан жэлые капиталис оронуудтахи коммунистнууд, манай бүхы ханинар амаршална, һайшаана, юуб гэхэдэ, коммунизм тээшэ дабшаха замдахи үшөө нэгэ илалтата алхам гэжэ тэрэниие сэгнэнэ бшуу. Совет засагта дурагүйшүүлшье, ёһотойл харша дайсадшье манай түсэбүүдэй сохом бэелүүлэгдэхэ байһые мэдэрхэ баатай болонхой.

Съездын хараалжа байһан политическэ хараа шугам болон ажахын, соёл культурын байгуулалтын бодото хараа түсэбые бэелүүлгэ хадаа Советскэ Союзай экономическа, өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые, нэрэ хүндые ба нүлөөень бүри ехэ болгохо юм. Энэ хадаа империализмда үшөө нэгэ сохилто болохо, Коммунис партиин, социалис гүрэнэй болон совет арадай уласхоорондын политическэ ба экономическа элитэ ехэ илалта болохо юм.

Мүнөө гол шухалань юуб гэхэдэ, табан жэлэй түсэб дүүргэлгэдэ манай бүхы хүсэлэл оролдолгые элсүүлхэ ябадал болоно. Шэнэ эрхэ байдалда үйлэдбэриин коллективүүдэй хүдэлмэриин түлөө, районууд, городууд, областьнууд, хизаарнууд, республикануудай экономическа хүгжэлтын түлөө партийна организацинуудай дааха харюусалгань үшөө ехэ болоно. Тэдэнэр хадаа партиин хараалһан түсэбүүдые бэелүүлхэ ёһотойл эмхидхэлшэд байха, ажалша олониитын зохёохы үүсхэл, мүрысөө хүгжөөхэ, коммунис ажалай түлөө дэлгэрһэн хүдэлөөе дэмжэхэ ёһотой.

Техникын, үйлэдбэриин экономикын, тэрэниие эмхидхэлгын талаар мүнөө үеын эрдэм шудалха гэһэн шухалын шухала зорилго партийна, ажахын кадрнуудай үмэнэ парти табина. Промышленностиин, хүдөө ажахын, барилгын, транспортын хүтэлбэрилхы бүхы хүдэлмэрилэгшэд шэнэ эрхэ байдалда үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ бэлиг шадабарида, ажалай эмхидхэлэй асуудалнуудые шадамараар шиидхэлгэдэ оролдосотойгоор һураха уялгатай. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ талаар кадрнуудые бэлдэхэ, шэнээр бэлдэхэ хэрэг үндэһөөрнь һайжаруулха шухала.

Арадай ажахыда бии байгаа арга боломжонуудые эгээл һайнаар ашаглахын тулада, тэрэниие хүтэлбэрилхэ шэнэ гуримые бодото хэрэг дээрэнь удаа дараалан нэбтэрүүлхын тулада партийна организацинууд бүхы шухала юумые хэхэ уялгатай.

Дээрэ хэлэгдэһэнһээ эгээл шухала ямар тобшолол хэжэ болохоб?

Нэгэдэхеэр, совет экономико эдэ бүхы жэлнүүдтэ хурдан түргэн темпээр хүгжэжэ байгаа; тэрэнэй бүридэлдэ шанарай талаар шухала хубилалтанууд болоо. Энээнэй ашаар шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект соо табигдаһан ээлжээтэ, бүри орёо зорилгонуудые шиидхэхын тулада шухала хэрэгтэй эрхэ нүхэсэл байгуулагданхай.

Хоёрдохеёр, Советскэ Союзай Коммунис парти арадай ажахые хүтэлбэрилхэ эгээл орёо асуудалнуудые зохёохы ёһоор, зоримгойгоор шиидхэнэ, ажабайдалай шалгалтые барижа шадаагүй, манай урагшаа дабшалтада һаад хэдэг бүхы юумые хажуу тээшэнь шууд хаядаг гэжэ тоосоото үе харуулаа. Манай хүгжэлтын темпые хурдадхаха зорилгоор арадай ажахын гол асуудалнуудые шиидхэхэ зүб зам һүүлшын Пленумүүд дээрэ зохёон хараалагдаһан байгаа гэжэ Центральна Комитет тоолоно.

Гурбадахяар, гол капиталис оронуудтай хэгдэдэг экономическа мүрысөөндэ Советскэ Союз өөрынгөө хүсэ шадалые улам бэхижүүлжэ байгаа. Үйлэдбэриие хурдан түргэн, эгээл шухалань гэхэдэ, тогтууритай темпээр саг үргэлжэ үргэдхэхэ гээшэ манай орон дотор социалис экономикые хүгжөөхэ жама ёһон гэжэ үнгэрһэн жэлнүүд үшөө дахин батадхан харуулаа. Капиталис оронууд иигэжэ хүгжэхэ арга шадалгүй юм. Энэ хадаа капитализмда орходоо социализмын арсашагүй булюу һайн байһанайнь гэршэ мүн.

Нүхэдүүд! Партиин XXIII съездые эрхимээр угтахын түлөө социалис мүрысөөн бүхы орон доторнай дэлгэрээ. Съездын нэрэ дээрэ манай Эхэ ороной бүхы зүг хизаар бүхэнһөө ажалай олон тоото мэдээсэлнүүд орожо байна. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд болзорһоонь урид, съездын нээгдэхэ үдэр болотор, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргээ. Оромнай ехэ хэмжээнэй металл, электроэнерги, нүүрһэ, минеральна үтэгжүүлгэ, цемент, каучук, автопокрышка, машинанууд болон түхеэрэлгэ, хубсаһа, трикотаж гадар хубсаһа, арһан гутал, мүн эдеэ хоолой хэдэ хэдэн продуктнуудые түсэбһөө гадуур абаха юм.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мартын 20-до гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ болон мал ажалай бусад продуктнуудые худалдаха кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргээ. Тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудай заһабарилга гол түлэб дүүргэгдэө. Ороной урда зүгэй районуудта хабарай тарилга ябажа байна. Колхознигууд, механизаторнууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд тарилга дээрэ ехэ эмхитэйгээр ажаллана.

Совет засагай һаял мүндэлжэ байһан үедэ баатарлиг хүдэлмэришэн ангиин дээрэ үргэһэн социалис мүрысөөнэй туг манай Эхэ ороной экономикые хүгжөөхэ шэнэ табан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө парти бо... арадай үүсхэһэн тэмсэлэй бүхы замдань омог дор... наар намилзаг лэ!

Залиршагүй хүсэ шадалтай, урма зоригтой со... арад агууехэ үг зорилгын—коммунизмын аша туһ... ажалай шэнэ гайхамшагта баатаршалгануудые г... гаха байха гэжэ парти гүнзэгыгөөр этигэнэ!

III.
АРАДАЙ МАТЕРИАЛЬНА АЖАБАЙДАЛАЙ ҺАЙЖАРАЛГА, ЭРДЭМ, СОЁЛ КУЛЬТУРЫН ХҮГЖЭЛТЭ

Нүхэдүүд!

Экономикын, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хурдан түргэн хүгжэлтэ хангаад, социалис байгуулалта хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин, бүхы ажалшадай ажабайдал хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулхын тулада эгээл таатай зохид эрхэ байдал байгуулаа. Имагтал социализмын үедэ материальна баялигуудые ажалайнь тоогой ба шанарайнь зэргээр хубаарилха зүб ёһо гурим бэелүүлэгдэжэ болохо, яахадааб гэхэдэ эндэ ниитын зөөри булюу болонхой, хүниие хүнэй мүлжэн дарлаха ябадал үгы хэгдэнхэй, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэ обществын бүхы гэшүүдэй адли тэгшэ эрхэтэй байлга бэелүүлэгдэнхэй бшуу.

Ниитын баялигай ехэ болохо тума ажалшан бүхэнэй материальна һуудал байдал һайжарна. Советскэ Союзай национальна доход дэлхэй дээрэ эгээл ехэнүүдэй нэгэниинь болонхой. Тэрэ хадаа саг үргэлжэ ургана, энээнтэй хамта ажалшадай олзошье дээшэлнэ. Һүүлшын табан жэлэй турша соо национальна доход 33 процентээр ехэдхэгдээд, үнгэрэгшэ жэлдэ 190 миллиард түхэриг болоһон юм. Энэ мүнгэнэй дүрбэнэй гурбан хуби шахуунь —141 миллиард түхэриг совет хүнүүдэй хэрэглэмжые хангалгада хэрэглэгдээ.

Экономикые хүгжөөлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудта түшэглэн, парти, Совет гүрэн арад зоной ажабайдалые һайжаруулхын тулада али бүхы шухала юумэ хэжэ байна. Тоосоото үе соо хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлһэн 19 процентээр дээшэлээ. Улад зониие шууд сэхэ хангажа байһан һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, тэрэ тоодо гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёл культурын, худалдаа наймаанай болон гэр байрын-коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлөөһэн ехэ болгогдоо.

Энээнтэй нэгэн хамта нооһон, торгон, лён бүдэй, зарим зүйлэй хубсаһанай, үхибүүдэй үмдэхэ оёмол хубсаһанай, часынуудай, велосипедэй, фотоаппарадай, медикаментнүүд болон үргэн хэрэглэлэй бусад зарим эд товарнуудай сэн доошолуулагдаһан байна.

Манай эрхэ байдалда арад зоной ажабайдал һайжаруулха хэрэгтэ ниитын фонднууд шухала үүргэ дүүргэнэ. Хэрэглэмжын ниитын фонднуудһаа улад зоной абадаг түлбэри, хүнгэлэлтэнүүд 1960 ондо 27,3 миллиард түхэриг байгаа һаа, 1965 ондо 41,5 миллиард түхэриг болоһон юм. Эдэ фонднуудай ашаар пенси ехэ болгогдоо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидуудта, наһа бараһан сэрэгшэдэй бүлэнэртэ нэмэлтэ хүнгэлэлтэнүүд тогтоогдоо. Колхознигуудта пенси түлэлгые тогтооһон ушар социальна шухала хэмжээн болоно. Юрэнхы эрдэмэй, профессионально-техническэ, дунда ба дээдэ һургуулинуудта, һургуулинууд ба курсануудта 70 миллион үлүүтэй хүнүүд түлөөһэгүйгөөр һурана. Больницанууд, поликлиникэнүүд, санаторинууд болон амаралтын байшангууд жэл ерэхэ бүри олошорно. 4 миллион үлүүтэй врачнууд, элүүрые хамгаалгын бусад хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной энхэ элүүрые сахижа байдаг. Һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй байдаг эмхи зургаануудтахи үхибүүдэй тоо хоёр дахин шахуу олошороо, тиигээд 8 миллион шахуу хүн болоо.

Социальна эдэ томо хэмжээнүүд тухай бидэ омогорхолтойгоор хэлэнэбди, юундэб гэхэдэ, энэ хадаа бүхы юумэнэй арад зоной аша туһада зорюулагдадаг байһан имагтал социализмын орон дотор бэелүүлэгдэжэ болохо юм.

Гэр байра барилгын дэлисые улам ехэ болгохо тухай партиин Центральна Комитет, правительство саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байгаа. Һүүлшын табан жэлэй турша соо городуудта, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта болон совхозуудта 393 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаа. Хоёр миллион үлүүтэй шэнэ гэрнүүд колхозуудай тосхонуудта бодхоогдоо. Городууд ба хүдэлмэришэнэй тосхонуудай болбосон түхэл шарай улам һайжарна.

Бидэ барилга ехээр хэнэбди, тиигэбэшье гэр байрын асуудал эгээл хүндэ хүшэр байһан зандаа. Энэ асуудалай шиидхэлгэдэ онсо шухала удха шанар олгоод, гэр байрын барилгада мүнгэ ехээр һомолхо, барилгын үндэһэ һуури үргэдхэхэ, гэр байрын шанар һайжаруулха шухала гэжэ парти тоолоно. Гүрэнэй зүгһөө һомологдоһон мүнгэнэй хажуугаар гэр байра хамжан барилгые али бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ хэрэгтэй. Шэнэ табан жэл соо городууд, хүдэлмэришэнэй тосхонууд болон совхозуудта 480 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдахаар хараалагданхай. Тиихэ зуура гүрэнэй ба гэр байра барилгын кооперациин ашаар үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо 100 миллион дүрбэлжэн метр ехээр баригдаха юм. Энээнһээ гадна хүдөөгэй улад зоной, колхозуудай хүсөөр 2—2,5 миллион гэр баригдаха байна. Гэр байрын, коммунальна барилгада үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо гаргашалагдаһан 35 миллиард түхэригэй орондо 45 миллиард үлүүтэй түхэриг гаргашалагдахаар хараалагданхай.

Партийна, советскэ, ажахын ба профсоюзай органууд гэр байра бариха түсэбүүдэй дүүргэлтые туйлаха, гэр байра ашаглаха, заһабарилха асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулха, гэр байрануудые хубаарилха тодо һонор, нарин нягта гурим хангаха, энэ хэрэгтэ зониие олоор хабаадуулжа байха ябадал хангаха уялгатай.

Хүдөөдэ эрхилэгдэдэг барилгын гээгдэлдэ ороһонтой саашадаа эбсэхын аргагүй гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно. Хүдөөдэхи гэр байрын барилгада, тэрэшэлэн хүдөө тосхонуудые зүбөөр түсэблэн барилгада, болбосон түхэлтэй болголгодо хэдэн олон жэлэй туршада ёһотой анхарал хандуулдаггүй байһамнай гэмшэлтэй. Хүдөөдэ гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилга үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ колхоз, совхозуудые өөһэдыень нилээд эдэбхижүүлхэ шу... хала.

Нүхэдүүд!

Һүүлэй жэлнүүдтэ партиин Центральна Коми... правительство хүн зоноо эдеэ хоолоор, эд бараа... улам һайнаар хангаха тушаа, совет худалдаа на... маа хүгжөөхэ тушаа хэдэ хэдэн шэнэ хэмжээнүү... абаа. Розничио эд бараанай эрьесын хэмжээн 1... ондо 104,6 миллиард түхэриг боложо, 1960 оной... сасуулбал, 34 процентээр нэмэһэн байха юм.

Энэ талаараа бидэ эли бодо амжалта туйлаа... гэжэ съездын делегадууд мэдэжэ байна. Хүн зо... мнай хилээмэ булкын, макароной зүйлнүүд, мя... сагаан эдеэн, үндэгэн, малай болон ургамалай то... саахар, кондитерска зүйл, бусад эдеэ хоол таһал... гүйгөөр худалдагдажа байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ... рүүшын алишье жэлэйхидэ орходоо эдеэ хоолой... зүйлнүүд үлэмжэ ехээр худалдагдаһан байха юм.

Зүгөөр зарим зүйлнүүд хүн зоной эри... һээ багаар үйлэдбэрилэгдэнэ. Худалдаа наймаа... мнай заримдаа мяханай зүйл балай элбэг бэшэ б... даг. Һү һааха хүсэд арга боломжо манда бии... гашалһан һүөөр хэһэн зүйлнүүд, мүн сыр үшөөл... гаар хэгдэнэ; тэрэшэлэн диетын эдеэ хоолой асс... тимент бага, мүн гэршүүхын крупа, барайгар мэт... хүн зоной эрилтэ хүсэд хангагданагүй. Централ... Комитет шэнэ табан жэлдэ хүдөө ажахын үмэнэ е... хэн зорилгонуудые табина. Тэдэ зорилгонуудые ши... хээ һаа, эдеэ хоолой зүйлнүүд тушаа хүн зонойм... улам бүри ургажа байгаа эрилтэ бүри һайнаар х... гагдаха байна.

Һүүлшын жэлнүүдтэ хүн зоной мүнгэн дохо... ехэ болоһон дээрэһээ эд бараан нилээд ехээр хэрэгл... дэдэг болоо. 1965 ондо промышленностьмнай 9 ми... лиард метр үлүүтэй бүхы зүйлэй бүд нэхэжэ гар... һан, 486 миллион паар арһан гутал оёһон байха ю... Культурна ажаһуудалай болон ажахын хэрэгсэ... эд бараан бүри ехээр худалдагдадаг болобо. Има... үнгэрэгшэ жэлэй турша дотор 3,3 миллион телеви... 4,8 миллион радиоприёмник, 1,5 миллион шахуу хо... дильник, хубсаһа угаадаг 3 миллион үлүүтэй ма... на, мүн бусад олон зүйлнүүд хүн зондо худалдагд... Энэмнай, нүхэд, муу бэшэ гээшэ.

Гэхэтэй хамта, ажалшад хүнгэн промышлен... тиин хүдэлмэридэ, мүн арадай хэрэглэмжын зүйлн... дые гаргадаг бусад һалбаринуудай хүдэлмэридэ е... хэн эрилтэ зүбөөр табина. Дэлгүүр наймаандамн... шухала хэмжээнэй эд бараан үшөөл хүсэд ороно... Магазинуудта үхибүүдэй үмдэхэ гоё хубсаһа, һа... да таарамаар плати, костюм, пальто олохонь, али... ратай гутал шэлэжэ абахань заримдаа бэрхэтэй б... даг. Арадай хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг зар... предприятинууд худалдан абагшадай улам дээш... һэн эрилтые хараадаа абанагүй. Оёдолой, бүд нэх... гын, гуталай промышленностиин бүтээһэн оло... зүйлнүүдынь муу шанартай байдаг.

Нүхэдүүд, иимэ байдалаа заһахын тула энэ... лаараа бидэ ехэхэн хүдэлмэри хэхэ ёһотой болоно... Шэнэ табан жэлэй туршада үргэн хэрэглэмжын... бараанай талаар хүн зонойнгоо улам ехэ боло... эрилтые бүри һайнаар хангаха гэжэ хараалагда... Тиихэ зуура эд бараанай шанар һайжаруулха,... зүйлнүүдэй гадаада талаһаа бүри гоё байха ябада... илангаяа ехэ анхарал табигдаха юм.

Хүн зондо эд товар бүтээдэг хүнгэн, эдеэ хоол... химическэ болон бусад промышленностиин һалба... нуудай предприятинуудые тон олоор бариха гэжэ... раалагдана. 1966—1970 онуудта энэ зорилгодо хар... лагдан, 15 миллиард шахуу түхэриг мүнгэн гарга... лагдаха гү, али энэнь үнгэрэгшэ табан жэлдэ гар... шалагдаашаһаа хоёр дахин шахуу ехэ болоно. Хүн... эдеэ хоолой промышленностиие, худалдаа наймаа... лон ажаһуудалай албан гэхэ мэтые техническэ... лаарнь шэнэдхэн түхеэржэ байһан ябадал хэрэгл... жын зүйл бүри ехээр үйлэдбэрилхэдэ, тэдэнэй ша... рые улам һайжаруулхада ехэхэн удха шанартай б... ха юм.

Партийна болон советскэ зургаанууд, министер... ва, нэгэдэлнүүд, предприятинууд үргэн хэрэглэм... эд бараа үйлэдбэрилэн бүтээхэ хэрэгые гүрэнэй ш... хала зорилго гэжэ тоолохо ёһотой. Хүнгэн, эдеэ хоол... промышленностиин предприятинуудһаа гадна,... бусад ондоо бүхы һалбаринуудташье арадай хэрэгл... жын эд бараа бүри ехээр бүтээн гаргаха арга бол... жонуудые улам бодомжотой һайнаар хэрэглэхэ шу... ла. Хүдөөгэй хүн зоной хүсые, мүн түүхэй эдые уд... тай һайнаар хэрэглээд байгаа һаа, ехэхэн нэмэ... продукци, тиихэдэ тусгаар капитальна гаргаша... гөөр абажа болохо юм. Хүдөө ажах... үлүү гараһан түүхэй эдэй, зэрлиг үрэ жэмэсэй зү... нүүдые, мүн нютагай байгаалиин материалнуу... буйлуулха, элдэб хамһабариин предприятинууд... олзоборилгонуудые колхозууд болон совхозуу... һаадгүйгөөр хүгжөөхэ арга олгохо хэрэгтэй.

Магазин, холодильнигуудые, складууд, хранил... шинуудые, мүн худалдаа наймаанай болон хамһаб... риин бусад предприятинуудые бүри олоор байгуу... гэжэ хараалагдана. Хүн зониие бүри культурна һа... наар хангаха хэрэгтэ хото, хүдөөгэй худалдаа на... маанай хүдэлмэрилэгшэд, мүн эд хэрэглэгшэдэй коо... рациин ажалшад шиидхэхы зэргын үүргэтэй бай... Тэдэнэр хүн зониие хангахада эгээн таарамжатай... хид, шэнэ янзын худалдаа наймаа хүгжөөхэ, һайж... руулха зэргэтэй.

Хүн зониие, тэрэ тоодо хүдөөгэйхидые, ажаһу... далай талаарнь хангалга эрид һайжаруулха, нииты... эдеэ хоолой предприятинуудые олошоруулха, хубс... һа угаадаг, үһэ заһадаг газарнуудые, химическэ... гаар хубсаһа сэбэрлэдэг фабрика, мастерскойнуу... олоор байгуулха, мүн хубсаһа оёдог, халадаг маст... скойнуудые бүтээхэ, хүн зониие хангалгын энэ ү...

(Үргэлжэлэлынь 5-дахи нюурта)

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4-дэхи нюурнуудта)

та үүсхэлтэй кадрнуудые табиха шухала.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудые амжалтатайгаар элүүлээ һаа, хүн зониие эдеэ хоолоор, эд бараагаар ри һайнаар хангаха, эд бараанай эрьесэ үргэдхэхэ га олдохо юм.

Нүхэдүүд!

Манай парти совет хүнүүдэй материальна байдае һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал табина. Партинай арадай ажахые хүгжөөхэдэ туһалдаг экономическа али бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ гэж оролдоно. Үйлэдбэриин хэмжээе ехэ болгоһоной, лай бүтээсэ ба национальна олзо доход дээшэлһэнэй үндэһөөр бидэ энэ табан жэл соо совет арай байдалые бүри һайжаруулжа шадахабди. **Хүн эндэ хүртэсын талаар бодото салин хүлһэн энэ бан жэл соо 1,3 дахин тухай ехэ болохо юм.**

Ажалшадай олзо доходые дээшэлүүлхэ гол шэг гэбэл, хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай гэн салин ехэ болгохо, колхозуудай нийтын ажа хүдэлмэриин түлөөһэ дээшэлүүлхэ ябадал мүн кэ КПСС-эй ЦК тоолоно. Салин тухай асуудал ха политическэ, ажахын ехэхэн асуудал мүн. Энэ удалые шиидхэлгэ олон түмэн хүн зоной тон шуха эрилгэнүүдтэ хабаатай юм.

Энэ табан жэл соо арадай ажахыдахи доодо захын ин хүлһые һарын 60 түхэриг хүрэтэр ехэ болгохо харалагдана. Доодо захын салингай шэнэ хэм бэелүүлхэдэ, дунда зэргын түлөөһэ абадаг хүмэришэдэй, алба хаагшадай салин хүлһые дээшэлхэдэ, жэлдээ 12,5 милиард шахуу түхэриг мүнгэн эгдэжэ һомологдохо байна. Энэ хадаа айхабтар мүнгэн зөөри гээшэ.

Холын хойто зүгэй, Дальна Востогой болон Сиби районуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые булюу р түлэхэ, тэдэндэ улам ехэ хүнгэлэлтэ хэрэглэхэ на. Тэрэшэлэн эндэ гэр байра, һургуули, больница, д, ясли болон бусад культурна ажаһуудалай эмхи гаануудые байгуулалгада бүри ехэ капитальна гаша хэгдэхээр хараалагдана. Энэнь оронойманай шухала эдэ экономическа районуудые хүгжөөхэ һайн байха юм.

Колхозуудта ажалай түлөөһые түлэхэ тухай онсо тон хэлэхэ хэрэгтэй. Колхозуудай олзо доход хуада мүнөө үсөөн бэшэ ушарта колхознигуудай лай түлөөһэн нэгэ бага, нэгэ ехэ боложо байдаг, хоп колхозуудта хэһэн ажалай түлөө найдабари түлөөһэн гэжэ байдаггүй. Шэнэ табан дэ удаа дараалан ехэхэн зорилго бэелүүлхэ — хознигуудта ажалайнь түлөө һара бүри найдабай түлөөһэ үгэдэг болохо гэжэ хараалагдана. Тиизуура, тус тус зүйлэй хүдэлмэриин, нормын ёһоор хозуудай хүдэлмэришэдтэ үгтэдэг салингай хэмндэ дүтэрхы түлөөһэн колхознигуудта һара бүри дэг болохо юм. Энэ болбол колхозой үйлэдбэриие жөөлгэдэ, колхознигуудай байдалые һайжаруулгашэнэ шухала шата болохо байна.

Салин хүлһые дээшэлүүлхын, гуримтай болгохын уугаар шэнэ табан жэлдэ эд бараа бүри ехээр үйбэрилжэ, ажалай бүтээсэ улам ехэ болгожо, эд манай розинично сэнгые хямдаруулхаар хараалаг. Энэ хадаа арад зоной ажабайдалые һайжа хада баһал туһалха юм.

Нүхэдүүд!

ршажа үзэхын тула Ивановска, Пермьскэ, Днепетровско болон бусад зарим областьнуудай хэдэ предприятинуудта неделидээ хоёр дахин амар табан үдэр соо хүдэлмэрилдэг болохыень һүүлэй зүбшөөһэн байнабди. Эдэ предприятинуудта эм лэй-техническэ зохихо зэргын хэмжээ ябуулгаые бэелүүлхэдэ үйлэдбэриин үрэ дүн нилээд һайа гэжэ дүй дүршэл дээрэһээ харагдана.

Энэ дүй дүршэлые үндэһэ болгон, мүн ажалшадай тоото һанамжа дурадхалнуудые хараадаа абажа, тральна Комитет хүдэлмэриин 41 часай неделии лөөгөөд, хүдэлмэришэдые болон алба хаагшадые лидээ хоёр дахин амаргадаг, табан үдэр хүдэлгэ болгохо арга бии гэжэ тоолоно. Тиихэ зуура, хүмэришэд болон алба хаагшадые ажалай шэнэ эр байдалда оруулха хэрэг хадаа предприятинуудай ёһоор хүдэлмэрилжэ шадаха болоһые хараадаа а, байн байн бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Тиин иимэ бэелүүлхэдэ ажалшадташье, манай гүрэндэ һайн байха ёһотой юм.

абан үдэрэй хүдэлмэриин недели бии болгохо манай обществодо ехэхэн социальна удха шай юм. Юундэб гэбэл, энэ хадаа ажалай эрхэ ал һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй болон алба шадай сүлөө сагаа зүб һайнаар хэрэглэхэ нэмэл рга боломжо бии болгохо байна бшуу. Ажалшад ха, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ, хүдэлжэ байгаад уулида һураха, культурно-техническэ хэмжээгээ элүүлхэ бүри ехэ аргатай болохо байна.

Нүхэдүүд!

һаараа шахуу ажаллаад, мүнөө хуулита ёһоор алтада гараһан хүнүүдые материальна талаарнь ха гээшэ социалис гүрэнэй уялга мүн. Капитаронуудһаа тад ондоогоор, манай орон дотор хүе пенсеэр хангалга гүрэнэй болон нийтын фонда сүм абтажа бэелүүлэгдэдэг. Мүнөө үедэ түлэлгэдэ жэл бүри 11 миллиард шахуу түхэүнгэн гаргашалагдана. Энэнь национальна олзо оймнай нилээд хуби болоно.

Энэ табан жэл соо пенсеэр хангалгые улам һайлха гэжэ хараалагдана. Жэшээлхэдэ, иимэ хэнүүд бэелүүлэгдэхэ:

- үндэр наһатай болоод, амаралтада гараһан хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай доодо захын пенсиие хэ;
- колхознигуудай үндэр наһатай боложо, пенсирахадань хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай пенхай хуули дотор тодорхойлогдоһон зүйлнүүдые знигуудта хэрэглэдэг болохо. Тиигэжэ колхозэхэнэрнүүд табин табатайһаа эхилээд, эрэшүүл тайһаа эхилээд пенсиин наһан хүрөө гэжэ тоо;
- үндэр наһатай болоходоо колхознигуудай абадоодо зэргын пенсиие нэмэхэ, тэрэшэлэн хүдэлмэд болон алба хаагшадай пенси тодорхойлон тог гуримые колхознигуудта хэрэглэн дэлгэрүүлхэ;
- саг зуура ажал хэхэ аргагүй болоходонь, хүришэдые, бүхы ажалшадые тэдхэмжээр хангал һайжаруулха;
- хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай салин һөө абтадаг алба налог саашадаашье бага огдожо, болюулагдажа байха.

абан жэлэй онсо шухала илгаань гэхэдэ, энэ табан жэл Советскэ Союзай зоной байдал юрэнхы дээрэнь һайжаруулхатайгаа нэгэн хамта, хүдөөгэй болон хотын хүн зоной байдалые бүри адлирхуу болгохо тушаа шэнэ шухала хэмжээнүүдые хараална. Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэдээ бидэнэр хото, хүдөөгэй хоорондохи, ухаан бодолой ба бар хүсэнэй ажалай хоорондохи ехэхэн илгаае үгы болгохо саг болзор дүтэлүүлхын тула һайса ажаллаха болонобди. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудай политическэ удха шанарынь эгээн түрүүн ямар байнаб гэбэл, эдэ хэмжээ ябуулганууд хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой хоорондохи нягта холбоо барисаае, бүхы совет арадай бата нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ байна, мүн манай партиин, совет гүрэнэй түйлаха шэнэ гайхамшагта амжалта болохо байна.

Нүхэдүүд!

Мүнөөнэй үе сагай эли тодо түхэл шэнжэнь гэбэл, **эрдэм наукын** хурдан түргэнөөр хүгжэжэ, материальна болон оюун сэдьхэлэй ажабайдалай али бүхы талануудта эрдэм наукын бүри ехээр нүлөөлжэ байһан ушар мүн. Эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые үргэнөөр хээгүй һаа, тэдэ шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлэн хэрэглээгүй һаа, мүнөө үедэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын аргагүй юм. Эрдэм наукые сэхэ шууд үйлэдбэрилгын хүсэн болгоходо хүнэй ажал ябуулгын шанар шэнжэнь үндэһөөрөө хубилха юм. Социализмын эрхэ байдалда эрдэм наука болбол хүнэй ажалай шанар шэнжые хубилгахаһаа гадна, мүн тэрэнэй бүхы материальна духовно байдалые шэнэдхэн хубилгана.

Коммунис парти, совет арад хадаа коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ, мүнөөнэй эрдэмэй тон орёо асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха гайхамшагта эрдэмтэдые тон олоор хүмүүжүүлэн гаргаа. Мүнөө СССР-эй 4.650 эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудта, дээдэ һургуулинуудай кафедрануудта 660 мянга гаран эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Энэ болбол дэлхэйн бүхы научна хүдэлмэрилэгшэдэй дүрбэнэй нэгэ хубинь болоно.

Бидэнэр манай Науканuудай академеэр омогорхонобди. Тэрэ болбол партиин, арад зоной зүгһөө анхарал оролдолгодо хүртэдэг, өөрынгөө ороной, дэлхэйн гэгээрэлэй аша туһада үнэн сэхээр алба хэдэг байна. Манай Эхэ ороной нэрэ хүндын улам дээшэлхэдэ туһалһан Эсэгэ оронойманай эрдэм наукын гайхамшагта амжалтануудынь СССР-эй Науканuудай академиин ябуулгатай сэхэ шууд холбоотой.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ союзна республикануудтаманай Науканuудай академинүүд, научна эмхи зургаанууд олошоржо, бэхижэжэ байгаа. Эндэмнай оюун бэлигтэй олохон эрдэмтэд, научна хүдэлмэрилэгшэд хүмүүжэн гараа. Тэдэнэр арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, соёл культурые хүгжөөлгэдэ, национальна научна кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эрдэм наукын саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин таһагай байгуулагдаһан ушар шухала алхам мүн болоно.

Совет эрдэмтэд үйлэдбэридэ бүтээсэ ехэтэй ажал нэбтэрүүлхэ, хүсэтэ атомна промышленность, энергетикэ байгуулха, газар уһанайнгаа гайхамшаг ехэ баялигые ашаглаха, хүдөө ажахын тон һайн сортын ургамалнуудые тарижа ургуулха хэрэгтэ туһалаа. Мүн математика, физикэ, хими, биологи, медицинэ, геологи, болон эрдэмэй бусад һалбаринуудта ехэхэн амжалта түйлагдаа.

Замбуулиниие шудалалгада, замбуулин дайдые шэнжэлэлгэдэ совет наукын түйлаһан гайхамшагта амжалтануудые бүхы дэлхэй мэдэржэ байна. Газарай түрүүшын хэмэл одон дэгдээһэн, замбуулин руу түрүүшын хүниие табижа ниидүүлһэн, замбуулин дайдаар анха түрүүшээр хүнүүдэй бүлэг бүлэгөөрөө ниидэһэн, дэлхэй дээрэ анха түрүүн эхэнэр хүнэй замбуулин соогуур ниидэһэн, одото юртэмсэ руу хүнэй анха түрүүшынхеэ сэхэ гараһан ябадал мэтын замбуулиниие шудалалгын үе шатануудта Советскэ Союз эгээн түрүү һуури эзэлбэ.

«Луна-9» гэжэ өөрөө хүдэлдэг станциин Һара дээрэ ерэжэ, зөөлэхэнөөр бууһан ушар замбуулиниие шэнжэлгэдэ, түбинүүд хоорондын харилсаае хүгжөөлгэдэ шухала шата болоно. Һарын зураг дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ буулгажа, манай советскэ станциин борт дээрэһээ дамжуулһан ушар гайхамшаг ехэ научна удха шанартай байна.

«Венера-2», «Венера-3» гэжэ өөрөө хүдэлдэг станцинуудай ниидэлгэ совет эрдэм наукын шэнэ илалта мүн. Энэ ниидэлгэнүүдэй ашаар научна шухала баримтанууд абтанхай, тэрэшэлэн Советскэ Союзай гербтэй вымпел Венерэдэ буулгагданхай.

Совет наукын иимэ гайхамшагта ехэ амжалта түйлаһантай дашарамдуулан, совет эрдэмтэдые, конструкторнууд, инженернүүдые, технигүүд болон хүдэлмэришэдые, манай алдарта космонавтнуудые съездын ендэр дээрэһээ үнэн зүрхэнһөө, хани халуунаар дахин дахин амаршалхыемни зүбшөөгыт!

Манай эрдэм наука ехэхэн хүндэтэй болоо, нилээдшье ехэ амжалта арсалтагүй түйлаа. Зүгөөр эрдэм наукын хүгжэлтые һаатуулдаг дутуу дунда зүйлнүүд тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ дутуу дундануудай эгээн ехэнь гэбэл, хүсэд дүүрэһэн научна шэнжэлгэнүүднай үйлэдбэридэ удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Теоретическэ шэнжэлгэнүүдэй ба тэдэнэй технологическа, конструкторска бэелүүлгэнүүдэй хоорондо дан ехэ забһар гарана. Научна шэнжэлгэнүүдэй нэбтэрүүлэгдэхэ болзорынь хэдэн жэлнүүдэй туршада унжагайруулагдана, энэнь арадаймнай ажахыда, мүн эрдэм наукада өөртэньшье ехэхэн хохидол ушаруулна. Энээнэй гэршэ жэшээнь электронно аргаар тоо бодолгын техникые һулаар нэбтэрүүлгэ болоно. Харин мүнөөнэй тоо бодогшо, залан жолоодогшо машинануудые хэрэглэхэдэ гансашье үйлэдбэриин технологидо бэшэ, мүн экономикодо, түсэблэлгэдэ, тоо бүридхэлдэ, проектно-конструкторска хүдэлмэринүүдтэ, тэрэшэлэн научна шэнжэлгэнүүдтэ өөһэдтэньшье ёһотойл эрид хубилалта хэхэ байна бшуу.

Промышленностиие хүтэлбэрилхэ хэрэг шэнэдхэн хубилгажа, һалбариин министерствэнүүдые байгуулһан ушар научна хүдэлмэринүүдые үйлэдбэридэ түргэнөөр нэбтэрүүлхэ зохид арга бии болгоо. Теэд арга боломжонууд миил өөрөө амжалтада хүргэдэг бэшэ гээшэ ааб даа. Тиимэһээ министерствэнүүд, партийна болон гүрэнэй органууд эрдэм наука, тэрэнэй түйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлгэдэ бүри ехэ анхарал табиха зэргэтэй. Академическэ, һалбариин институдуудай, проектно-конструкторска эмхи зургаануудай болон заводуудай ажал ябуулгые бүри һайнаар таараалдуулан эмхидхэхэ, научна түйлалтануудые болото дээрэнь нэбтэрүүлгын болзорые эгээн бага болгохын тула тэдэ эмхи зургаануудай комплексноор ажаллаха хэрэг хангаха ёһотой. Гэхын хамта эрдэмтэд өөһэдөө, Науканuудай академи, мүн эрдэм, техникын талаар комитет научна шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ тон түргэнөөр нэбтэрүүлэн ашаглаха гэжэ эдэбхитэйгээр оролдохо уялгатай.

Болото ажал хэрэгые наукын шэнэ үзэл бодолоор, шэнэ техникэ, технологёор бүри һайса хангаха тудам, арадай ажахыда техническэ дэбжэлтэ бүри түргэнөөр түйлагдаха байна. Энэ талаар зоримгой зохёон байгуулхы бэдэрэлгэ хэхэ, техническэ политикын саашадаа улам ехээр хүгжэхэ арга олгохо хэрэгтэй байна.

Совет наукын шиидхэхэ зорилгонуудынь үнэхөөрөө ехэ юм. Шэнэ общество байгуулхын тула түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ научна эрдэм ухаан хэрэгтэй. Энэнь үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэдэшье, мүн нийтын бүхы байдалые шэнэдхэн хубилгахадашье шухала хэрэгтэй юм. Эрдэм наукын уг зорилгонь арад зоной материальна, духовно баялигые арьбадхаха, совет хүнүүдэй байдалые улам һайжаруулха, партидаа, арад зондоо коммунис общество байгуулхадань амжалтатайгаар туһалха хэрэг мүн.

Партимнай, арад зомнай совет эрдэм наукые саашадань хүгжөөхын түлөө хүсэ шадалаа, зөөри хэрэгсэлээ гамнангүй оролдохо байна. Эхэ оронойнгоо аша туһада үрэжэл түгэс, ехэ ажал хүдэлмэреэ хэхэдээ эрдэмтэднай Коммунис партиин, правительствын, бүхы совет арадай үмэнэһөө бүрин дэмжэлгэ абаха гэжэ найдахадань болоно.

Нүхэдүүд!

Гүрэнэй, ажахын болон соёлой байгуулалтада, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэдэ **һургуули, дунда болон дээдэ һургуулинууд** ехэхэн үүргэтэй. Манай парти совет хүнүүдые эрдэм, гэгээрэл тээшэ эрмэлзэдэг байхаар хүмүүжүүлжэ шадаһандаа омогорхоно. Орон доторнай 214 мянган нийтэ эрдэмэй һургуулинууд ажаллана, тэндэнь 48 миллион үлүүтэй хүн һуралсана. 1966—1970 онуудта 22 мянга гаран шэнэ һургуулинууд байгуулагдахаар хараалагдана.

Коммунизм байгуулгын аша туһада һургуулинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, тэдэнэй материальна үндэһэ һуурииe бэхижүүлхэ, һуралсалые нарижуулан һайжаруулха ёһотой. Совет һургуули нийтэ эрдэмэй, ажалай, политехническэ һургуули боложо хүгжэхэ зэргэтэй. Совет һургуули болбол һурагшадые эрдэм науканuудай үндэһэ һууритай һайса танилсуулха, һурагшадые материалистическэ үзэл бодолоор, коммунис үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ, залуушуулые ажабайдалда бэлэдхэхэ, өөһэдынь шадабариинь зэргээр мэргэжэл олгуулха уялгатай.

Энэ зорилго бэелүүлхэ ябадалда багшанар шиидхэхы үүргэтэй байна. Мүнөө һургуулинуудта 2 миллион 400 мянга гаран багшанар ажаллана. Энэ хадаа совет интеллигенциин эгээн ехэ бүлэгүүдэй нэгэниинь болоно. Бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм ухаагаа, сэдьхэл зүрхэеэ үхибүүдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулдаг совет багшада партимнай, арад зомнай тон хүндэтэйгөөр, анхаралтайгаар хандадаг.

Промышленностиие, хүдөө ажахые хүгжөөхэ асари ехэ программа партиин үмэнэ шэнэ зорилго — хүдэлмэришэн ангиие, хүдөөгэй ажалшадые мэргэжэлтэй кадрнуудаар саг үргэлжэ ханган олошоруулха зорилго табина. Энэ харюусалгатай хэрэг профессионально-техническэ һуралсалай училищинуудта даалгагданхай.

Мүнөө орон доторнай 4 мянга гаран тиимэ училищинууд ажаллана. Тэндэ 1 миллион 500 мянга гаран залуу хүбүүд, басагад һуралсана. Шэнэ табан жэл соо профессионально-техническэ училищинууд 6 миллион үлүүтэй залуу мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ ёһотой. Энэ зорилгоёо шиидхэхэдэнь тэдэндэ партийна, профсоюзна, комсомольско организацинууд, бүхы министерствэнүүд болон ведомствэнүүд үдэр бүри туһалжа байха уялгатай. Энэ уялгаяа мастернууд, багшанар, профессионально-техническэ һуралсалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ бидэ найданабди.

Нүхэдүүд!

Оронoймнай арадай ажахын, соёл культурын элдэб олон һалбаринуудта 12 миллион үлүүтэй мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ, тэрэ тоодо 5 миллион шахуунь дээдэ эрдэмтэй юм. Дээдэ һургуули нилээд амжалта түйлаа. Дээдэ ба түсгаар дунда һургуули хүгжөөхэ тухайда партимнай саашадаашье саг үргэлжын анхарал табижа байха юм, юундэб гэбэл, мүнөөнэй эрхэ байдалда мэргэжэлтэй кадрнууд бүри олоор хэрэгтэй боложо байна. Энэ табан жэл соо манайда студентнүүдэй тоо миллион хүн шахуугаар олон болохо юм.

Оромнай ажахын, партийна, гүрэнэй, дипломатическа, сэрэгэй хүдэлмэриин кадрнуудые, бүхы нийтын ажал хэхэ кадрнуудые гол түлэбтөө дээдэ һургуулиин бэлэдхэһэн мэргэжэлтэдэй дундаһаа абана. Манай мэргэжэлтэд өөһэдынгөө мэргэжэлые тон һайнаар шудалхаһаа гадна, мүн нийтын хүгжэлтын хуули ёһонуудые, дотоодын болон гадаадын политикые ойлгохо, ехэ юумэ мэдэхэ уялгатай. Марксистско-ленинскэ теориие гүнзэгыгөөр шудалаагүй һаа, партиин, гүрэнэй политикые һайнаар ойлгоогүй һаа, совет һайн мэргэжэлтэн боложо шадахагүй юм. Энэ зорилго шиидхэхын тула дээдэ һургуулида нийтын науканuудые нилээд һайнаар заадаг болохо.

Нүхэдүүд!

Коммунис парти болбол зохёолшо интеллигенциин — **литература, искусствын** ажал ябуулагшадай үүргые ходоодоо ехээр сэгнэдэг байха юм. Партийна хараа шугамай арад зондоо алба хэлгын һайн һайхан үзэлөөр нэбтэрэнхэй совет искусство болон литература коммунис хүмүүжүүлгын түгэлдэр хүсэн болонхой.

Литература, искусствын зохёолнууд манай орон дотор тон үргэн нийтэ арад зоной хэрэглэдэг зүйл болонхой. Совет арадай бүхы талаараа эрдэмтэй, үндэр дээдэ болбосоролой болоһон, манай арадай өөрынгөө ороной эзэн болоһон ябадал совет литература, искусствын, һалбаран бадарха айхабтар һайн арга бии болгоо. Литература, искусствын эрхим зохёолнууд советскэ классикаһаа гадна, мүн дэлхэйн искусствын дээжэ баялигуудые бүхы хүн түрэлтэнэй түрүү соёл культурые баяжуулна.

Эдэ жэлнүүдтэ манайда һайн һайн романууд, шүлэгүүд, зохид һайн дуунууд, зурагууд, фильмүүд болон зүжэгүүд үсөөн бэшэ бии болонхой. Тэдэнэр уншагшадай, харагшадай дура сэльхэл ханаана. Эдэ зохёолнуудай олонниинь Ленинскэ шанда хүргэнхэй. Зүгөөр өөһэдынгөө зохёолнуудаар арад зонойнгоо оюун сэдьхэл эдэ жэлнүүдтэ баяжуулһан зохёолшодой, скульпторнуудай, театр киногой ажал ябуулагшадай, хүгжэмшэдэй, уран зураашадай тоониинь лауреадуудһаа нилээд олон юм ааб даа.

Мүнөө сагай байдал харуулга, манай орон дотор коммунизм байгуулгын асуудалнууд хадаа совет литературын болон кинематографиин, театрай болон уран зуралгын, хүгжэмэй болон скульптурын зохёолнуудай удха гол зүйлнүүдынь болонхой. Энэ тон шухала байна. Ондо ондоо үеын зохёолшод, уран зураашад манай үеын хүнэй шэнжэ шанарые бүри һайнаар ойлгон, улам тодоор харуулха гэжэ оролдоно. Энэ талаар ехэ бэдэрэлгэнүүд хэгдэнэ, тиихэдэ зохёолгын илалтануудай хажуугаар мүн дутуу дундануудшье үзэгдэнэ. Бидэ иимэ дутуу дундануудай шадаал һаа бага байхын түлөө оролдонобди. Совет культурын амжалтатайгаар хүгжэхэ эрхэ нүхэсэлынь гэбэл, манай зохёолшо интеллигенци ажал хүдэлмэреэ хэхэлээ, бүхы совет арадай, тэрэнэй Коммунис партиин табидаг уг зорилгонуудые хүтэлбэри болгоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ союзна республиканuудай искусствын ажал ябуулагшадай бэлигтэй шэнэ шэнэ олохон зохёолнууд бүхэсоюзна — гансашье бүхэсоюзна бэшэ, мүн уласхоорондын — үргэн харгыда гаранхай. Искусство, литературын али нэгэн һалбариин талаар түйлаһан ехэхэн түйлалтануудаараа, гайхамшаг бэлигтэй хүнүүдээрээ омогорходоггүй нэгэшье республика гэжэ манайда байхагүй. Арадуудай национальна, тиимэһээ тон ондо ондоо түхэл маягтай Культуранууд социалис удхатай нэгэдэмэл культура болоно. Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай аха дүүгэй бүлэ дотор нэгэдэһэн арадуудай энэ социалис удхатай соёл культурань коммунизм байгуулгын үзэл бодолоор, манай агууехэ олонациональна Эхэ ороной аша туһа тухай, һалбаран бадарха тухай нийтэ анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй.

Советскэ Союзай Коммунис парти болбол литература, искусствые хүгжөөхэ гэжэ ходоодоо оролдодог байгаа, саашадаашье оролдохо байна. Партимнай зохёолшодой организацинуудые, эмхи зургаануудые али болохоор дэмжэн, ажал ябуулгыень залан ударидадаг байгаа, ударидахашье байна. Партимнай искусствын болон литературын асуудалнуудаар захиралта гаргаха, өөрынгөө дураар шиидхэбэринүүдые абаха ябадалые буруушаадаг юм. Энээнтэйгээ нэгэн хамта бидэнэр искусствын партийна байха, соёл культурын талаар хэгдэдэг бүхы юумэнүүдые сэгнэхэдээ ангиин хараа бодолтойгоор хандаха гэһэн ленинскэ гол ёһые ходоодоо хүтэлбэри болгодог байнабди. «...Литературын хэрэг гээшэ бүхы пролетариадай хэрэгэй **хубинь** болохо ёһотой» гэжэ Владимир Ильич Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые ходоодоо һанажа ябанабди.

Манай һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгэдэ батаар найдаха ябадал хангадаг искусство, литературые партимнай ходоодоо дэмжэхэ байна. Тиихэ зуураа манай парти бидэндэ харша үзэл бодолой али бүхы үзэгдэлнүүдэй урдаһаа эсэргүүсэн, эбсэшэгүй шангаар тэмсэхэ байна.

Социалис искусство хадаа тон оптимистичнэ, ажабайдалые батадхагша искусство мүн. Энэ искусство болбол манай ажабайдалда бии болоһон шэнэ, түрүү юумые нарин хёрхоор харан оложо, бидэнэй ажаһуужа байгаа дэлхэйн гоё һайханиие, шэнэ бүлгэмэй хүнэй уг зорилгын, хүсэл эрмэлзэлэй агуу һайханиие бэлиггэйгээр, эли тодоор харуулжа шададаг. Зүгөөр иихэдээ имагтал һайн юумэнэй тухай бэшэхэ гэһэн удхатай бэшэ ааб лаа. Хэнэйшье мэдэһээр, манайда бага бэшэ бэрхэшээлнүүд, дутуу дундануудүзэгдэдэг гээшэ. Тиин эдэ бүгэдые искусствын зохёолнууд дотор үнэн зүбөөр шүүмжэлхэдэ туһатайшье, шухалашье байна. Иимэ шүүмжэлгэ дутуу дундануудаа зайсуулхадань совет хүнүүдтэ туһалдаг юм.

Гэхэтэй хамта арад зондо туһа хүргэхын орондо манай байгуулалтые, манай баатар арадые хардаха мэргэжэл шэлэһэн ахир тулюу хүнүүдэй дайралдадагынь гэмшэлтэй. Теэд иимэ этэгээдүүд манайда ганса нэгэн лэ үзэгдэдэг ааб даа. Иимэ хүнүүд манай зохёолшо интеллигенциин һанал бодолые огто тодорхойлногүй. Манай зохёолшо интеллигенци арад зонтоёо, партитаяа нягта холбоотой юм. Совет хүн бүхэнэй эгээн арюун нангин юумэн бологшо — социалис Эхэ оронoймнай аша туһань тиимэ хулжагша этэгээдүүдтэ үнэтэй сэнтэй бэшэ юм. Тиимэ хүнүүдэй гутамшаг муухай ажал ябуулгын хажуугаар совет арадай обёоронгүй миин гарахагүй байһаниинь тон ойлгосотой. Совет арад тиимэ гутамшаг этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн зохихо зэргын хэмжээ абадаг байна.

Партимнай интеллигенциин эрилтэдэ анхаралтайгаар хандадаг, тэрэнэй творческо холбоо нэгэдэлнүүдые ходоодоо дэмжэхэшье юм. Творческо эмхи зургаанууд болон организацинууд дотор, хэблэл, театрнууд, киностудинууд дотор тон ехэ эрилтэ табигдадаг байха, искусствын түлөөлэгшэд сэхэ шууд байха, арад зонойнгоо үмэнэ гражданска харюусалгатай байха ёһотой. Литература, искусствые хүгжөөлгэдэ марксистско-ленинскэ шүүмжэлэл шухала удха шанартай байна.

Совет зохёолшо болбол дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө эдэбхитэй тэмсэгшэ мүн. Манай литература, искусство уран һайханайнгаа творчествын маяг шэнжые, онол аргые нарижуулан һайжаруулха зуураа, манай олон янзын ажабайдалые саашадаашье үнэн зүбөөр, хүсэд һайнаар, бүхы талаһаань харуулжа байг лэ, гайхамшаг ехэ ажал хүдэлмэридэнь, арюун нангин үндэр дээдэ уг зорилгоёо түйлахын түлөө тэмсэлдэнь совет хүнүүдээ зоригжуулжа байг лэ.

Нүхэдүүд!

Совет хүнүүдэй ажабайдалые, соёл культурые дээшэлүүлхын тула, эрдэм гэгээрэлые, литература, искусствые һалбаруулан хүгжөөхын тула манай орон дотор хэгдээд байһан бүхы юумэн юу харуулнаб гэбэл, социализмын гол шухала уг зорилгонь хүнэй аша туһа, хүниие али бүхы талаарнь хүмүүжүүлгэ мүн гэһэн үнэн зүб юрын зүйлые гэршэлэн харуулна. Мүнөө бидэ энэ уг зорилго тээшээ бүри түргэнөөр дабшаха, улам ехэ зорилгонуудые табижа шиидхэхэ шатадаа гараад ябанабди.

Бидэнэй хараалһан ерээдүйн түсэбүүд дотор бодото дээрээ бэелүүлэгдэшэгүй бэшэ зүйлнүүд гэжэ байха ёһогүй. Манай түсэбүүд совет экономикын арга боломжонуудые хараадаа абаһанай, оронойнгоо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтын түйлагдаад бай-

(Үргэлжэлэлынь 6-дахи нюурта)

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1,2,3,4,5-дахи нюурнуудта)

гаа хэмжээе хараадаа абаһанай үндэһэ һуури дээрэ түшэглэхэ ёһотой. Мүнөө эдэ арга боломжонуудаа ашагтай һайнаар хэрэглэхэ, хүндэ шухала хэрэгтэй материальна болон духовно баялигаа саг үргэлжэ элбэг ехэ болгохо тухай хэлэгдэнэ. Энээнэй тулада партимнай хүсэ шадалаа гамнахагүй байна. Арад зоноо ударидан, тэрээнтэйгээ нэгэн хамта ябаха зуураа, коммунистнууд совет хүнүүдэй ажабайдалай жэлһээ жэлдэ улам һайн, бүри баян, культурна боложо байхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо юм. Энээниие бидэ өөһэдынгөө эгээл арюун дээдэ уялга гэжэ тоолонобди. Энээнэй тулада бидэ коммунизм байгуулнабди.

IV.

КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТАДА КПСС-эй ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ҮҮРГЫН УРГАЛТА

1. Партиие бэхижүүлгэ, тэрэнэй эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлгэ

Нүхэдүүд!

Совет обществын ажабайдалда партиин үүргын саашадаа ургаһанаар, тэрэнэй зэргын бэхижэһэнээр, хүдэлмэриинь түхэл янзын, арга дүрын нарижаһанаар, олониитэтэй партиин холбоо барисаагай бэхижэһэнээр, хүгжэһэнөөр тоосоото үе тодорхойлогдоно. Манай Ленинскэ Коммунис парти совет обществын хүтэлбэрилхы, шэглүүлхы хүсэн мүн. Тэрэ хадаа өөрынгөө зэргэдэ хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай эгээн түрүү түлөөлэгшэдые нэгэдүүлнэ, бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин дайшалхы революционно суртал болохо марксизм-ленинизмые хүтэлбэри болгоно, совет арадые коммунизм байгуулгын харгы замаар бата найдамтайгаар хүтэлбэрилнэ, социалис обществын ажабайдалые шэглүүлэн, эмхидхэн ударидана, бүхы совет арадай багша, эмхидхэлшэ болон политическэ вождь байһан үүргэеэ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Олониитын дунда партиин ябуулдаг политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри, совет арадай шэн габьяата ажал оронойманай экономикын саашанхи ургалтые, совет хүнүүдэй ажаһуудалые һайжаруулха ябадалые хангаа, манай социалис гүрэниие бүри ехээр бэхижүүлхэ, Советскэ Союзай уласхоорондын нэрэ хүндые үргэхэ арга олгоо.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленум (1964 он) партиин, ороной ажабайдалда шэнэ шата боложо үгөө һэн. Тэрэ хадаа партийна ажабайдалай ленинскэ гуримуудые, хүтэлбэриин гол ёһонуудые хүгжөөхэ, нарин нягтаар сахиха гэһэн партиин хэлбэришэгүй зориг хүсэлые тодорхойлоо. Октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ажахын болон партийна байгуулалтадахи дутагдалнууд, партийна, советскэ болон ажахын органуудые үндэһэ баримтагүйгөөр шэнэлэн хубилгаха ябадалтай холбоотой алдуунууд усадхагдажа байна.

Октябриин Пленум партиин, социалис гүрэнэй, бүхы совет обществын ажабайдалай болон ажал ябуулгын бүхы талада һайн нүлөө үзүүлээ. Тэрэ хадаа партиин бата нэгэдэлтэй, политическэ хатуужалтай, манай урагшаа дабшалтада һаад хэдэг бүхы юумые зоригтойгоор, шууд сэхээр усадхаха шадабаритай байһанайнь эли тодо гэршэ мүн болоо. Марксизм-ленинизмын агуу һургаалаар зэбсэгжэһэн, олониитын зохёон байгуулхы хүсэндэ гүнзэгыгөөр этигэдэг Советскэ Союзай Коммунис парти совет арадые коммунизмын харгы замаар бата найдамтайгаар хүтэлбэрилжэ ябана.

XXIII съездын урда тээ болоһон партийна суглаанууд, конференцинүүд, съезднүүд ЦК-гай октябриин, мүн һүүлэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бүрин һайшаан дэмжээ гэжэ Центральна Комитет ехэ хангяар тэмдэглэнэ.

Партийна суглаанууд, конференцинүүд, съезднүүд политическэ үндэр хэмжээндэ, коммунистнуудай ехэ эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрөө. Гансахан эхин парторганизацинуудта партиин хоёр миллион гурбан зуу мянга шахуу гэшүүд, кандидадууд үгэ хэлээ. Үгэ хэлэлгэн ажал хэрэгтэй нягта холбоотой, ажалдаа туйлаһан үрэ дүнгүүдые, мүн дутагдалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн байһанаараа, партийна хүтэлбэрилхы органуудта, кадрнуудта эрилтэ ехэтэйгээрээ онсолон илгараа.

Партиин тоосоото-һунгуулиин кампани КПСС-эй Центральна Комитедые тойрон, коммунистнуудай нягтаар жагсаһаниинь, тэдэнэрэй зүгһөө өөрынгөө ехэ зорилго болон уялгануудые тодоор мэдэжэ байһаниинь элитээр харуулба.

КПСС-эй ЦК-гай, XXIII съездын нэрэ дээрэ ерэһэн олон арбаад мянган бэшэгүүд коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй ургаһаниие, партиин бүхы ажал ябуулгаар партийнабэшэ хүнүүдэй гүнзэгыгөөр һонирхожо байһаниие мүн лэ харуулна. Тэдэ бэшэгүүд соогоо манай ороной ажалшад халуун амаршалгаяа, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлаха тухайнь һайн һанаанай хүсэлэл съездын делегадуудта хүргэнэ, арадай ажаһуудал тухай оролдожо байһанайнь, түлөө баярай үгөөр партидаа хандана, ниитэ партийна, гүрэнэй ажабайдалай олон ондоо асуудалнуудаар дурадхалнуудаа, зүбшөөл, ажаглалтануудаа хэлэжэ үгэнэ. Сэдьхэлэйнгээ гүн сооһоо гаргаһан һанамжа бодолнууд тухайгаа бэшэжэ байһан совет хүнүүдэй халуун зүрхэнэй эдэ амаршалгануудые сэдьхэлээ хүдэлгэнгүйгөөр уншажа болохогүйл, нүхэдүүд.

Ажалшадай олон дурадхалнууд болон хүсэлэлнүүд съездын материалнуудые бэлдэлгын үедэ хэрэглэгдээ, хараада абтаа. Партиин хүтэлбэрилхы органуудай, совет, ажахын, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай саашанхи ажал ябуулгын үедэ коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй туһатай дурадхалнууд, зүбшэл, ажаглалтануудыень бэелүүлхэ шухала.

Съездэ өөһэдынгөө бэшэгүүдые эльгээһэн партийна организацинуудта, ажалшадай коллективүүдтэ, Совет Арми болон Флодой сэрэгшэдтэ, коммунистнуудта, бүхы совет хүнүүдтэ съездын үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй баяр хүргөөд, тэдэнэй ажаглалта, дурадхал болон зүбшөөлнүүдтэ парти эгээн анхаралтайгаар хандаха гэжэ тэдэниие найдуулхыемни зүбшөөгыт, нүхэд делегадууд.

Нүхэдүүд!

Мүнөө Советскэ Союзай Коммунис партиин зэргэдэ 12 миллион 471 мянган гэшүүд болон кандидадууд тоологдоно. Тоосоото үеын туршада тэрэнэй зэргэ 2 миллион 755 мянган хүнөөр ургаа. КПСС-эй зэргын ургалта хадаа партиин үндэр нэрэ хүндые, тэрээндэ совет арадай хизааргүйгөөр этигэн найдажа байһыень харуулна.

Коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта партиин сурталые олониитэдэ хүргэжэ байһан, совет ороной ажалшадай түрүү зэргэдэ ябаһан манай олон миллион нүхэдүүд-коммунистнуудаар бидэнэр омогорхонобди. Коммунистнуудай олон миллион арми өөрынгөө бүхы хүсэ,эрдэм ухаа, эмхидхэхы шадабариие Эхэ оронойнгоо түгэс хүсэ бэхижүүлгэдэ, манай агууехэ революционно хэрэгтэ үгэнэ.

Партиин зэргын шанар тухай хэлэжэ үгэхыемни зүбшөөгыт.

КПСС-эй СОСТАВ
(1966 оной январиин 1-дэ, процентээр)

а) социальна байдалаараа:	25 наһа хүрэтэр—6,2 проц.
хүдэлмэришэд—37,8 процент.	26—40 наһатай—46,8 проц.
таряашад (колхознигууд) — 16,2 проц.	41—50 наһатай—24.9 проц.
алба хаагшад, мүн бусад—46,0 проц.	50 наһанһаа дээшэ—22,1 проц.
б) партийна стажаараа:	г) эрдэмээрээ:
10 жэл хүрэтэр—47,1 проц.	дээдэ ба дүүргэгдээгүй дээдэ—18,2 проц.
10—30 жэл—47,3 проц.	дунда—30,9 проц.
30-һаа дээшэ жэл—5,6 проц.	хүсэд бэшэ дунда—27,5 проц.
в) наһаараа:	эхин—23,4 проц.

Энэ мэдээнһээ харахада, манай партида хүдэлмэришэд болон колхознигууд олонхинь болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ партиин кандидадуудта абтаһан хүнүүд соо хүдэлмэришэдэй тоо олон болонхой. Хэрбээ XX, XXII съезднүүдэй хоорондо партиин кандидадуудта абтаһан хүнүүдэй дунда хүдэлмэришэд 40,6 процент байгаа һаа, тоосоото үеын туршада—47,6 процент болонхой. Партиин социальна составта хүдэлмэришэн анги саашадаашье диилэнхи олон һуури эзэлхэ ёһотой.

Партида ороһон алба хаагшадай дундаһаа гурбанай хоёр хубиһаа олонхинь инженерно-техническэ интеллигенци, арадай ажахын элдэб һалбаринуудай мэргэжэлтэд болоно. Бүхы коммунистнуудай хахадынь дунда, дүүргэгдээгүй дээдэ гү, али дээдэ эрдэмтэй.

Партиин зэргэдэ байһан стажаараа КПСС-эй состав һонирхолтой. Эндэ бидэнэр партиин эгээн үнинэй, гурбан революци гараһан хүнүүдые, ороноо индустриализацилгын, хүдөө ажахые коллективизацилгын түлөө, Эхэ ороноо социалис ёһоор хубилган шэнэдхэлгын агууехэ тэмсэлдэ хатуужаһан коммунистнуудые харанабди; мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэшье өөрынгөө ами наһые партитай холбоһон, дайнай һүүлээр совет Эхэ ороноо һуйдхэл һандаралгаһаа бодхооһон хүнүүдые харанабди. Тэдэнэр бүгэдөөрэн политическэ тэмсэлшэдэй армида нэгэдэн, мүнөө коммунис общество эдэбхитэйгээр байгуулжа байнхай.

Партиин зэргын шанар үнинэй ба залуу коммунистнуудые тааруулан хүдэлгэдэг байһаниие һайнаар тодорхойлно. Мүнөө КПСС-эй гэшүүд ба кандидадуудай хахадһаа ехэнхинь 40-һөө доошо наһатай хүнүүд юм. Владимир Ильич Ленин манай партида залуушуулай ерэхэдэ, хододоо омогорходог һэн, тэрэ хадаа энэ ушарые үе үеын хүнүүдэй хоорондоо нягта холбоотой байһые, партиин революционно үзэл бодолой, тэрэнэй дайшалхы заншалай үе залган хүгжэжэ байһанай гэршэ тэмдэг гэжэ харадаг бэлэй.

Социализмын агууехэ илалтануудта КПСС-эй дүүргэһэн түүхэтэ үүргэ, тэрэнэй үндэр дээдын нэрэ зэргэ болбол партитай өөрынгөө ажабайдалые үзэл бодолой, эмхидхэлэй талаар холбохо, обществые шэнэдхэн хубилгахын түлөө, коммунизмын илалтын түлөө революционно тэмсэлдэ бэеэ зорюулха эрмэлзэлгые олон совет хүнүүдтэ түрүүлдэг байна гээшэ. Партида орохо гэһэн хүн бүхэндэ үндэр эрилтэ табигдадагынь совет арадай үмэнэ партиин туйлай ехэ харюусалгатай байһанһаа уламжална үндэһэлнэ.

Центральна Комитет һүүлэй үедэ хэдэ хэдэн партийна организацинуудай хүдэлмэриие шалгажа, тэдэнэй зариманда КПСС-тэ орохо гэһэн хүндэ эрилтэ багаар табигдадаг байгаа гэжэ тодорхойлоо. Зарим партийна комитедүүд партида абалгые түргэдүүлхэ гэжэ парторганизацинуудта ойлгуулһан байна. Энээнһээнь боложо бэлэдхэлгүй, хатуужаагүй хүнүүд партида ороһон баримтанууд үзэгдэнэ. Мүнөө энэ байдал заһагдажа байна.

Партийна зэргэнүүдэй сэбэр сэхэ байха тухай, коммунист бүхэнэй ленинскэ партиин гэшүүнэй үндэр нэрэ зэргые ёһотоор зүүжэ ябаха, харюулжа байха тухай оролдохо гээшэ партиин, тэрэнэй бүхы организацинуудай ажабайдалай хуули болохо ёһотой. Хооһон үгэ хүүр дэлгээһэн нэгэ хүнэй партиин гэшүүн байха эрхэтэй ба арга боломжотой байнхаарнь, ажал хэдэг 10 хүнүүдэй өөһэдыгөө партиин гэшүүдбди гэжэ нэрлээгүй һаань дээрэ гэжэ В. И. Ленин хэлээ һэн.

Партиие саашадань бэхижүүлхэ зорилго хадаа тэрэнэй үндэһэ һуури болохо партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие дээшэлүүлхэ эрилтэ шангаар табина. Эхин парторганизацинууд өөһэдынгөө үргэн олон цеховой организацинууд болон партийна бүлэгүүдтэйгээ партиин политикые бэелүүлхэ, коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ, партиие олониитэтэй холбоно, барилгын, зохёон байгуулгын боложо байһан газарта сэхэ хүдэлнэ. Мүнөө партида 320 мянгаһаа олон партийна эхин организацинууд тоологдоно; тэдэнэр бүхы предприяти болон эмхи зургаануудта шахуу бии.

Партиин бүхы ажабайдал, тэрэнэй амжалтанууд болон дутагдалнууд бидэнэрые баясуулжа, һанааемнай зобоожо байһан бүхы юумэнүүд—эдэ бүгэдэ бултадаа партийна эхин организацинуудай ажал ябуулгада нүлөөлэн харагдажа, тобойн гаража байдаг. Тэдэндэл олон шэнэ юумэн түрэжэ, олон ушарта бүхы партиин баялиг болодог ха юм. Гэхэ зуура тэдэнэр дутуу дундануудтай ушаржа, тэмсэхэ баатай болодог. Партийна эхин организацинууд хүнүүдэй шэнжэ шанарай онсо өөрсэ юумыень, тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые, тэдэнэй шадабарииень, ажал хэрэгтэ, хандасыень зүбөөр хараадаа абаха зэргэтэй. Эхин организацинуудай, манай партиин эдэбхитэдэй томо отрядай—партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай, партгруппоргнуудай ажал хүдэлмэриин олон янзань, орёо бэрхэнь энэл гээшэ.

Бүхы партийна органуудай уялга гэбэл, эхин парторганизацинууд тухай эсэшэгүй анхарал оролдолго гаргаха ябадал болоно. Партийна эхин организацинуудтайгаа партийна комитедүүдэй саг үргэлжын холбоо барисаатай байханъ, районуудай, городуудай, областьнуудай комитедүүдэй, мүн союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд парторганизацинуудта хододоо ошодог, коммунистнуудтай хөөрэлдэдэг, зүбшэлдэдэг, тэдэнэй үмэнэ элидхэл хэдэг байханъ шухала.

Партийна эхин организацинуудай ажал ябуулга коммунистнуудые, партийнабэшэ хүнүүдые үндэр дээдын үзэл бодолтойгоор, өөрынгөө уялгануудта үнэн сэхээр хандадаг, КПСС-эй политикые гүнзэгыгөөр мэдэдэг байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдэхэ ёһотой. Партийна организацинууд олониитын дунда ябуулдаг политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриингөө хэмжээе улам өөдэнь үргэхэ, шэнэ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ, хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшадай ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдалые улам һайжаруулхын тула саг үргэлжын оролдолго гаргаха уялгатай.

Партиин политикые, хэмжээ ябуулгануудые нютагтаа бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ партиин крайкомуудай, обкомуудай, горкомуудай, райкомуудай үүргын угаа ехэ байһан тухай бүгэдөөрэн һайнаар мэдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум (1964 он) областной промышленна, хүдөөгэй партийна организацинуудые нэгэдхэжэ, партиин байгуулалтын ленинскэ ёһо гуримые һэргээн байгуулаа, энэ талаар гараһан горитойхон алдууе заһаа, гэжэ бидэнэр съезд дээрээ хангяар тэмдэглэжэ шадаха байнабди. Тэрэшэлэн партиин хүдөөгэй райкомууд һэргээн байгуулагдаа. Тэдэнэр богонихон болзорой туршада хүдөө тосхонло партиин политикые дайшалхыгаар, нэрэ хүндэтэйгөөр нэбтэрүүлэгшэд байһан үүргээ дахинаа батаар байгуулба.

Нүхэдүүд!

Партиин доторой демократиие наринаар сахиха, шууд сэхээр хүгжөөхэ ябадал партиин, тэрэнэй хүтэлбэрилхы бүхы органуудай саг үргэлжын анхарал доро байха ёһотой. Энэ талаар КПСС-эй Центральна Комитет һүүлэй сагта хэдэ хэдэн шухала алхамуудые бэелүүлээ. Дээдын ба нютагай зургаануудта хамтаараа хүтэлбэрилгын ёһо гуримые саашань бэхижүүлһэнэй, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй, тэрэшэлэн нютагай партийна органуудай пленумүүдэй үүргые дээшэлүүлһэнэй, кадрнуудта бүрин этигэмжэтэйгээр хандаха болон парти доторой мэдээсэлнүүдые һайжаруулһанай ашаар, демократическа централизмын ёһо гуримууд хүгжөөгдөө.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, ЦК-гай секретарьнууд, ЦК-гай гэшүүд, правительствын гэшүүд, министрнүүд, мүн бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд партийна эдэбхитэдэй, коммунистнуудай, ажалшадай үмэнэ ажахын болон соёл культурын байгуулалтын, дотоодын болон уласхоорондын ажабайдалай шухала асуудалнуудаар саг үргэлжэ үгэ хэлэжэ байха зэргэтэй.

Коммунистнуудай һанамжа, дурадхалнуудта бүри ехэ анхарал хандуулха, хүндэлхэ шухала; партиин Уставай эрилтэнүүдһээ хадуурһан ямаршье коммунистые парторганизациин зүгһөө саг соонь залан заһахын тула хүдэлмэридэхи дутагдалнуудай һужэрэн ехэ болохогүйнь тула шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ эрхэ байдал байгуулха шухала. Шүүмжэлэл хабшагшадые эгээн шанга харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй.

Парти доторхи демократиие хүгжөөлгэ хадаа нэгэн доро партиин доторой журамые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ гэһэн удхатай. Эдэ хоёр хоорондоо таһаршагүйгөөр холбоотой. Ямаршье асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, гүйсэд демократи, һанамжануудаа сүлөөтэйгөөр хэлэхэ арга хангаха, олонхиин дуугаар абтаһан шиидхэбэриин һүүлээр хатуу шанга журам хангаха—энэл даа партиин эбдэршэгүй хуули ёһон. Тиин бидэнэр бүхы коммунистнуудта—хаанашье хүдэлдэг байг, ямаршье тушаал эзэлдэг байг—энэ хуули ёһые хэлбэришэгүйгөөр сахихыень эрилтэ табиха ёһотойбди.

Өөрынгөө организациин, мүн бүхы парти доторой ажал хэрэгэй байдалай түлөө коммунист бүхэнэй харюусалгые мүн лэ дээшэлүүлхэ, партиин бүхы гэшүүдтэ эрилтэ ехэтэй байха, партийна, гүрэнэй журамые эбдэдэг, өөрынгөө партийна уялгануудые мартадаг, партиин зэргэдэ байһан ушар тэрээндэ ямар нэгэн булюу һайн байдал олгожо үгэхэ юм гэжэ тоолодог хүнүүдтэ тэсэмгэйгээр хандаха ябадал ушаруулхагүй гэһэн зорилго табигдана.

Парти доторой демократиие бүхы хэмжээгээр хүгжөөлгэ партиие саашадань бэхижүүлгэдэ. олониитэтэй тэрэнэй холбоо барисаае үргэдхэлгэдэ, манай партиин нэрэ хүндые бүри ехээр өөдэнь үргэлгэдэ туһалха юм.

Нүхэдүүд!

Мүнөө ажахын, соёл культурын байгуулалтын хэмжээн хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ болонхой, гадаадын политическэ зорилгонууд орёо болоо. Иимэ эрхэ байдалда партиин, гүрэнэй хүтэлбэрилхы кадрнуудые зүбөөр дэбжүүлэн табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэг шиидхэхы удха шанартай болоно.

Хүтэлбэрилхы тушаалда үзэл сурталаараа хатуужаһан, һайн бэлэдхэлтэй, эршэ зоригтой хүдэлмэрилэгшэдэй олон миллион армиие парти хүмүүжүүлэн дэбжүүлээ. Тэдэнэр манай байгуулалтын шэнжын ёһоор дэлисэ ехэтэйгээр, ажал хэрэгые гүнзэгы мэдэсэтэйгээр партиин хараа шугамые бэелүүлнэ. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зэргын шанар горитойгоор һайжараа. Партийна кадрнуудай диилэнхи олонхинь политическэ, эмхидхэлэй ажал ябуулгын һайн һургуули дүүргэһэн, дуршэлтэй хүдэлмэрилэгшэд юм. Энэхадаа Коммунис партиин туйлалта мүн, тиин тэрэ өөрынгөө кадрнуудаар омогорхохо ёһоороо омогорхоно.

Зүгөөр кадрнуудые шэлэн абалга, дэбжүүлгэ болон хүмүүжүүлгэдэ һүүлэй жэлнүүдэй үедэ болоһон партийна, советскэ, ажахын органуудые олоор шэнэдхэн хубилалга, шэнэлэн һэлгэлгэ муу нүлөө үзүүлээ. Эдэ хубилалтанууд кадрнуудые үндэһэ баримтагүйгөөр һэлгэн табиха ябадалые үүдхэжэ, хүсэндөө этигэхэгүй байдал хүдэлмэрилэгшэдтэ үзүүлээ, өөрынгөө шадабариие бүрин хүсэдөөр гаргаха хэрэгтэнь һаад хээ, харюусалгагүйгөөр хандаха ушар байгуулаа.

Мүнөө үедэ бидэнэр партийна, гүрэнэй органуудые, ажахын, ниитын организацинуудые толгойлогш… ажал хэрэгээ гүнзэгыгөөр мэдэхэ, коммунистну… лон партийнабэшэ хүнүүдэй дунда нэрэ хүндэт… лоһон шадабаритай эмхидхэлшэдые табихын… үнэхөөрөө барагдашагүй ехэ арга боломжотой … бди. Залуу, эршэ зоригтой хүдэлмэрилэгшэдые дэбжүүлхые ажал хэрэгэй аша туһа эринэ. Ти… үнинэй ба залуу кадрнуудые зүбөөр хубаарила… биха шухала тухай хододоо һанажа байха хэр… Нютагай эрхэ байдалда бодото ажал ябуулгын… һургуули дүүргэһэн нүхэдүүдые хүтэлбэрилхы… мэридэ эдэбхитэйгээр дэбжүүлхэ шухала.

Кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хэр… тэ партийна, ниитэ гүрэнэй хэмжээн дээрэ үрг… ёһотой. Эгээн шухала юумэндэ—кадрнуудые … олохо, дэбжүүлхэ, хүмүүжүүлхэ, партиин дирек… нүүдэй дүүргэлтые шалгаха, партийна орган… нуудай, гүрэнэй захиргаанай хүдэлмэриие … жуулан һайжаруулха хэрэгтэ бүхы партийна … нуудай, дээрэһээнь доро хүрэтэр, анхаралые зо… ха ёһотойбди.

Партийна, советскэ, ажахын кадрнуудые бэ… бэлэдхэлыень дээшэлүүлхэ хэрэгые горитойх… һайжаруулха шухала болонхой. Түб, мүн нютаг… ташье хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй мэр… болон идейно-теоретическэ бэлэдхэлые дээшэл… талаар саг үргэлжэ хүдэлжэ байдаг курсан… олоор нээхэ, партийна һургуулинуудай гурим һ… руулха шухала.

Арадай ажахын мэргэжэлтэдые хубаарилан … ха, хэрэглэхэ ябадалые һайжаруулхыень пар… гүрэнэй органуудһаа ажабайдал эринэ.

Кадрнуудые шэлэн олохо, дэбжүүлхэ хэрэг… правительствын директивэнүүдые хүдэлмэрилэг… ямар зэргээр дүүргэжэ байһанайнь, даалгаг… участогуудаа хүтэлбэрилхэ үүргэеэ хэр дүүргэж… һанайнь хойноһоо үдэр бүриин хиналта бай… ябадалһаа таһаршагүй. Дүүргэлтын хойноһоо… наар эмхидхэгдэһэн шалгалта—кадрнуудые … хүмүүжүүлгын шухалын шухала зэбсэг мүн. … шалгалта саг үргэлжэ бэелүүлэгдэжэ байха, … нуудые усадхалгада, табигдаһан зорилгонуудые… хим һайнаар, эгээн зүбөөр шиидхэлгэдэ туһалха… той. Обкомуудай, крайкомуудай, союзна респуб… нуудай компартинуудай ЦК-нуудай тоосоон… КПСС-эй ЦК-да, харин партиин райкомуудай, … муудай тоосоое — обкомуудта, крайкомуудта, … республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта … доо зүбшэн хэлсэжэ байха шухала. Мүн партийн… рэнэй журамай эрилтэнүүдые коммунистнуудай… зэргээр сахижа байһанайнь хойноһоо хиналта … лүүлгэдэ КПСС-эй ЦК-дахи КПК-гай, нютагай … тийна органуудай парткомиссинуудай үүргые … эрилтэ табигдана.

Нүхэдүүд!

Арадтайгаа нэгэдэнги хадаа Коммунис парти… тэй юм. Олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхиж… социалис демократи хүгжөөхэ, гүрэнэй, ниитын… низацинуудай ажал ябуулгые һайжаруулха … парти өөрынгөө уялга дээрэ тоолоно.

Совет гүрэнэй байгуулалтын социалис демокр… болбол ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ … һайнаар бэелэлээ олоо. Соведүүд хадаа гүрэн… сагай органууд байхаһаа гадна, мүн манай … эгээн олон зониие хабаадуулһан ниитын эм… гээшэ. Нютагай Соведүүд арадай гэгээрэлэй, эл… хамгаалтын, социальна хангамжын,худалдаа ня… най, ниитын эдеэ хоолой, совет хүнүүдые куль… ажаһуудалай талаар хангалгын хэрэгые һайжа… ха, городууд, хүдөө тосхон болон хүдэлмэри… тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо ажал… байрын, харгын барилгые улам эршэ хүсэт… һайжаруулха ёһотой.

Соведүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулга тэ… саашадань демократизацилгын үндэһэ һуури … бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Ажалшадай депутад… Соведүүдэй сессинүүдэй удха шанарые улам … үргэхэ, ажахын финансова, газарай асуудалн… шиидхэлгэдэ, нютагай промышленностиин пред… тинуудые, хүн зониие ажаһуудалай, социально… турна талаар хангаха хэрэгые хүтэлбэрилгэдэ … гай Соведүүдэй эрхэ түлөөлгые улам ехэ болго… рэшэлэн саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлм… эдэбхижүүлхэ, һунгагшадай үмэнэ депутадууда… соогоо тоосохо ушарые хангаха шухала. СССР-… нистрнүүдэй Соведэй элидхэлые СССР-эй Ве… Соведэй сессинүүд дээрэ табижа байха, харин … республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй… заарай, областьнуудай, городуудай, районууда… сэдхэхэ комитедүүдэй тоосоое ажалшадай депу… дай зохихо Соведэй сесси дээрэ хэлсэдэг гур… болохо хэрэгтэй. Эгээн шухала хуулиин прос… дые, мүн бусад үйлэ хэрэгүүдые бүгэдэ арадай… шэн хэлсэлгэдэ табиха шухала.

СССР-эй Верховно Совет, союзна республи… дай Верховно Соведүүд совет хуули гаргалгы… гуримые хүгжөөхэ, хуулиин дүүргэлтые шалгал… лаар хүдэлмэриие шангадхаха, сессинүүдэй үз… экономическа, социально-культурна, гүрэнэй б… лалтын бүри үргэн олон асуудалнуудые табиха… тай. СССР-эй Верховно Соведэй, союзна респ… нуудай Верховно Соведүүдэй депутадуудай хү… ри бүри эдэбхитэй болохо зэргэтэй. Энээндэ СС… Верховно Соведэй палатануудай саг үргэлжын … комиссинуудые байгуулга туһалжа магадгүй һ…

Совет захиргаануудай хүдэлмэридэ жэжэ … хамааралсаха, орондонь хүдэлхэ ябадалые па… органууд эсэстэнь хүрэтэр усадхаха зэргэтэй… гэхэдэ, энэ ушар хүдэлмэрилэгшэдые харюуса… эдэбхи үүсхэлгүй болгоно. Соведүүдэй эдэбхи… лые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, тэдэнэй үүсхэл… долгые дэмжэхэ, Соведүүдтэ ажаллахын тула… нуудые шэлэн олохо, дэбжүүлхэ тухай, социал… мократиин ёһо гуримуудые сахиха, саашадан… жөөхэ тухай саг үргэлжэ оролдохо гээшэ па… организацинуудай уялга мүн.

Соведүүдэй ажал ябуулгын амжалта тэдэнэ… дэлмэридэ үргэн арад олониитые хабаадуул… олон ушарта дулдыдаха байна. Энэ талаар … хиналтын органууд шухала удха шанартай юм… тийна организацинууд тэдэнэй хүдэлмэриие уд… ри хүтэлбэрилжэ, тэдээндэ бүхы хэмжээнэй ту… жа, дэмжэлгэ хүргэжэ байха уялгатай.

Гүрэнэй байгуулалтын демократическа ёһо … муудые хүгжөөхэдөө, парти болбол совет орга… бүхы ажал ябуулга, ороной ажал хэрэгые уда… хэрэгтэ үргэн олон эрхэтэдэй эдэбхи үүсхэл… хабаадалга социалис хуули ёһые нарин нягта… хилгын эшэ үндэһэ баримталха ёһотой гэжэ …

(Үргэлжэлэлынь. 7-дохи нюурта)

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съезд

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Ургэлжэлэл. Эхининь 1, 2, 3, 4, 5, 6-дахи нюурнуудта)

...гог. Совет хуулинууд ажабайдалаар шалгагда- ...циалис хуулиин гуримуудые бэедэ нэбтэрүүл- ...й ажалшадай зориг хүсэлые тодорхойлно. ...хуулинууд арад тухай оролдолгоор нэбтэрэн, ма- ...ыгтын байгуулалтые, совет эрхэтэдэй аша туhа ...энүүдые найдамтайгаар хамгаална. Социалис ...ёные саашадань бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ ...ин, прокуратурын, сүүдэй органууд ехэ юумэ ... Империалис тагнуулшадай, тэдэнэй туhамарша- ...уйдхэлтэ ябуулгануудые элишэлхэ, усадхаха ...а гүрэнэй аюулгүйе сахиха органууд, манай ал- ...илз сахигшад hэримжэ түгсөөр албаяа дүүр-

...дүүд!

...нарй бэеэ хамгаалха хүсэ шадабаринень бэхи- ...о органа, манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй hүр хү- ...үгжөөхэ тухай саг үргэлжын оролдолго Совет ...шухалын шухала зорилго болоно. Совет Арми ...н дайнай жэлнүүдтэшье, совет арадай Эсэгэ ...хамгаалгын Агуухэ дайнай хүндэ хүшэр шал- ...жэлнүүдтэшье манай ороной хүдэлмэришэн ..., таряашадай, интеллигенциин ёhото баатар ...ышэнь байhанаа харуулаа. Совет сэрэгшэд Эхэ ...оноо эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай байдалые баа- ...ёноор хамгаалагша байна.

...омико, эрдэм ухаа, техникэ хүгжөөлгэдэ түй- ...жалтанууд Армии болон Флодые эгээн шэнэ ...но-ядерна зэбсэгээр, мүн бусад эгээн шэнэ дай- ...техникээр хангаха арга олгоо. Совет сэрэгшэ- ...бэг мүнөө үе сагай эрилтэтэй таарадданхай, ...з тэдэнэй урганан сохилтын, буу зэбсэгэй хүсэн ...е зээрхэр түримхэй добтолгоһые бута сохихо ... юм.

...т арадай ээм дээрэ дахинаа буужа магадгүй ...а тухай бидэнэр хэзээдэшье мартаха ёhо- ... Мүнөө үе сагай уласхоорондын орёо, түг- ... оршон байдалда хододоо хёрхо hэргэг бай- ...тайбди. Обороной промышленностиие саша- ...үгжөөхэ, ракетно-ядерна зэбсэгэй, мүн бусад ...техникэ саашадань нарижуулан hайжаруулха ...ха ябадалые парти шухала дээрэ тооложо. ... манай Эхэ ороной аюулгүйн байдал эринэ. ...дансжа обороные нарижуулха, ажалшадай ..., илангаяа залуушуулай дунда сэрэгэй-патрио- ...хүдэлмэриие hайжаруулха, предприятинуу- ...ургуулинуудай, колхоз, совхозуудай коллекти- ...эгтэй сэрэгэй частнууд болон подразделе- ...ей байгуулhан шефскэ холбоо барисаануудые ...удхэ, Совет Армиин солдадууд, офицернууд, ... бүлэ тухай оролдолго гаргаха хэрэгтэй. ...тухай бүхы парти, бүхы совет олониитэ саг үр- ... оролдожо байха уялгатай.

...унис парти, Совет правительство, манай бүхы ...ааа солдадуудай, матросуудай, сержантнуу- ...маршинануудай, офицернуудай, генералнуудай, ...уудай хүндэтэй аад, хүнгэн бэшэ ажалые ...о сэгнэдэг, өөрынгөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ ха- ...дадаг, тэдэнэй дайшалха алдараар омогорхо- ...ог юм. Парти болбол Советскэ Союзай бэеэ ...лха хүсэ шадабариие бүхы хэмжээгээр саашa- ...е бэхижүүлхэ, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ...хүсые баяжуулха, совет арадай амгалан ажа- ...йдамтайгаар хангажа шадахаар сэрэгшэлэйн- ...шалхы бэлэдхэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ бай-

...хэдүүд!

...ммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхэ ...өөhэдынгөө зэргэнүүдтэ 80 миллион тухай ...дые нэгэдүүлдэг **профсоюзууд** тон ехэ үүр- ... Коммунизмын hургуули мүн болохо проф- ...удай ажал ябуулга мүнөө үеын эрхэ байдалда ...удхатай болоно.

...едприятинуудай эрхые, ажахын талаар бэеэ ...й байдалыень үргэдхэhэн ябадал, экономичес- ...машуулгые эрид шууд бэелүүлгэ хадаа гүрэнэй ...е дүүргэлгын, үйлэдбэриие техническэ талаар ...руулгын, олониитын ухаалан зохёолгын, ура- ...арижуулгын түлөө профсоюзудай харюусал- ...лээд дээшэлүүлнэ. Ажалшадай зохёон бай- ... эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ, үйлэдбэриие хү- ...рилгэдэ ажалшадые хабаадуулха талаар, со- ... мүрысөөе болон коммунис ажалай түлөө хү- ... хүгжөөхэ талаар тэдэнэй үүргэ улам ехэ бо-

...алшадые политическэ талаар хүмүүжүүлгын, ...й эмхидхэл болон түлбэриие hайжаруулгын, ...эришэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлгын асуудал- ...үйлэдбэри дээрэ ажалай таатай зохид эрхэ ..., ариг сэбэр хангаха тухай оролдолго ... профсоюзуудай гол анхаралда бай- ...эргэтэй. Профсоюзууд ажалшадые ажаhуу- ... талаар хангалгын, гэр байра болон үхибүүдэй ...ургаануудые барилгын түсэб дүүргэлгын хэрэг- ...одоо хамааралсаха ёhотой.

...ртиин зүгhөө профсоюзуудые хүтэлбэрилхэ хэ- ...hайжаруулха, профсоюзай кадрнуудые шэлэн ...одо, хүмүүжүүлгэдэ, профсоюзна организаци- ... табиhан дурадхалнуудые дэмжэлгэдэ партий- ...анизацинуудай анхаралые саашадаа шангад- ...гэшэ профсоюзуудай ажал ябуулгын хэмжээе ...руулгын зайлашагүй эрхэ нүхэсэл мүн болоно. ...иллион шахуу хүбүүд, басагадые нэгэдүүлдэг ... **комсомол** болон тэрэнэй толгойлдог алдар- ...ет залуушуул совет обществын зохёон бай- ... эдэбхитэй хүсэн болоно. Коммунизмын агуу- ...ангин эрмэлзэлдэ хизааргүй үнэн сэхээр хэдэ ... үеын хүнүүдые хүмүүжүүлhэндээ партимнай ...рхохо ёhоороо омогорхоно. Парти хадаа ком- ...е совет залуушуулай дайшалхы манлай, ... найдамтай резерв мүн гэжэ тоолоно. Бүхы ...удта манай обществын ажабайдалай болон ...тын бүхы шатануудта комсомол хододоо Ком- ... партиин хойноhоо ябаха, тэрэнэй үнэн сэхэ, ...тай туhалагша байха гэhэн уг заншалые нан- ... сахижа ябаа, үргэлжэлүүлээ.

...мсомолшууд, совет хүбүүд, басагад арадай, ...й хуби заяанда ехэ харюусалгатайгаар, ушар ...нхэйгээр хандана. Үе залгамжалга, рево- ...нно уг заншалнуудай түгэлдэр ехэ хүсэн за- ...лай бодото ажал хэрэг дээрэ, тэдэнэй үндэр ...үзэл бодолой эрмэлзэлгэ дотор эли тодорхой- ...харагдана. Залуушуулай — асари ехэ электро- ...нууд болон түмэр замуудые, шэнэ городуудые ...агшадай, шэнэ газар элдүүрилэгшэдэй, зам- ...ние шэнжэлгын эхи табигшадай — ажалай ...шалганууд совет Эхэ ороной түүхэдэ гайхам- ...удаhануудые мүнхэлэн оруулаа.

...жэлнүүдэй үнгэрхэдэ, газар дэлхэй дээрэ со- ... нангин эрмэлзэлэй батажахын түлөө тэмсэл дотор мүнөө үеын хүнүүдэй гаргаhан баатаршалгые; тэдэнэрэй хүсэл эрмэлзэлгые манай үри бэенэр алдаршуулха байха.

Залуушуул гээшэ манай ерээдүй мүн. Манай революцинуудай үе сагай холбоое залуушуулай мэдэхыень, ажабайдалай бүхы гүнзэгы орёо зүйлнүүдые ойлгожо, коммунизм байгуулхын тула өөрынгөө үүргэ, харюусалгые ойлгон мэдэжэ hурахыень бидэнэр хүсэнэбди. Совет залуушуул революционно урма зоригтой —ажалай баатаршалгын, хүн түрэлтэнэй hайн hайхан сэдьхэлэй, үндэр дээдэ нангин хүсэлэй урма зоригтой, дайсануудай ямаршье добтолгоhоо Эхэ ороноо хамгаалхаар бэлэн байдаг.

Парти, бүхы арад залуушуулай зохёон байгуулхы хүсэндэ этигэн найдадаг. Залуушуулай ажабайдал манай Эхэ ороной тодорхой, ашаг туhатай хэрэгүүдээр хододоо дүүрэн байhай гэжэ бидэнэр хүсэнэбди. Совет хүбүүд, басагад парти, правительствын бүхы уряалнуудта ехэ hайнаар харюусадаг.

Тиихэтэй нэгэн хамта ажабайдал гээшэ комсомолой ажал ябуулгын удхада, залуушуулай дундахи бүхы хүдэлмэридэ улам ехэ эрилтэ табина. Ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ ёhотой үсөөн бэшэ организацинууд болон эмхи зургаанууд орон доторнай бии. Зүгөөр тэдэнэй ажал ябуулгань үсөөн бэшэ ушарта хоорондоо холбоотой бэшэ байдаг. Манай орон, жэшээлэн хэлэхэдэ, залуушуулай орон байhыень тэрэнэй арад зоной хахадынь залуушуул—26 наhа хүрэтэр наhатай хүнүүд байhыень хараада абангүй байжа болохогүй. Тиимэhээ партиин, комсомолой, бусад бүхы организацинуудай анхаралые залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсолон хандуулха гээшэ тон шухала. Залуушуулай дундахи үзэл бодолой-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, удха болон түхэл маягыень hайжаруулха гээшэ партийна болон комсомолой организацинуудай ажал ябуулгын эгээн шухала зорилго болоно. Барилганууд дээрэ комсомолшууд, залуушуулай тиимэ ехэ эршэ зоригтойгоор хүдэлмэрилдэг, ажахын бусад асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсадаг байhаниинь тон hайн гээшэ. Зүгөөр тиихэдэ комсомолой хүдэлмэридэхи гол шухала юумэн тухай — залуушуулые хүмүүжүүлхэ тухай мартажа болохогүй.

Залуушуулай дундахи үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Мүнөө үеын хүбүүд, басагад урдахи ахамад үетэнтэй жэшэлтэй революционно тэмсэлэй хатуужал үгы гэжэ зарим партийна болон комсомольско организацинууд хараада абадаггүй. Зарим залуу хүнүүд эршэмтэй шанга ажабайдалда оролсонгүй байхые хүсэдэг, бусадай тэдхэмжэ дээрэ байха hанаатай байдаг, гүрэндэ ехэ эрилтэ табяад, харин обществын, арадайнгаа урда өөhэдынгөө уялганууд тухай мартажархидаг заншалтай. Буржуазна номнолшод, манай дайсад хатуужаагүй, үзэл бодолой талаар ямаршье нүлөөндэ ородог хүнүүдые анхаралдаа абажа, тэдэниие өөhэдынгөө хара хэрэгтэ ашаглаха гэжэ hэдэдэг. Зол болоходо, манайда тиимэ хүнүүд ганса нэгэ байдаг ааб даа.

Партиин болон комсомолой үзэл сурталай-политическэ бүхы хүдэлмэринь залуу үетэниие марксистско-ленинскэ мэдэрэлтэйгээр, ажабайдалай бүхы үзэгдэлнүүдтэ ангиин үзэлтэйгөөр, Коммунис партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ ёhотой. Өөрынгөө түрэл гүрэн тухай, социализмын агууехэ туйлалтануудые сахин хамгаалха тухай залуушуулай оролдолгые бүри ехэ болгохо, буржуазна үзэл бодолой, ёhо заншалай нүлөөдэ эсэргүү хурса зэбсэг болохо айхабтар ехэ хүсэн гээшэ энэл болоно.

Партийна организацинууд комсомолые хүтэлбэрилхэ хэрэг hайжаруулха, комсомолой кадрнуудые тэсэмгэйгээр, анхаралтайгаар хүмүүжүүлхэ, политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые тэдэнэртэ дамжуулан үгэхэ ёhотой. Комсомолой организацинууд доторхи партийна хүсые бэхижүүлхэ хэрэгтэй. 30 хүрэтэрхи наhанай хоёр миллион хахад коммунистнуудhаа миил 270 мянга тухайнь комсомол дотор хүдэлмэрилдэг байhаниие зүб гэжэ тооложо болохогүй. Залуу коммунистнуудые комсомолой организацинууд доторхи хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, энээниие тэдэнэрэй партийна шухала даалгабари гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Бидэнэр комсомолой организацинуудай өөhэдынь ажал ябуулгын удхада тэрэшэлэн ехэ эрилтэ табиха ёhотойбди. ВЛКСМ дотор эмхи журам, заршам бэхижүүлхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түхэл маяг болон арга дүршэлые hайжаруулха шухала. Комсомол үхибүүдэй дунда хүдэлмэреэ шангадхаха, пионерэй организациин ажал ябуулгые hайжаруулха тушаа хэмжээ абаха ёhотой. Комсомолтой хамтадаа профсоюзна, спортивна, культурно-гэгээрэлэй организацинууд, предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ нилээд ехэ анхарал хандуулха зэргэтэй.

Парти ленинскэ комсомолой, совет залуушуулай хүсэндэ, арга боломжодо этигэнэ, тэдэндэ ехэ, харюусалгатай хэрэгүүдые даалгадаг байгаа, саашадаашье даалгаха байха.

Бүхы партиин нэрэ хүндын хэрэг хадаа манай революционно саг үеын нэрэ түрэдэ хүрэмөөр залуушуулые хүмүүжүүлхэ ябадал болоно. Өөрынгөө үхибүүдые эхын анхарал оролдолготойгоор хүмүүжүүлhэндэ адляар парти залуу үетэниие—манай агуухэ Эхэ ороной найдабариие, ерээдүйе зориг ехэтэйгээр. манай агуухэ хэрэгэй түлөө эрид шангаар, ами бэеэ гамнангүйгөөр тэмсэгшэдые хүмүүжүүлэн ургуулха ёhотой.

2. КПСС-эй Устав доторхи зарим тэды хубилалтанууд тухай

Нүхэдүүд!

Партиин XXII съезд дээрэ баталан абтаhан КПСС-эй Устав партиин ажабайдалай гуримда, сагай эрилтэнүүдтэ, коммунис байгуулалтын зорилгонуудта таарана. Тиигэбэшье, үнгэрhэн жэлнүүдэй дүй дүршэл Уставта зарим тэды хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые оруулха шухала байhаниень харуулаа. Энэ талаар хэдэ хэдэн дурадхалнууд тоосоото-hунгалтын партийна суглаанууд дээрэ, конференцинүүд болон союзна республикануудай компартинуудай съезднүүд дээрэ, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-да эльгээгдэhэн бэшэгүүд соо хэлэгдэhэн байна. Тэдэ дурадхалнууд ямар удхатайб гэхэдэ, партиин гэшүүнэй нэрэ зэргые бүри дээшэнь үргэхэ, парти доторой демократиие үргэдхэхэ, партийна организацинуудай үүсхэл болон эдэбхиие саашадань хүгжөөхэ, өөрынгөө организациин, бүхыдөө партиин ажал ябуулгын түлөө коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ гэhэн удхатай.

Съезднүүдэй хоорондохи үе соохи бодото хүдэлмэриин дүй дүршэлые, тэрэшэлэн нютагай партийна зургаануудай болон коммунистнуудай дурадхалнуудые согсолоод Центральна Комитет КПСС-эй Уставта оруулагдаха удаадахи хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые съездын хаража үзэлгэдэ табиха шухала гэжэ тоолоно. Нүхэдүүд, тэдэниие съездэдэ элидхэхыемни зүбшөөгыт.

КПСС-тэ орогшодто табигдаха эрилтэнүүдые дээшэлүүлхэ зорилгоор 23 хүрэтэрхи наhанай залуушуул гансал ВЛКСМ-ые дамжан партида абтаха гэжэ тогтоохоор дурадхагдана. Энэ хадаа партиин резерв мүн бологшо комсомолой үүргые дээшэлүүлхэ, ВЛКСМ-эй зэргэдэ хүмүүжүүлгын hургуули гараhан залуушуулай үлэмжэ эдэбхитэй хүнүүдые партида шэлэн абаха хэрэгтэ туhалха байна.

Мүнөө Устав соо бэшэгдэhэнэй ёhоор, партида орохо гэhэн зууршалга үгэхэ эрхэ гурбан жэлэй партийна стажтай бэшэ, харин табан жэлhээ бага бэшэ стажтай коммунистнуудта олгохо зэргэтэй гэжэ тоолоhон организацинууд болон нүхэдүүд манай hанахада зүб байна.

КПСС-эй Программые, Уставые хазагайруулhан, өөрынгөө зохихогүй ябадалаар коммунистын үндэр дээдэ нэрэ зэргые гутааhан хүнүүдhээ парти сүлөө болохо гэжэ Уставай оролтын хубида бэшэхэ гэжэ дурадхагдана.

Партиhаа гаргаха тухай эхин партийна организациин шиидхэбэри КПСС-эй райкомой, горкомой баталhанай hүүлээр хүсэндөө орохо гэhэн гурим тогтоохо гэжэ дурадхагдана. Партида абаха тухай асуудал тэдэнэй эсэслэн шиидхэдэг шэнгеэр, мүн партиhаа гараха тухай тэдэнэр эсэслэн шиидхэхэ гэжэ тоологдохо. Энэ хадаа коммунистнуудай персональна хэрэгые хаража үзэлгын түлөө КПСС-эй районой, городой комитедүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ. Энэ ушарта коммунистнуудай эрхэнь хаhагдахагүй байна. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр хуушанайхидаа адляар дээдэ шатын ямаршье партийна зургаанда КПСС-эй ЦК хүрэтэр хэрэг барижа шадаха байна бшуу. Мүнөө үеынхидэ адляар обкомууд, крайкомууд болон союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд районой болон городой партийна организацинуудта персональна хэрэгүүдэй ямараар харагдажа байhаниие хинаха уялгатай байhаниинь ойлгосотой.

Партиин гэшүүниие кандидадта оруулдаг байhан партийна нүлөөгэй хэмжээе саашадаа хэрэглэhэнэй дэмы болоо гээшэ ха. Хүмүүжүүлгын бусад хэмжээнүүд партийна организацинуудай мэдэлдэ хүсэд бии байна. Хэрбээ коммунист партиин гэшүүнэй үндэр дээдэ нэрэ зэргэ зүүжэ шадахагүй байгаа hаань, парторганизаци КПСС-эй зэргэдэ тэрэнэй байха тухай асуудал шиидхэхэ ёhотой.

Зарим хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүд партиин дээдэ зургаанууд тухай Уставай бүлэгтэ хабаадана.

Коммунис байгуулалтада партиин улам ургажа байгаа зорилгонуудай, үүргын дээшэлhэнэй эрхэ байдалда съезднүүдэй хоорондохи үе соо үлэмжэ шухала политическэ асуудалнуудые КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ орходоо бүри ехэ түлөөлэлгэтэй партийна хуралнууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ хэрэг гаража болохо. В. И. Ленинэй мэндэ байха үедэ, мүн хожомыншье, 1941 он хүрэтэр тиимэ ушарта ниитэ партийна конференцинүүд үнгэргэгдэдэг байгаа. Хэрэггэй болоhон зэргээрнь Центральна Комитет Бүхэсоюзна партийна конференцинүүдые, тиихэдэ союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нууд — республикын партийна конференцинүүдые зарлажа болохо гэжэ Устав соо бэшэхэ зэргэтэй.

Союзна республикануудай компартинуудай съезднүүдые нэгэн адли болзорнуудта зарлаха тухай, тэдэ съезднүүд дүрбэн жэл соо нэгэ дахинhаа үсөөн бэшээр зарлагдахаар тогтоохо гэhэн союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай дурадхалнуудые баталан абаха гэжэ дурадхагдана.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумые Политбюро гэжэ нэрлэхэ тухай дурадхал коммунистнуудай олохон бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ. В. И. Ленинэй мэндэ байхада үнихэн сагай турша соо, мүн гэрэнэй hүүлээршье ЦК-гай Политбюро байгаа юм гэжэ коммунистнууд өөhэдынгөө дурадхалые үндэhэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй хоорондо партиин хүдэлмэриие хүтэлбэрилдэг манай партиин дээдэ политическэ зургаанай ажал ябуулгын удхые политбюро гэhэн нэрэ үлэмжэ хүсэдөөр тодорхойлхо болоно. Бидэнэр заагдаhан дурадхалые дэмжэнэбди.

КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрое мүнөө үедэ бии байлгаhанай хэрэггүй гэhэн дурадхал хэлэгдэнэ. Бодото байдал дээрэ харахада, ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрогой бии байхадашье, Россиин Федерациин хизаарай, областной партийна организацинуудай ажал ябуулгын шухалын шухала бүхы асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ болон Секретариадта хаража үзэгдэнэ. Тиимэhээ үшөө нэгэ зэргэшэhэн зургаании Россиин Федераци дотор бии байлгахада тааранагүй. Мүн энэ hанамжые КПСС-эй ЦК зүбшөөнэ.

Партийна зургаануудые болон тэдэнэй хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэнэлхэ, hэлгэхэ тушаа олон дурадхалнуудай КПСС-эй ЦК-да болон партиин XXIII съездын нэрэ дээрэ оруулагдаhантай дашарамдуулан, эдэ дүримүүдые Устав дотор үлөөhэнэй хэрэг бии гү гэжэ бидэнэр зүбшэн хэлсэхэ зэргэтэйбди. Ходо шэнэлжэ, үе залгамжалжа байха гэhэн гол ёhо манай парти дотор үнинhөө хойшо хүсэндөө байдаг юм. Энэнь зүб гол ёhо гээшэ. Хүтэлбэрилхы партийна болон гүрэнэй хүдэлмэри дотор урган гараhан шэнэ кадрнуудые дэбжүүлхэ тухай анхарал оролдолго парти хододоо гаргадаг байгаа.

Энээниие журамшуулгын мүнөө үеын гурим тухай хэлэхэ болоо hаа, энэ гуримай зүб бэшэ байhаниие ажабайдал харуулаа. Хүтэлбэрилхы зургаануудта коммунистнуудые hунгаха үедэ ажал хэрэгэй болон политическэ шадабариин талаар кадрнуудые шэлэн ололгын гол ёhо зарим газарта миил ёhо тэды hанамжаар hэлгэгдэдэг болошоо. Тэрэнэй эсэстэ партийна комитедүүдтэ эдэбхитэйгээр үшөөл хүдэлхөөр шадамар hайн хүдэлмэрилэгшэд аад, hунгагдадаг зургаануудтахи хүдэлмэриhөө олон ушарта гаража ошохо баатай болоно.

Эхин парторганизациин секретариин тушаалда коммунистын байха болзорые хоёр жэлээр уялгата болгон хизаарлалга хадаа тэдэнэй олоор hэлгэгдэхэ ябадалда хүргөө. Хэрбээ урдань эхин организацинуудай секретарьнуудай 30—35 процентнь жэл бүри hэлгэгдэдэг байгаа hаань, hүүлэй жэлнүүдтэ тэдэнэрэй hэлгэлтэнь 60 процент хүрэтэр ургаа, Тиихэдэ секретарьнуудай гурбанай хоёр хубинь Уставаар тодорхойлогдоhон болзорой үнгэрhэн шалтагаанаар лэ сүлөөлэгдэдэг байба. Энэ ушарай муу байhаниинь эхин партийна организацинуудай ажал ябуулгада харагдадаг болоо.

Ээлжээтэ hунгалтанууд бүхэндэ партиин окружкомуудай, горкомуудай, райкомуудай, эхин партийна организацинуудай парткомууд болон бюронуудай составые хахадhаань үсөөн бэшээр шэнэдхэхэ гэhэн Уставай эрилтэ партийна комитедүүдтэ hунгагдажа боломоор шадабаритай, дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй тооe ямаршье үндэhэ hуурингүйгөөр үсөөрүүлээ.

Энээнтэй дашарамдуулан КПСС-эй Уставай заагдаhан дүримүүдые съезд дээрэ хаража үзэмөөр байна. Партийна зургаануудые — эхин организациhаа Центральна Комитет хүрэтэр hунгахадаа тэдэниие хододоо шэнэлжэ байха, хүтэлбэриие үе залгамжалуулха гэhэн гол ёhоной программна заабариел Устав соо үлөөгөөд, тиихэдэ энэ зүйлые хизаарлаха гэhэн журамые Устав соохоо болюулаа hаа таараха гээшэ ха. Партиин али нэгэн гэшүүн өөрынгөө политическэ болон ажал хэрэгэй шадабариин талаар хүтэлбэрилхы партийна зургаанай составта байжа болохыень коммунистнуудай өөhэдөө шиидхэхэ гээшэ үлэмжэ зүб, демократична болохо байна.

Томо парторганизацинуудай парткомуудта партиин райкомой эрхэ олгодог болоhон зүйлые Устав соо тэрэшэлэн батадхаха, тиимэ партийна комитедүүд хоёр жэлэй болзортойгоор hунгагдахаар тогтоохо гэжэ дурадхагдана.

Дурадхагдаhан хубилалтанууд болон нэмэлтэнүүдые КПСС-эй Уставта оруулха ябадал эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ, партиин ажал ябуулгые hайжаруулха байха гэжэ партиин Центральна Комитет этигэнэ.

3. Партиин үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри

Нүхэдүүд!

Коммунис партиин ажал ябуулгын шухалын шухала хубинь теоретическэ хүдэлмэри, коммунистнуудые болон бүхы ажалшадые үзэл сурталай-политическэ талаар хүмүүжүүлгэ болоно. Манай парти марксизм-ленинизмын революционно теориин бүгэдые илагша тугые хододоо дээрэ үргэжэ ябаа. Тэрэнэй олон янзын ажал ябуулгын нангин гол ёhониинь энэ революционно hургаалда үнэн сэхэ байха, тэрэнэй дайсалтай тэмсэхэдээ хэлбэришэгүй байха ябадал болоно.

Марксизмын революционно теориие эсэшэ сусашагүйгөөр шудалха, тэрэниие творческо ёhоор хүгжөөхэ гэжэ партиин гэшүүдые В. И. Ленин хододоо уряалдаг байгаа. В. И. Ленин теоридо творческо ёhоор хандалгын агууехэ жэшээ бидэнэртэ харуулжа, социалис революциин хүгжэлтын болон шэнэ общество байгуулгын үндэhэн олон асуудалнуудые теоретическээр, бодото байдал дээрэ шиидхэлгын гайхамшагта жэшээ харуулаа. Тэрэнэй үзэл суртал, хараа бодол, заабаринууд мүн мүнөө үедэшье манай бүхы ниитын, политическэ болон экономическа үлэр бүриин ажабайдалда сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Манай орон дотор социализмын бүхы агууехэ илалтанууд марксистско-ленинскэ hургаалай үндэhэ hуури дээрэ туйлагданхай. Коммунис парти болон совет арад үзэл бодолойнгоо талаар хубилан ондоо болошоо аа гү гэжэ дайсад дэмы найдана. Тиимэ юумэн хэзээшье болохогүй! Марксизм-ленинизмдэ манай хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байhаниие буруутуулха гү, али hуларуулха тиимэ хүсэн дэлхэй дээрэ байхагүй.

Маркс—Энгельс—Ленинэй теоретическэ захяа заабаринууд манай партиин, бүхы дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй айхабтар ехэ баялиг мүн. Манай партиин бүхы түүхэтэ ажал ябуулгын эгээн хүсэтэй, эгээн гайхамшагта ехэ зүйл хадаа марксизм-ленинизмын научна теориие саашадань хододоо хүгжөөлгэ, тэрэниие хүдэлмэришэн ангиин болон бүхы ажалша ниитын революционно бодото хэрэгтэй таhаршагүйгөөр нэгэдүүлгэ мүн гэжэ хэлэхэ ёhоороо хэлэгдэнэ.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда теоретическэ хүдэлмэриин хэмжээн болон зорилгонууд бүри ехээр ургана. Социалис общество шэнги научна теори хэрэглэдэг ондоо ямаршье общество байгаагүй юм. Тиимэhээ теори саашадаашье бодото байдалда замыень зааха, совет арадай экономическа болон культурна ажабайдалые хүтэлбэрилгэдэ эрид научна ёhоор хандалые хангаха ёhотой. Үргэнөөр табигдаhан теоретическэ хүдэлмэри манай партиин замые гэрэлтүүлэн зааха гэhэн уряалтай. Марксистско-ленинскэ теориие саашадань творческо ёhоор хүгжөөхэ гээшые парти шухалын шухала зорилго, коммунизм байгуулха хэрэгтэхи амжалтануудай шухала эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ тоолоно.

Энэ хэрэгтэ ниитын эрдэм ухаан ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Энээндэ парти хододоо ехэ этигэл найдабари, ехэ харюсалга даалгадаг байгаа, даалганашье Экономико болон политикын, философи ба социологиин, түүхын болон эрхын, ниитын бусад эрдэм ухаанай шухала асуудалнуудые коммунис байгуулалтын бодото ажабайдалтай нягта холбоотойгоор зохёон табиха гээшэ совет эрдэмтэдэй шухалын шухала зорилго мүн. Тэдэнэр ниитын коммунис харилсаануудай бии бололгын шэглэл, удха, гүрэнэй байгуулалтые hайжаруулга, социалис демократиин хүгжэлтэ, ажахы эрхилэлгын түхэл маяг, арга дүршэл, ажалые эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэлгэ, коммунис хүмүүжүүлгын удха, арга дүршэлнүүд мэтын асуудалнуудые, мүн бусад шухала темэнүүдые бүхы талаарнь шэнжэлэн үзэхэ уялгатай.

Ниитын эрдэм ухаан гээшэ гансал пропаганда хэхэ удха шанартай, бодото байдалые ойлгуулха, тайлбарилха зорилготой хэбэртэйгээр бододог манай зарим кадрнуудай ойлгомжодо эсэс табиха хэрэгтэй. Ниитын эрдэм ухаанай хүгжэлтэ, тэрэнэй hайшаал дурадхалгые бодото байдалда нэбтэрүүлхэ гээшэ байгаали шэнжэлхэ эрдэм ухаанай туйлалтануудые материальна үйлэдбэри дээрэ, арадай оюун бодолой ажабайдал хүгжөөлгэдэ хэрэглэhэнhээ бага бэшэ шухала үүргэ дүүргэхэ байна.

Буржуазна үзэл сурталтай, ревизионизмтай, хуушарhан үзэл баримталдаг ябадалтай, реформизмтай тэмсэхэ гээшэ шухала удха шанартай. Манай ангиин дайсан империализм мүн гэжэ бидэнэр хододоо hанаха ёhотойбди. Империализм хадаа социалис байгуулалтада, тэрэнэй гол ёhодо, тэрэнэй үзэл сурталда, ёhо заншалда эсэргүү hандаргалтын ажал ябуулга эрхилнэ. Империализмын идхалга номнолой бүхы арга хэрэгсэлнүүд хүниие забхайруулна, арад ниитые политикаhаа hалгааха гэжэ hэдэнэ. Буржуазна үзэл сурталда эсэргүү тэмсэл ямаршье ушарта эбсэшэгүйгөөр ябуулагдаха ёhотой. Юундэб гэхэлэ. энэ хадаа ангиин тэмсэл, хүнэй түлөө тэмсэл, тэрэнэй эрхэ сүлөөгэй түлөө, социализмын болон коммунизмын үндэhэ hуурине бэхижүүлхын түлөө тэмсэл, энэ

(Ургэлжэлэлынь 8-дахи нюурта)

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съезд

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7-дохи нюурнуудта)

хадаа уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин аша хэрэгэй түлөө тэмсэл болоно бшуу.

Эрдэмтэдэй хүндэтэ зорилго хадаа Агууехэ Октябриин Социалис Революциин 50 жэлэй ойдо, В. И. Ленинэй түрэһэнһөө хойшо 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зохёолнуудые байгуулха ябадал болоно.

Эрдэм ухаан мүн бологшо марксизм-ленинизм элдэб янзын хазагайруулгануудта эсэргүү, мүлжэгшэ ангинуудай үзэл сурталда эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл дотор бии болоһон, бэхижэһэн байха юм. Энэ эрдэм ухаан түүхын бодото үенүүдые, ангиин тэмсэлые хододоо гүнзэгыгөөр шэнжэлдэг, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ революциин теори болон тактикые зохёодог, шэнэ общество байгуулха замые гэрэлтүүлдэг байгаа. Агууехэ коммунис һургаалай бата ехэ хүсэниинь, хэтэдэ мүнхэ байһан ушарынь иимэ байна.

Нүхэдүүд!

Марксистско-ленинскэ агууехэ үзэл һургаалые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ тон үргэн олон арад ниитын зохёон байгуулхы ажалтай, коммунис байгуулалтада тэдэнэй эдэбхитэйгээр хабаадалгатай таһаршагүй холбоотой. Энээниие туйлахын тула парти эмхидхэлэй, үзэл бодолой, хүмүүжүүлгын зориг түгэлдэр ехэ ажал хэдэг.

Совет шэнэ хүниие хүмүүжүүлһэниинь хадаа олон жэлэй туршада партиин ябуулһан үзэл сурталай хүдэлмэриин гайхамшаг ехэ үрэ дүн мүн. Дэлхэй дээрэ түрүүшын хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэн байгуулһан олон үетэн тэмсэлшэдэй революционно хэрэг үйлые үргэлжэлүүлэн ябажа, совет хүн социализм байгуулаа, фашизмтай хэһэн үхэлэй тэмсэлдэ тэсэн гаража илаад, манай революциин агууехэ туйлалтануудые аршалан хамгаалаа, тиигээд мүнөө түүхэдэ түрүүшынхеэ коммунизм байгуулжа байна. Хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, совет интеллигенци дээдэ зэргын социалис оюун мэдэрэлэй, баатарлиг ажалай жэшээ харуулна. Социализмын илахатай хамта совет хүнүүдэй ухаан бодолдо гүн ехэ хубилалта болоо.

Партиин үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы һалбариин шанар зэргые үшөө дээшэнь үргэхэ гээшэ мүнөө гол шухала болоод байна. Ушар ёһоёо мэдэжэ ажал хээгүй, ниитын ажал ябуулга хээгүй һаа, коммунис ёһоной хүмүүжэл туйлагдахагүй гэһэн Ленинэй заабариие бидэнэр һанажа ябаха ёһотойбди. Үзэл сурталай бүхы хүдэлмэри ажабайдалтай, бодото коммунис байгуулалтатай нягта холбоотой байха ёһотой, үгы һаа, энэ хүдэлмэри, В. И. Ленинэй хэдэн дахин тэмдэглэһэнэй ёһоор, политическэ хооһон шашаан боложо болохо бшуу. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури табиха зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ ажалшадые эмхидхэн хабаадуулха, обществын бүхы гэшүүдые эрдэм ухаанһаа эшэ үндэһэтэ үзэл бодолтой, коммунис абари заншалтай болгохо, али бүхы талаараа хүгжэнги хүниие хүмүүжүүлхэ гээшэ партиин үзэл сурталай хүдэлмэриин уг зорилго болоно.

Совет арад хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи гайхамшаг ехэ социальна зорилгые бэелүүлжэ — коммунизм байгуулжа байна. Эдэбхи үүсхэлтэй зохёон байгуулалтада олон арбаад миллион хүнүүд хабаадана. Мүнөө манай ажалай алдарта түрүүшүүлэй, мэргэжэлтэдэй хүдэлмэрилдэгтэл адляар хүдэлмэрилдэг болохоор түрүүшээр ажалшадай олонхиие, удаань бултыень һургаха ёһотойбди. Энэ хадаа гүйсэд дүүргэмээр зорилго мүн. Мүнөөнэй үйлэдбэриин түрүүшүүл, шэнэ юумэ үүсхэгшэд—юрын хүнүүд гээшэ. Зүгөөр тэдэнэр техникые хүсэд гэгшээр шудалһан, обществын аша туһада үнэн зүрхэнһөө оролдодог, эрхим дээдэ үзэл һаналтай, һайхан абари заншалтай, хамтын хараа бодолтой байдаг, арадай үмэнэхи уялгануудаа шэн зоригтойгоор, бүхы шадалаараа дүүргэдэг туладаа шалгаран харагдана. Эдэнэр ерэхэ сагай хүнүүд шэнги харагдана. Коммунизмын үедэ бүгэдэ ямараар ажалладаг байхаб, тэрээн шэнгеэр тэдэнэр ажаллана. Үзэл сурталай хүдэлмэриин амжалтатайгаар ябуулагдахын тула энэ ехэ удха шанартай. Дууряан дагажа ябамаар, һургаал абамаар эрхим жэшээ бии бшуу даа. Шэнэ табан жэлэй даалгабаринуудые совет хүн бүхэнэй өөрынгөө хубиин ажалай программа гэжэ тоолодог байхынь, тэрэниие дүүргэхэ хэрэгтэ өөрынгөө ёһото гэгшэ хубитые оруулдаг байхынь тула партийна организацинууд бүхы оролдолгоёо гаргаха зэргэтэй.

Обществын бүхы гэшүүдые оюун мэдэрэлтэ журамтай байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгые манай парти хододоо түрүү зэргын удха шанартай дээрэ тоолодог байна. Ажалай журамые бэхижүүлхэ, социалис общество дотор абтаһан хуули, гуримуудые үгэ дуугүй дүүргэхэ эрилтэ хэхэ гээшэ совет байгуулалтын демократическа үндэһэ һуурида зүрисэдэггүй байхаһаа гадна, харин совет социалис демократизмын хүгжэхэ, үргэн ехэ болохо эрхэ нүхэсэл мүн. Хүн бүхэнэй аша туһада бүхы обществын социалис эмхитэй байха, бүхы обществын аша туһада хүн бүхэнэй социалис журамтай байха гээшэ социалис демократиин уг удха мүн. Партиин ба гүрэнэй бүхы шатын эмхинүүдтэ дээдэ зэргын журам, эмхи гурим хододоо сахин бэхижүүлжэ байха гээшэ партиин зорилго мүн.

Ниитын баялигые бүрин бүтэн байлгахын, арьбадхахын түлөө хүн бүхэнэй һаналаа табидаг байхаар, юумые алмажа, гамнажа байхаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэг партийна организацинуудай хүдэлмэридэ шухала һуури эзэлжэ байха ёһотой. Совет общество бүри мүнөөшье бүгэдэ арадай айхабтар ехэ баялигуудтай гээшэ. Теэд Эхэ оронойнгоо баялигуудые эсэшэ сусашагүйгөөр арьбадхаха, нарийнаар, гамтайгаар ашаглаха хэрэгтэй. Харин тиихэдэ материальна баялигуудые үридэг, тэрээндэ эзэн бусаар хандадаг ушарнуудай үшөө бии байһаниинь халагламаар. Металлай, нүүрһэнэй, нефтиин килограмм бүхэндэ, арадай мүнгэ зөөриин түхэриг бүхэндэ бидэнэр бүгэдын гамтай һайнаар, эзэн ёһоор хандажа һураһан байгаа һаамнай, манай гүрэн үшөө хэды шэнээн баян, хүсэтэй байха байгаа гээшэб. Юумэндэ гамтайгаар хандадаг байхаар хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэг ажалай хүмүүжүүлгын хэрэгтэл адли ехэ һуури партиин үзэл сурталай хүдэлмэридэ эзэлхэ ёһотой.

Нүхэдүүд!

Манай Эхэ ороной—Агууехэ Советскэ Союзай үндэһэ һууринь оронойнмнай бүхы арадуудай аха дүүгэй нэгэдэл, хани барисаан, холбоо харилсаан мүн, социально-экономическа байгуулалтын, политическэ гурим журамай, нэгэн социалис үзэл сурталай хамта нэгэдэл мүн. СССР-эй арадуудай хоорондын экономическа, эрдэм соёлой холбоо барисаан улам бүри нягта, олон янзын боложо байна. Арадуудай хоорондоо ойро дүтэ боложо, тэдэнэй таһаршагүй хани барисаанай ба аха дүүгэй холбооной, нэгэдэлэй ба нягталалай бэхижэжэ байһан агууехэ хэрэг үйлэ бүтэжэ байна.

Таби шахуу жэлэй туршада парти энэ холбооые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлжэ, шэрээдэн хатуужуулжа, нарижуулан һайжаруулжа, Советскэ Союзай арадуудай мүнөөнэй хани барисаае, аха дүүгэй харилсаае тогтоогоод, манай гүрэнэй дабагдашагүй, түгэлдэр ехэ хүсэн болгожо шадаа. Манай дайсад энэ бүхэ хани барисаае һуларуулха, эбдэхэ гэжэ буу зэбсэгэй хүсөөршье, буржуазна үзэл сурталай хоорооршье нэгэтэ бэшэ туршаад үзэһэн байна. Теэд тэдэнэй бүхы найдабари хумхиин тооһон боложо һалаа, харин совет арадуудай хани барисаан улам бүри хүсэтэй боложо, һалбаран мандажа, бэхижэжэ, хүгжэжэ байна.

Советскэ Союзай Коммунис парти пролетарска интернационализмын, арадуудай хани барисаанай ба аха дүүгэй холбооной үзэл һургаалые бодото дээрэнь бэелүүлһэн жэшээ боложо байна. Партиин зэргэдэ манай ороной 131 нациин, үндэһэ яһатанай эрхим хүбүүд, басагад бии байна. Гол мүрэнүүдэй нэгэдэн, океан далай болодогтол адли, манай партиин бүхы национальна отрядууд Советскэ Союзай Коммунис парти дотор — нэгэн адли хүсэл эрмэлзэлтэй, нэгэн адли зорилготой, нэгэн адли үзэл сурталтай нэгэн һаналта ленинтэнэй холбоо дотор нэгэдээд байһандань бидэ омогорхонобди.

Энээнэй гайхамшаг, жэшээнь, гэршэ баримгань манай съезд мүн болоно. Нүхэд, зал уруугаа хараад үзыт, эндэ манай ороной оло олон арад, үндэһэтэнэй түлөөлэгшэд байнал. Тэдэнэй хүн бүхэн өөрынгөө социалис нациин хүбүүн байхатаяа хамта партиин хүбүүн, тэрэнэй сэрэгшэ мүн, тэрэ хадаа өөрынгөө арадай, мүн баһа Советскэ Союзай ямаршье ондоо арадай аша хубиие адли һайнаар хүндэлжэ, ойр дүтэ абажа ябадаг коммунист-интернационалист мүн. Тиимэһээл манай парти хүсэтэй, тиимэһээл манай олонациональна Совет гүрэн, манай совет арад хүсэтэй гээшэ.

Советскэ Союзай арадуудай али бүхы талаараа саашадаашье ойро дүтэ боложо байхын, тэдэнэй хоорондохи хани барисаанай ба аха дүүгэй харилсаанай бэхижэжэ байхын тула, тэдэнэй хоорондохи экономическа, соёл культурын ба ухаан бодолой холбоо барисаанай улам бүри нягта, олон янзын боложо байхын тула парти, ямаршье үндэһэ яһанай илгаагүй бүхы коммунистнууд саашадаашье эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллан оролдожо байха зэргэтэй. Манай ороной политическэ, экономическа, соёл культурын хүгжэлтын ямаршье асуудалнуудые шиидхэхэдээ парти хадаа арад бүхэнэй аша туһые, национальна илгаае ойлголсожо байхын тула саашадаашье һаналаа табижа байха, бүхы совет хүнүүдые пролетарска интернационализмын үзэл һургаалай ёһоор, СССР-эй арадуудай аха дүүгэй холбоондо, хани барисаанда хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байха үзэлөөр хүмүүжүүлхэ байха. Энэ хадаа эгээл зүб национальна политика мүн. Тэрэнэй шухала удха шанартай, үнэн зүб байһаниие СССР-эй хүгжэлтын бүхы түүхэтэ зам гэршэлэн баримтална.

Олонациональна совет арадай хани барисаае ба нэгэдэлые бэхижүүлхэ, социалис оронуудай аха дүү арадуудтай, коммунис партинуудтай, бүхы дэлхэйн ажалшадтай тэрэнэй холбоо барисаае хүгжөөхэ гээшэ Советскэ Союзай Коммунис партиин тон шухала зорилгонь хододоо байһаншье, байнашье, байхашье.

Нүхэдүүд!

Хүдөөдэ үзэл бодолой, политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха талаар ехэ зорилгонууд манай урда табигдаад байна. Хүдөө ажахые социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө хэгдэһэн тэмсэлэй үедэ хүдөөгэй ажалшанай һанал сэдьхэлынь үндэһөөрөө хубилһан, тэрэнэй эрдэм һургуули ба соёл болбосорол ургаһан, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай холбоо барисаан улам бүри бэхи болоһон байна. Тэрээнтэй хамта хүдөөдэ ябуулагдадаг соёл гэгээрэлэй хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнуудай бии байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хүдөөдэ клубууд, библиотекэнүүд, кинотеатрнууд, спортивна барилганууд гэхэ мэтые үргэн олон болгохо хэрэгтэй удха шанарые ёһотойгоор тоохогүй ябадал удаан сагай туршада гаргагдаһан байгаа.

Эдэ дутагдалнуудые зайсуулха хэрэгтэ партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, үзэл суртал номнодог бүхы эмхи зургаануудай анхарал хандуулагдаха ёһотой. Хүдөөгэй ажалшадые политическэ ба соёл болбосоролой талаар хүмүүжүүлгые үндэһөөрнь һайжаруулха, городуудай соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, театрнуудай зохёохы союзууд ба эмхинүүдэй зүгһөө хүдөөдэ ехэ туһаламжа үзүүлдэг болгохо шухала. Эндэ хүдэлмэриие үргэн ехээр ябуулха хэрэгтэй. Хүдөөдэхи соёл культурые дээшэлүүлхэдэ, һуудал байдалые һайжаруулхада колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые улам бүри амжалтатайгаар хүгжөөхэ хэрэгтэ ашатай туһатай байхань дамжаггүй.

Нүхэдүүд!

Олониитын дунда ябуулагдаха үзэл бодолой, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дэлисэ хэмжээн коммунистнуудай теоретическэ, политическэ эрдэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй нягта холбоотой. Манай партиин тоо зэргынгээ талаар ехэ болоһониие бидэнэр мүн лэ хараадаа абаха ёһотойбди. Тэрэнэй зэргын дүрбэнэй нэгэ хуби шахуунь гурбан жэл хүрэхэгүй партийна стажтай коммунистнууд, партиин кандидадууд болоно.

Коммунистнуудай теоретическэ һуралсалые эмхидхэхэ талаар партимнай баян дүй дүршэлтэй болонхой. Урданһаа хойшо олоһон бүхы эрхим дүршэлөө гамтайгаар сахин ябажа, парти хадаа партийна гэгээрэлэй хэрэгые хододоо нарижуулан һайжаруулжа байна. Центральна Комитет хадаа партийна һуралсалай шэнэ, таарамжатай һайн ёһо гурим тогтоогоод, мүнөө бэелүүлжэ байна. Энэ гурим кадрнуудай теоретическэ эрдэмэй али зэргын байһаниие хараадаа абажа зохёогдоһон, ажалшадай дунда агитаци-пропагандын эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ коммунистнуудай бүхы армиие хабаадуулха зорилготой.

Политическэ ба экономическа ехэ ехэ зорилгонуудые партиин шиидхэжэ байһан мүнөөнэй эрхэ байдалда коммунист бүхэнэй уялгань хадаа ажабайдалһаа гээгдэнгүй нэгэн доро ябалсаха, марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл һургаалые шудалха, большевик үзэл бодолтой, бата хараа шугамтай байдаг болохо, бүхы шэнэ, түрүү юумые дэмжэжэ шададаг, гээгдэнги, хойрог, хуушан хубхай юумэндэ тэсэшэгүй байха ёһотой. Коммунис үзэл бодолтой байха гээшэ манай кадрнуудай хүсэтэй байхын, партиин политикые бэелүүлхэдээ тэдэнэй хатуу шанга байхын эшэ үндэһэн мүн.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд ехэ, орёо хүндэ юм. Энэ тон шухала һалбариие хүтэлхэ партийна хүтэлбэриие эрид шууд һайжаруулха эрилтэ табигдажа байна. Мүнөөнэй совет хүн хадаа партиин хараа шугамые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ, өөрынгөө ороной үнэн бодото эзэн мүн. Тэрэнэй һонирходог юумэниинь үргэн ехэ, соёл культурын талаар эрилтэнь айхабтар ехэ байна. Үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулхадаа эдэ бүгэдые хараадаа абажа байха хэрэгтэй.

Олониитын дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань үргэнөөр ябуулхын тула манда материальна нилээд арга боломжонууд бии гээшэ. Орон доторнай 7700 газетэнүүд, 4 мянга шахуу журналнууд хэблэгдэнэ. Тэдэнэй нэгэ доро гарадаг тираж тоосоото үе соо 74 миллион хэһэгээр гэхэ гү, али 1,6 дахин олон болоо. Жэл бүхэндэ нэгэ миллиард хоёр зуун таби миллионһоо олон хэһэг ном, брошюранууд гарана. Орон доторнай 70 миллион гаран приемнигууд, радиодамжуулгын точконууд тоологдоно, 120 телевизионно центрнүүд хүдэлнэ. Шэнэ табан жэлэй түсэб түшаа Директивэнүүдэй ёһоор, 1970 ондо Советскэ Союз дотор 40 миллион телевизорнүүд бии болоод байха.

Партимнай гайхамшаг һайн пропагандистнуудтай, агитаторнуудтай, журналистнуудтай, телевидениин, киногой, радиогой, театрнуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй гээшэ. Энэ хадаа партиимнай хамагай шухала баялиг мүн, энээниие гамнажа, хаража байха, анхаралтайгаар ургуулха, зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа энэ талаар партийна ажал ябуулга эрхилдэг лэ мэргэжэлтэдэй хэрэг мүн гэжэ тоолодог алдуута һаналһаа эрид шууд арсаха хэрэгтэй. Иимэ һанал бодол партиин уг заншалда зүришэдэг, үзэл сурталай талаар тэрэнэй үзүүлдэг нүлөөе бага болгодог гээшэ. Үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа манай бүхы партиин, бүхы коммунистнуудай хэрэг мүн. Олониитэдэ үзэл сурталай хэды шэнээн нүлөө үзүүлэгдэхэ, агитаци-пропагандын бүхы хүдэлмэриин али ехэ аша үрэтэй байхань партиин гэшүүдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдынь хэр зэргэ жэшээ харуулжа байһанһаа сэхэ дулдыдадаг гэжэ бидэнэр хододоо һанажа ябаха ёһотойбди. Үгэ ажал хоёрые тааруулан хамта ябуулха гэһэн Ленинэй тон шухала эрилтэ манай партиин, коммунист бүхэнэй, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй ажал ябуулгын хуули ёһон хэзээ бүхэндэ байха ёһотой.

Партийна организацинууд үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын бүхы түхэл маягые, онол аргые саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха, үзэл сурталай хүдэлмэриие түсэбэй ёһоор, зориг эрмэлзэл түгэсөөр ябуулха, үзэл сурталай фронтын бүхы хуби отрядуудай хүсые һайнаар тааруулан, холбожо ябуулха ёһотой. Совет хүнүүдые марксистско-ленинскэ ухаан бодолтой болгохо һайн һайхан хэрэгтэ, коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэ партийна пропагандын, олониитын агитациин, соёл культурын, арадай гэгээрэлэй ба һургуулиин, юрэнхыдөө бүхы эмхи зургаануудай ашатай туһатай байхаар хэрэг ажал эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Нүхэд делегадууд!

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIII съезд хоёр агууехэ ойн урдахана боложо байна. Ерэхэ 1967 ондо Агууехэ Октябриин социалис революциин илаһан, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй —Советскэ Союзай байгуулагдаһан үдэрһөө хойшо 50 жэл гүйсэхэнь. Тиихэдэ агууехэ, сэсэн мэргэн багша, манай партиие ба гүрэниие байгуулагша, ударидагша Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэрһөө хойшо 100 жэл 1970 ондо, шэнэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ гүйсэхэнь. Ажалшадай, бүхы совет хүнүүдэй коммунис байгуулалтадаа шэнэ гайхамшаг амжалтануудые туйлажа, эдэ ойнуудые тэмдэглэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Энэ гайхамшаг хоёр ой шэнэ табан жэлые тусгаар шэнжэтэй болгоно, тэрэниие онсо ехэ удхатай болгоно. Шэнэ табан жэлэй түсэбые бэелүүлхын түлөө партиин ба арадай асари ехэ тэмсэл энэ түүхэтэ хоёр ойн толормо гэрэлээр сасаруулагдан байха.

Шэнэ табан жэлэй түсэбэй политическэ, экономическа, социальна удха шанар, тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэл манай оронһоо холо газаа тээшье ехээр сэгнэгдэжэ байна. Оронойнмнай экономическа хүгжэлтын шэнэ түсэб хадаа пролетарска интернационализмын ленинскэ ёһо гуримда, дэлхэйн социализмын системын, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, арадуудай национально-сүлөөлэлгын хүдэлөөнэй үмэнэхи өөрынгөө интернациональна арюун уялгада партиин, Совет гүрэнэй хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байһанай бодото гэршэ баримта мүн. Табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэлтэ болбол дэлхэйн социалис оронуудай нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ ашагтай һайн байха, Советскэ Союзай экономическа, хамгаалгын хүсэ шадалые үшөө дээшэнь үргэхэ, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндые бэхижүүлхэ байна.

Эгээл тиимэһээ, нүхэдүүд, үнэн коммунистнууд байһан ёһоороо, табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы эршэ зоригоо, хүсэл оролдолгоёо гаргажа оролсохо зэргэтэй байнабди.

Манай парти, бүхы совет хүнүүд ерээдүйн байдалые байгуулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа үгэжэ байхатаяа хамта, үнгэрһэн табин жэлэй туршада ябажа гараһан тон хүндэ, тиигэбэшье алдарта замаа омогорхон хаража байна.

Омогорхохоор юумэ манда, нүхэдүүд, бии байна. Манай совет арадта адли ондоо ямаршье арад хадаа хүн түрэлтэнэй бүхы түүхэдэ иимэ богони хугасаа соо, иимэ хэлэшэгүй ехэ хүшэр хүндэ байдалда байжа, шэнэ общество байгуулха, экономико, эрдэм наука, соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ иимэ жэшээлэшэгүй гайхамшаг ехэ габьяа харуулаагүй юм. Коммунистнуудай партиин, совет арадай ажал хүсэлөөр мүнөө хэгдээд байһан юумэ, манай саашанхи ту[...]нууд ба габьянуud — эдэ бүгэдэ дэлхэй[...] түрүүшын социалис обществын табин жэлэй[...] түүхые ёһотой гэгшээр шэмэглэн мандуулха[...]

Манай социалис гүрэнэй бии болохо үедөө[...] байһаниие, тэрэнэй мүнөө ямар болоод байһан[...] суулхада, илгаань мүнөө илангаяа толоор хара[...] байна.

Түүхын нэгэ ушарые һануулжа үгэхыем[...]гыт. 1918 оной мартын эхеэр, Петроградһаа М[...]да Советскэ правительствын нүүжэ ябахада, поезд соо заахан лаампын бүрүүл гэрэл доро[...]мир Ильич Ленин «Манай үеын гол зорилго[...] гайхамшаг статья бэшэһэн юм.

Тэрэ үедэ социалис Эхэ оронойнмнай угаа ехэ[...] байдалда ороод байһаниинь мэдээжэ. Германс[...]периализм залуу социалис гүрэндэ галзуу муух[...] добтолон ороо һэн. Парти доторнай олон хүнүү[...]хэ үедэ али бүхы найдалаа таһараад, мухардаа[...]гаа бэлэй. Теэд Ленин саг зуурашье мэгдэлдэ[...] зоригоо алдаха хүн бэшэ байгаа. Өөрынгөө стат[...] тэрэ партидаа, арадтаа хандажа, социализмы[...]маар урагшаа дабшаха нугаршагүй зоригтой[...]ень социалис обществын бата бүхэ үндэһэ[...] дам дамаар суглуулан табихыень, машинна ш[...]дустри байгуулхын түлөө, нарин журам тог[...] гурим бэхижүүлхын, хэрэг бүтээсэтэй байхын, арадай хүсэнүүдэй харилсаа нэгэдэлтэй байхы[...] эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахыень тэдэниие ур[...] байна. Өөрынгөө статьягай түгэсхэлдэ гайхам[...]сэн юумэ уридшалан хэлэһэн байгаа. Нүхэд, тэ[...]нүүдые шагныт: «Энэ хадаа ядуу тулюур, үлб[...] байхаяа болихын тула, хэзээ хэзээдэ хүсэтэй[...] баян дэлгэр болохын тула Россин Совет Со[...] Республикада хэрэгтэй юумэн энэл гээшэ».

Иигэжэ уридшалан хэлэһэниинь бэелээ. З[...] тиимэ хэзээ хэзээдэ хүсэтэй шанга, баян дэл[...]циалис гүрэн газар дэлхэй дээрэ бии! Энэ хадаа совет Эхэ орон—Совет Социалис Республика[...] Союз мүн. Тэрэнэй хүсэ шадал экономическа[...]рэгэйшье, али ондоошье талаар үнэхөөрөө[...] шанга болонхой. В. И. Ленинэй зааһан замаа[...] ба арадай оло олон жэлэй туршада хэлбэришэ[...] ябаһанай ашаар лэ энэ туйлагдаһан байна.

Манай олонациональна социалис гүрэн[...] хүсэнэйнгөө, алдар солынгоо, зориг шадалайн[...] баран бадаржа байһан сагта табин жэлэйнгээ[...]таха. Үнгэрһэн табин жэлэй туршада тэрэ ха[...] зуурһан дайсад-империалистнуудай добтолго[...] дахин дайрагдаһан байгаа, теэд хэзээ бүхэнд[...]рүүн шанга, шуһата байлдаанда манай арад[...]наа бута сохин диилээд, илалтата замаараа у[...] дабшажа ябаа. Совет хүнүүдэй омогорхохо[...] омогорхожо байдаг гайхамшаг ехэ туйлалтануу[...]дэнэр Советскэ Союзай Коммунис партиин хүт[...] доро туйлаһан байна.

Манай парти агууехэ туйлалтануудта арада[...] хидхэн зоригжуулжа шадаһан туладаа өөрын[...]рые хэтын хэтэдэ алдаршуулаа. Манай орон[...] туйлагдаһан бүхы юумэн партиин хүтэлбэрээр[...]һэн байна. Теэд партимнай арадайнгаа шэн зор[...]гоор ажаллаһанай, үнэн сэльхэлһээ дэмжэһ[...] ашаар лэ эдэ туйлалтануудые туйлажа шадаһ[...]на.

Баатар хүдэлмэришэн анги, алдарта колхо[...]ряашад, манай оюун бэлигтэ интеллигенци, э[...]эхэнэрнүүд, залуушуул—эдэнэр лэ партиин[...] хараг түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлһэн, шэрэм хайлуулһан, нүүрһэ, руда малтажа абаһа[...] шинануудые бүтээһэн, таряа талха тариһан, б[...]хэһэн, манай Эхэ ороной баялигуудые арьба[...] аюул тохёолдоходонь—буу зэбсэг гартаа б[...] дайсадай добтолгоһоо тэрэнээ хамгаалһан[...] Иимэ агууехэ баатар арадай, совет арадай өө[...] хуби заяае, өөрынгөө саашанхи байдалые таб[...]лэй туршада иигэжэ найдажа байһандань ман[...]ти хизааргүй ехэ омогорхожо, баясажа байна[...]

Манай бүхы Коммунис партиие түлөөлжэ[...] съездын үмэнэһөө совет арадта хандажа, агуу[...]гэл найдабари, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө[...]нэй агууехэ ажалай түлөө, Ленинэй хэрэг, парт[...]рэг бэелүүлхэ тэмсэлдээ сэсэн ухаан, зориг[...] оролдолго, шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө[...] баясхалан хүргэхыем зүбшөөрыт!

Совет арад манай партиие өөрынгөө удари[...] хүтэлбэрилэгшэ, бүхы илалтануудые эмхидхэ[...]жэ тоолоно. Партиин гадаадыншье ба дотоо[...] политика эгээл тон зүб политика мүн, совет[...] хүтэлжэ ябаһан партиин зам харгы эгээл зүб[...]скэ харгы мүн гэжэ тэрэ бодото дээрээ этигэ[...]шэһэн, үдэр бүхэндэ үнэншэжэшье байна.

Коммунис парти хадаа саашадаашье арада[...] жаргалай түлөө, манай Эхэ ороной сэсэглэн[...]хын түлөө, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ өө[...] бүхы хүсые саашадаашье үгэжэ байха, өөрын[...]дото хэрэгээр совет арадай агууехэ этигэл н[...]риие харюулжа шадаха гэжэ хүдэлмэришэн[...] бүхы ажалшадые, манай олонациональна орон[...]хы арадуудые олон миллион гэшүүдтэй манай[...]нистнуудай партиин бүхы хуби отрядуудые т[...] байһан съездын үмэнэһөө найдуулхыем зүбш[...]

Советскэ Союзай Коммунис парти—Ленинэй[...] мандаха болтогой!

Алдарта, ажалда абьяастай, баатар совет[...] мандаха болтогой!

Манай агууехэ олонациональна Эхэ орон —[...] Социалис Республикануудай Союз мандажа, [...] һалбаржа байхань болтогой!

Социализмын оронуудай хүсэн түгэлдэр хол[...]гэдэл мандаха болтогой!

Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэн[...]лөөн хүгжэжэ, бэхижэжэ байг лэ!

Марксизм-ленинизм хэтын хэтэдэ мандаха[...]гой!

Коммунизм мандаха болтогой!

(Л. И. Брежневэй элидхэл ехэ анхаралтайгаар[...]доо, оло дахин альга ташалга болоо).

Редактор Ц. О. ОЧИ[...]

Н-01517. Зак. №[...]